

Enligt Kammarens derom nu fattade beslut, skulle alla de ärenden, som endast en gång blifvit bordlagda, sättas främst på den föredragningslista, som komme att upprättas för nästa sammanträde.

§ 4.

Herr *Sven Nilsson* i Österslöf erhöll 14 dagars ledighet från riksdagsgörömaålen, räknade från den 2 Maj.

§ 5.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 27 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 och protokollsutdrag för den 25 April.

§ 2.

Företogos val af dels tjugotvå valmän för att utse Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgälds-kontoret jemte deras suppleanter äfvensom styrelseledamöter och suppleanter vid bankens lånekontor; dels ock sex suppleanter för dessa valmän.

Sedan röstsedlarne blifvit aflemnade, fick Herr vice Talmannen, enligt Kammarens beslut och i öfverensstämmelse med arbetsordningen, sig tillräknadt ett visst antal af dessa sedlar, hvarefter röstanteckningen försiggick och befunnos vid valförrättningens slut hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Herr <i>O. P. Hallin</i>	med 125 röster
„ <i>Johan Erik Johansson</i>	„ 125 „
„ <i>John Ericson</i>	„ 120 „

Herr	<i>S. F. Norén</i>	med	90	röster,
"	<i>Olof Olsson i Mosstakan</i>	"	90	"
"	<i>Carl Isak Bengtsson</i>	"	89	"
"	<i>A. Bäckström</i>	"	89	"
"	<i>P. Engman</i>	"	89	"
"	<i>J. G. Granlund</i>	"	89	"
"	<i>O. G. Hedengren</i>	"	89	"
"	<i>H. Hegermarck</i>	"	89	"
"	<i>Jonas Jonasson</i>	"	89	"
"	<i>Liss Olof Larsson</i>	"	89	"
"	<i>Ola Lasson</i>	"	89	"
"	<i>A. Lindvall</i>	"	89	"
"	<i>Ola Månsson</i>	"	89	"
"	<i>Nils Nilsson</i>	"	89	"
"	<i>L. Norrby</i>	"	89	"
"	<i>Anders Persson i Tofta</i>	"	89	"
Grefve	<i>C. E. Piper</i>	"	89	"
Herr	<i>J. Rundbäck</i>	"	89	"
Friherre	<i>af Schmidt</i>	"	89	"
Herr	<i>Magnus Svensson</i>	"	89	och
"	<i>L. Öhlin</i>	"	89	samt till

Suppleanter:

Herr	<i>Per Johnsson</i>	med	89	röster,
"	<i>Samuel Jonsson</i>	"	89	"
"	<i>Per Otto Pettersson</i>	"	88	"
"	<i>H. Schmidt</i>	"	88	"
"	<i>Gunnar Eriksson</i>	"	88	och
"	<i>C. F. Appeltofft</i>	"	88	"

Ordningen mellan de suppleanter, som erhållit lika röstetal, blef genom särskilda lottningar sålunda bestämd, som här ofvan finnes angifvet.

§ 3.

Föredrogs, men bordlades andra gången Konstitutions-Utskottets memorial N:o 9, med förslag till ändring i Regeringsformens 72 §.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 59, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 10:de punkten af Stats-Utskottets Ut-låtande N:o 47, angående förslag till afföningsstat och till stater å öfriga utgifter och omkostnader vid tullverket för år 1871.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 5.

För andra gången blefvo bordlagda Stats-Utskottets nu föredragna utlåtanden och memorial N:is 60--66.

§ 6.

Vid föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande *N:o 8* angående villkoren för tillverkning och försäljning af bräuvin, blef, sedan uppläsning skett af *I:a punkten*, ordet lemnadt åt

Herr Forsbeck, som anförde: Ingen lagstiftning har väl under sednare århundraden varit utsatt för så många vexlingar som vår bräuvinslagstiftning. Gå vi tillbaka 100 år, så finna vi, att på den tiden bräuvinsbränningen var ett Kongl. regale, så att ingen fick i Sverige tillverka bräuvin utom Kongl. Maj:t och Kronan, och det hvilade en skatt utaf ej mindre än fem R:dr per kanna på denna vara. Den ovilja detta åstadkom hafva vi visserligen hört talas om, och det fanns slutligen ingen annan utväg för att freda sig för påtryckningen från den jordegande klassen, än att lemna tillverkningen helt och hållet fri, så att allt hyggligt och ordentligt folk fick bränna. Jag vill icke säga, att detta var bräuvinsbränningens lyckligaste period; ty alla öfverdrifter äro skadliga och framkalla en reaktion. Emellertid har under de sednare åren en motsatt syftning i lagstiftningen gjort sig gällande, hvarigenom denna handtering så försvårats, att den nu är nära nog omöjlig att drifva. Under sista riksdagarne hafva röster höjt sig för att få borttagna några af de svårigheter, hvilka vidlåda handteringen och dess utöfvande, och ehuru detta varit utan följd, ithy att inga lättnader vidtagits, hafva nu likväl några för sakens framgång intresserade män förenat sig i utarbetandet af den motion, med hvilken jag denna riksdag tagit mig friheten besvära Kammaren.

Det kan väl icke förnekas, att bräuvinsbränningen är en näring, som enligt naturens ordning bör tillhöra jordbrukaren. Affallet dervid är nemligen för jordbruket af så stort värde, att utan det icke ladugårds-skötseln kan uppdrifvas till sin rätta höjd. I fordna dagar då jordbrukaren egde rätt att efter godtfinnande förädla sina produkter, växte i allmänhet på våra fält vackrare skördar än nu. Vi hafva nu fått gå till hafreodlingen, i stället för de ädlare sädeslag, som förut odlades; och det må vara lyckligt, att denne hafre finner afnämare, säkert är dock att den drager den sista musten ur jorden. Ett annat olyckligt förhållande, som inträffar i synnerhet genom bräuvinsförsäljningens försvårande, är lönnkrögeriet. Detta har nu under sednare tiden så tilltagit att öfverallt lönnkrogar finnas; öfverallt i fängelserna sitta personer häktade för lönnkrögeri, men då de väl slippa ut, dröjer det merendels knappt åtta dagar innan de förnya sitt ovärdiga spel och omigen lagföras och sättas inom lås och bom.

Allt detta jemte mycket annat har föranledt mig att yrka en förändring i den nuvarande lagstiftningen. Då nu första punkten, som här skall förekomma till behandling, rör skatten och skattesiffran icke kan bestämmas, förr än grunden för densamma först är bestämd, så ber jag Kammaren, att till öfverläggningsämne först upptaga 48 punkten, hvilken handlar om bräuvinsförsäljningsafgiften. Denna punkt motsvarar 16 § i försäljningslagen, hvilken jag torde få för ämnets närmare belysning för Herrarne uppläsa. Den lyder sålunda: "Afgift för minuthandel med eller

utskänkning af bränvin må icke under hvad namn eller förevändning som helst, till kommunen utgå, utan vare idkare af sådan rörelse endast underkastad beskattning, såsom för inkomst af annan rörelse.

Vederbörande landsting, hushållningssällskap och kommuner skola, för de inkomster, hvilka genom de förra försäljningsavgifternas borttagande upphört, af den inflytande bränvinsskatten undfå godtgörelse till belopp och efter de grunder, som af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt bestämmas."

Då denna 16 § utgör grundvalen för hela försäljningslagen, och då på dess antagande hvilat antagandet utaf hela lagen, så skulle jag vilja till Kammaren hemställa, om icke denna § jemte 48 punkten i Betänkandet först finge föredragas. Det är nemligen, som Kammaren känner, fråga om en aflösning af försäljningsavgifterna till städerna n. m. af 1,617,070 R:dr R:mt. Om nu denna bifalles, måste skattesiffran, som i första punkten är bestämd till 80 öre per kanna, höjas; och sanningen att säga, leder denna siffra för öfrigt sitt upphof från en panique, som vid afgörandet häraf påkom Bevillnings-Utskottets ledamöter. Antages nu denna 16 §, skall man lättare komma till bestämmandet utaf skattesiffran. Faller den, så är ju i och med detsamma hela försäljningslagens öde afgjordt, och vi få då hålla oss till det gamla. Jag vägar derföre anhålla hos Herr Talmannen om proposition derå, att 48 punkten uti Betänkandet jemte 16 § uti försäljningslagen först måtte komma under behandling.

Om ordningen för föredragningen yttrade sig vidare:

Herr Nils Larson: I fråga om föredragningssättet af förevarande Utlåtande vill jag fästa uppmärksamheten på, att denna första punkt just afhandlar en af de grunder, på hvilka Utskottets förslag, så väl till tillverkningslag, som försäljningslag hvilat, och jag kan då icke inse annat, än att det vore aldra lämpligast, att först behandla denna punkt. Men tillika ber jag få erinra derom, att, innan Herr Forsbeck framställde sin mening, första punkten redan i sjelfva verket var föredragen, och sedan så skett, lär man väl icke kunna hoppa öfver denna punkt och börja föredragningen med en annan. Om nemligen detta tillåtes, så kunde måhända, sedan 48:de punkten väl blifvit föredragen, det falla någon annan ledamot in att påyrka, det man borde börja föredragningen med åter en annan punkt i Betänkandet. För min del tror jag, att det i allmänhet är riktigast att följa den ordning, hvaruti frågorna förekomma i det af ett Utskott afgifna Utlåtande, och jag föreställer mig derjemte att, såvida någon af Kammarens ledamöter yrkar på en sådan ordning, ett yrkande i strid deremot icke kan blifva föremål för votering inom Kammaren. Jag framställer nu ett sådant yrkande.

Grefve Sparre: Med anledning af Herr Talmannens yttrande får jag tillkännagifva, att jag genast vid föredragningen af Betänkandet begärde ordet, för att få yttra mig i afseende å föredragningen. Utan tvifvel hade Herr Forsbeck dessförinnan anmält sig, och omedelbart efter rubrikens uppläsande började föredragningen af första punkten. Då så-

ledes Kammaren icke varit i tillfälle att yttra sig om föredragnings sättet, så förmodar jag den omständigheten, att punkten blifvit uppläst, icke kan utgöra hinder för Kammaren, att besluta om den form, efter hvilken föredragningen skall ske. Det plägar vara vanligt, att vid sådana Betänkanden, som det ifrågavarande, hvilka innehålla flera punkter, framställning göres, huruvida Betänkandet skall punktvis föredragas, men hvarken detta eller något annat i den vägen skedde här; och därför yrkar jag, att Kammaren i stället *nu* först får afgöra frågan om föredragnings sättet.

I detta afseende är jag af olika mening med den siste talaren. Detta betänkande innehåller väsentliga förändringar i nu gällande bränvinslagstiftning, hvilka i hufvudsaken kunna till två eller tre reduceras. Den första och viktigaste af dessa är den, att man borttager den hittills bestämda försäljningsskatten och slår den och tillverkningsskatten tillsammans till en enda; den andra att tillverkningsskatten icke skall erläggas i förskott, och den tredje att skatten skall höjas från 80 öre till 1 R:dr per kanna, hvilket visserligen afstyrkes af Utskottet, men är motionärens förslag och understöddes af åtskillige reservanter. Nu är det tydligt, att hvar och en först måste hafva fullkomligt för sig klart, huruvida begge skatterna skola sammanslås, innan han kan bestämma sig för skattens belopp. Blir det en särskild tillverknings- och en särskild försäljningsafgift, så är det naturligtvis icke ifrågasatt att höja skattesiffran till 1 R:dr. Skulle det åter blifva en gemensam skatt, så är jag och säkerligen många af Kammarens ledamöter ense derom, att skatten bör bestämmas till 1 R:dr per kanna. Hvad jag härmed egentligen velat visa är alltså, att det icke är möjligt att på förhand afgöra skattebeloppet, förr än man har fått afgjort, huruvida tillverknings- och försäljningsafgifterna skola i ett sammanföras. Det är visserligen sannt, att begge dessa saker förekomma i första punkten, men det förekommer allt för mycket i denna punkt för att man skulle kunna begära, det man skulle komma till någon enighet uti densamma. Frågan om försäljningsskattens sammansläende med tillverkningsskatten och borttagande utaf försäljningsafgifterna, som nu utgå till kommuner, landsting och hushållningssällskap, är en fråga i och för sig af en sådan omfattning och så djupt ingripande, att derom sannolikt meningarne inom denna Kammare blifva så delade, att den fordrar en diskussion och ett afgörande för sig. Jag anar, att Utskottets förslag i detta hänseende till följd af de många olika intressen, som i denna fråga korsa hvarandra, icke skall vinna Kammarens bifall. Emellertid måste man, enligt mitt förmenande, vid sjelfva föredragningen vara beredd på både den ena och andra eventualiteten, och därför yrkar jag, i likhet med Herr Forsbeck, att den 48:de punkten först företages till afgörande. Blir den bifallen, så kommer i ordningen den 2:dra punkten, der vi hafva att bestämma, huru ersättningen till kommunerna skall utgå. Om den återigen blifver afslagen, så uppstår af sig sjelf frågan, huruvida man kan det oakadt vidtaga några åtgärder för att få upphäfdt det nu varande stadgandet derom, att skatten skall erläggas i förskott, och jag vill säga, att denna fråga är den som egentligen intresserar mig. Således, vare sig den första delen helt och hållet afslås, eller om försäljningsafgiften sammanslås med tillverkningsskatten,

kommer jag i alla fall att yrka derpå, att den nu gällande lagen i den syftning förändras, att man slipper erlægga skatten i förskott — ett orimligt stadgande, som ledt dertill, att de flesta af våra bränvinsbrännare blifvit ruinerade. Sedan dessa båda saker blifvit afgjorda, anser jag rätta ögonblicket vara inne att bestämma skattesiffran, och jag antager att, om sammanslagningen går igenom och om stadgandet rörande skattens erläggande förskottsvis upphäfves, Kammaren skall ingå på motionärens förslag och stadna vid siffran 1 R:dr. Om åter tillverkningskatten och försäljningsafgiften icke sammanslås, men föreskriften om tillverkningsafgiftens inbetalande i förskott borttages, så anser jag, att detta äfven kan inverka på frågan och möjligtvis föranleda dertill, att äfven vid sådant förhållande produktionsskatten ökas till 80 öre.

’På dessa skäl instämmer jag i den förste talarens yrkande, att den 48:de punkten först måtte föredragas och i sammanhang dermed den 2:dra punkten, samt derefter den 17:de och i samband dermed den första punkten.

Herr Medin: Jag skall nu endast i korthet yttra mig i afseende på föredragningen, emedan jag sedermera kommer att utförligare framställa hvad jag i *sak* har att säga.

Hvad nu föredragningen beträffar, så anser jag det vara af största vikt, att 48 punkten i Betänkandet i förening med 16 § först föredrages. För min del kan jag nemligen icke bestämma skattesiffran, innan jag bestämdt vet, om denna punkt antages, afslås eller återremitteras. Detta förändrar nemligen helt och hållet både min och andras åsigt i afseende å huru hög skattesiffran bör blifva, ty man vet icke hvilket belopp man i detta hänseende skall antaga, så länge icke sammanslagning af de begge skattetitlarna skett. Det är visserligen sannt, att denna första punkt redan är på visst sätt föredragen, men dock har ingen diskussion ännu deröfver egt rum, ty de som haft ordet hafva uttalat sig endast om sjelfva *föredragningssättet*; hvarföre jag tror, att inga fatalier gått förlorade för dem, som önska en föredragning på det sätt, som jag nyss uttalat så som efter min åsigt det lämpligaste.

Friherre Alströmer: Utskottet har särskildt med hänsyn till föredragningen inom Kamrarna ställt denna punkt först. Man har ansett, att, om tillverknings- och försäljningsafgifterna komma att sammanslås till en enda bränvinsskatt, siffran å denna nu måste bestämmas; men det är tydligt att denna sak för närvarande kan lemnas åsido för att sedermera afgöras. Går man emellertid nu ifrån denna ordning för föredragningen och gifver sig längre in i Betänkandet, så möter man vida större svårigheter, än i fall man låter den föredragning, som nu är börjad med första punkten, fortfara. För öfrigt är det klart att, om man inlåter sig allt för mycket i diskussion om föredragningen i en så stor församling som denna Kammare är, denna diskussion lätt nog kan komma att upptaga större delen af förmiddagen, hvarefter man troligen till slut stadnar vid den föredragningsordning Utskottet tänkt sig och hvars antagande genast jag derföre påyrkar.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: Äfven jag påyrkar, att föredragningen måtte få börja med första punkten. Jag kan nemligen icke finna hvad de Herrar, som yrkat att 48 punkten först skulle företagas till behandling, dermed kunna vinna, ty om de önska en annan redaktion af punkten, kunna de ju föreslå en sådan och derigenom komma till samma resultat, som de åsyfta genom ändring i den påbörjade föredragningsordningen. Såsom det förevarande Betänkandet är uppsatt, synes det hafva varit Utskottets mening att sätta en allmän grundsats först, innan man går in i specialiteter, och då tror jag att vi lättast skola undvika förvecklingar genom att välja detta föredragnings sätt, som Utskottet sjelft föreslagit och som Herr Talmannen äfven ansett vara det rätta.

Herr Axel Bergström: Jag vill icke motsätta mig eder uppfattning, Herr Talman! att frågan om förändring af den utaf Bevilhnings-Utskottet uppställda ordning för föredragningen af de i förevarande Betänkande förekommande särskilda förslag må anses vara en öppen fråga, fastän med tillämpning af samma ordning första punkten af Betänkandet redan blifvit föredragen, innan Herr Forsbeck framställde sitt förslag om antagande af annan ordning för föredragningen. Denna uppfattning är lojal och just derföre kan det icke falla mig in att bestrida densannas riktighet. Med afseende å det sätt, hvarpå Herr Forsbeck väckte frågan om förändring i föredragningsordningen, tillåter jag mig dock erinra, hurusom inom denna Kammare långt före detta stadgat sig en sådan plägsed, att när en talare önskar yttra sig icke i sjelfva saken utan rörande ordningen för föredragningen han muntligen för Talmannen, omedelbart innan sjelfva föredragningen börjar, tillkännagifver en sådan önskan. Herr Forsbeck förfor icke i öfverensstämmelse med åberopade plägsed, utan inskränkte sig till att begära ordet utan antydning att han ämnade påyrka någon förändring af ordningen för föredragningen; ja! sedan han fått ordet, framställde han icke straxt sitt ändringsförslag, utan inlät sig till en början uti en historisk framställning af vår äldre lagstiftning angående bränvinsbränningen, hvarefter han framkom med sitt ifrågavarande förslag. Emellertid vill jag af skäl, som jag nyss förut anfört, icke vidare relevera anmärkta förhållande.

Hvad angår sjelfva frågan, anser jag det vara lämpligast och bäst att Betänkandet föredrages i enlighet med den af Utskottet gjorda uppställning af de särskilda punkterna. Denna uppställning betingas af punkternas egen beskaffenhet och företer sig för mig såsom härflytande från en iure nödvändig, ej från en yttre tillfällig ordning. Grefve Sparre deremot stödde sitt förord för bifall till Herr Forsbecks ändringsförslag derpå att Grefven hade en aning, att Utskottets hemställan i 48:de punkten komme att afslås. Detta motiv för ändring af föredragningsordningen synes mig vara af allt för subjektiv beskaffenhet. Möjligen kommer Grefvens aning att uppfyllas; men icke är det så visst, att man derföre bör frångå den objektivt riktiga ordningen. För min del har jag den aning, att Utskottets förslag icke allenast i 48:de, utan äfven i alla öfriga punkter komme att afslås; hvadan jag icke på grund af aning kan önska annan föredragningsordning än den af Utskottet föreslagna.

Vid detta tillfälle kan jag emellertid icke underlåta att beklaga, att de bestämmelser, som finnas i Riksdags-ordningen meddelade angående ärendenas behandling i Kamrarne, icke äro fullt ändamålsenliga och lämpliga, så snart fråga blir om föredragning till slutligt afgörande af något vidlyftigare lagförslag, bestående af flera särskilda paragrafer. Vid många föregående tillfällen, då dylika ärenden här förekommit och man tvistat om det bästa och lämpligaste sättet för föredragningen, har jag gjort enahanda erfarenhet. Mig förefaller det klart, att, såsom ock i flera arbetsordningar för utländska representationer finnes stadgadt, hvarje dylikt lagförslag, så vida ett tillfredsställande resultat skulle kunna vinnas, nödvändigt borde, innan det antoges, tre gånger behandlas. Vid första behandlingen skulle lagförslaget diskuteras i allmänhet och med hänseende till de deri förekommande ledande grundsatser med rättighet för Kamrarne att, efter en sådan förutgående debatt om lagförslagens behöflighet och principiella lämplighet, genast förkasta detsamma. Finge deremot förslaget öfvergå till andra behandlingen, borde öfverläggningen röra sig kring förslagens särskilda paragrafer, hvilka då med anledning af deremot gjorda anmärkingar och framställda ändringsförslag borde bringas och redigeras till den lydelse och den form, hvari de samtligen, således hela lagförslaget, skulle öfvergå till tredje behandlingen, om nemligen en sådan tillstades och förslaget icke redan vid andra behandlingen förkastades. Vid tredje behandlingen borde man endast afgöra, huruvida lagförslaget i dess helhet skulle i befintligt skick slutligen antagas eller förkastas. Emellertid huru än nu den väckta frågan om ordningen för föredragningen af betänkandets särskilda punkter må utfalla, torde det böra tillstädjas talarne att vid behandlingen af den punkt, som kommer att först föredragas, i allmänhet uttala sig om lämpligheten af och grunderna för de föreslagna nya lagarne.

Min åsigt om ordningen för föredragningen framgår af hvad jag haft äran anföra. Jag instämmer alltså i Friherre Alströmers yrkande, att Kammaren, med afslag å hvad Herr Forsbeck hemställt, ville besluta föredragning af betänkandets särskilda punkter enligt den uppställning och ordning, Utskottet gifvit desamma.

Grefve Sparre: Jag trodde mig i mitt första föredrag hafva ådagalagt, att den första punkten innehåller så mycket på en gång, att det är nästan omöjligt att sammanslå allt detta i *en* proposition. Om Kammaren nu beslutar att denna punkt skall först föredragas, kan man i alla fall yrka särskilda propositioner å de särskilda delarne af densamma. På detta sätt kan man nemligen komma till samma mål, ehuru väl jag föreställer mig att frågan skulle gestalta sig enklare och simplare, i fall man, då, på sätt Herr Talmannen också antydde, denna punkt sammanhänger med tvänne andra, nemligen den 17:de och 48:de, företoge hela ärendet till behandling i den ordning jag föreslagit. Om emellertid Kammaren vill, att första punkten nu skall föredragas, så utgör detta såsom sagt visserligen icke något hinder för genomdrifvandet af den mening jag omfattar, ty det kan i alla fall hjälpas på så sätt, att man begär särskilda propositioner å de särskilda delarne af första punkten, nemligen: 1:o att de hittills för tillverkning och försäljning af brännvin stadgade särskilda afgifter

sammanslås till en enda bränvinsskatt, som till statsverket ingår; 2:o) att skatten icke behöfver erläggas i förskott, och 3:o) att skatten bestämmes till 80 öre per kann. Härigenom skulle resultatet kunna blifva det-samma.

Herr Lithner: Det må väl vara, såsom den siste talaren anmärkte, att denna första punkt innehåller ganska många och viktiga saker. Men jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att detta myckna och viktiga den innehåller just är den nya princip, hvarpå det förslag till bränvinslagstiftning, som Bevillnings-Utskottet här framställt, är bygd, nemligen att de nu särskilda afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin skola sammanslås till en enda; och mig förefaller det att, innan denna punkt är afgjord, det vore besynnerligt, ja snart sagdt bakvänt, att börja med afgörandet af försäljningsafgiften och sedan öfvergå till tillverkningsafgiften samt slutligen bestämma, huruvida den princip skall antagas, att försäljnings- och tillverkningsafgifterna skola sammanföras. Ett sådant förfaringssätt förekommer mig alldeles principvidrigt och så stridande mot den tanke, som genomgår detta i många afseenden förtjenstfulla betänkande, att jag måste i strid med den föregående talaren yrka på, att Kammaren bibehåller den föredragningsordning, som redan nu med första punktens föredragning är påbörjad.

Herr Ola Jönsson: Jag tror mig kunna fatta meningen hos dem, som yrka på att betänkandet måtte på ett annat sätt föredragas, och jag får säga att, om det tillkomme denna Kammare ensamt att besluta i denna fråga, så skulle jag biträda deras mening, emedan det då kunde vara gagneligt att föredraga betänkandet, såsom de föreslagit. Men då båda Kamrarne gemensamt hafva att afgöra denna sak, synes det mig icke i någon mån ligga vikt uppå, i hvilken ordning de särskilda punkterna föredragas. Jag tillåter mig nemligen fästa uppmärksamheten derpå att, äfven om 48:de punkten först föredroges här och vunne Kammarens bifall och sedermera den 17:de likaledes bifölles, så kunde detta icke hindra, att t. ex. vid det slutliga afgörandet den 48:de punkten befundes hafva fallit, men den 17:de stode kvar. Hvad man således vill vinna, ernås, enligt mitt förmenande, icke derigenom, att föredragningen får börja med den 48:de punkten; och då jag derjemte vågar förutse, att hvarken den första eller 17:de punkten kommer att denna gång i oförändradt skick bifallas, utan säkerligen blifva till Utskottet återförvisade, finnes följaktligen ingen våda å färde, om den första punkten nu föredrages, hvadan jag yrkar att föredragningen må fortgå i den ordning den blifvit börjad.

Herr Asker: Med ledning af de iakttagelser jag haft tillfälle göra, tror jag mig kunna försäkra Kammaren, att ingen genomläser ett så vidlyftigt och viktigt betänkande som detta så kritiskt, som den hvilken har det viktiga åliggandet att från talmansstolen föredraga detsamma. Om vi nu inlåta oss litet hvar på försöket att lösa uppgiften, huru detta betänkande lämpligast bör föredragas, så fruktar jag verkligen, att Kammaren får alldeles för många talmän; och jag vet ingen anledning som kan för-anleda Kammaren att, då Herr Talmannen förklarar orsaken, hvarföre

han ansåg att denna punkt först skulle företagas till afgörande, afvika från det föredragnings sätt han föreslagit och ansett vara det bästa. För min del får jag förklara, att den nu hållna diskussionen endast varit ett onyttigt föspillande utaf tid, och jag vågar därför värdsamt till Kammararens ledamöter hemställa, om vi icke böra med fullt förtroende till Herr Talmannen utan vidare diskussion öfverlemna afgörandet utaf föredragningsordningen.

Grefve Sparre: Jag ber i anledning utaf ett yttrande af den värde representanten från Wester-Norrlands län få säga, att jag icke hört någon enda här påyrka, att man först skulle bestämma en särskild skatt för försäljning och en särskild för tillverkning och sedan slå ihop dessa. Derom har icke heller jag talat, utan har jag endast sagt, att det vore nyttigt att få veta, innan man bestämmer skattesiffran, huruvida tillverkningsskatten skall skiljas från försäljningsskatten, eller de båda skola sammanslås; ty derigenom först kan man få fullt klart för sig till hvilken siffra man bör bestämma den sålunda sammanslagna skatten. För öfrigt vill jag icke så strängt hålla på det förslag till föredragningsordning, som af den förste talaren framstälts och som blifvit af mig understödt, ty jag anser att man kan komma till samma mål genom att begära delning af första punkten i särskilda propositioner, och jag är således alldeles icke envis i denna sak.

Herr Sven Nilsson i Österslöv: Jag har visst icke, såsom ett par föregående talare, några aningar om, att vare sig den ena eller den andra punkten i betänkandet kommer att antagas eller förkastas, men jag tror mig kunna finna, att betänkandet innehåller hufvudsakligast tvänne särskilda förslag, nemligen förslag till förändrad försäljningslag och förslag till förändrad tillverkningslag. Nu berör den 48:de punkten företrädesvis försäljningslagen, och sedan den blifvit afgjord vet man således, huruvida försäljningslagen i sin helhet bör anses kasserad eller ej, och kan sedan ensamt tänka på tillverkningslagen. Jag tror därför, att det leder till största klarhet och reda, i fall 48:de punkten först föredrages, hvilket jag således för min del yrkar.

Herr Lithner: Den anmärkning af Herr Grefve Sparre, att han icke hört hvarken den ene eller den andre föreslå det eller det, är helt naturlig, helst det är fullkomligt tydligt, att ingenting har kunnat föreslås i sjelfva ämnet, då ännu ingen diskussion deröfver börjat. Men då i första punkten föreslås, att de särskilda afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin skola sammanslås till en enda bränvinsskatt, som skulle bestämmas till 80 öre per kanna eller något annat belopp, hvarvid Kammararen kunde komma att stadna, och den 48:de punkten innehåller, att nu utgående försäljningsafgifter för bränvin måtte upphöra, så synes det mig rättast att först fatta beslut derom, att begge dessa skatter skola sammanslås, innan man — genom att hafva fattat beslut om försäljningsafgifternas upphörande — har fått vapen i hand att sedermera göra huru man behagar med beloppet af tillverkningsskatten. Huru jag än ser denna fråga, tycker jag att, då första punkten rör tillverkningslagen, den

må först föredragas; och jag har dessutom icke här hört ett enda skäl anföras, som egt den vigt att derpå kan grundas någon rubbning af den föredragning, som redan är påbörjad.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag icke kan finna någon den minsta vinst i den omkastning i afseende å föredragningen, som här blifvit föreslagen, så vill jag påyrka, att föredragningen måtte få ske i den ordning, efter hvilken Utskottet uppsatt punkterna i sitt förslag. Jag tror, att detta skall leda icke allenast till ordning och reda, utan äfven, då man icke gerna kan underlåta att tala om hufvudgrunderna i hela betänkan-det — med hvilken punkt än föredragningen må börja — och då dessa hufvudgrunder finnas i första punkten, det är lämpligast att densamma får först diskuteras. Den kan också, såsom en talare sagt, skiljas i flera delar, och då skola genom denna delvisa behandling de Herrar, som yrkat på en annan ordning för föredragningen, vinna hvad de åsyfta. Jag får således understödja dem, som önska att föredragningen måtte få ske i den ordningsföljd, hvori Utskottet uppsatt sitt förslag.

Herr Forsbeck: Jag hemställer, huruvida det skulle vara möjligt att bestämma siffran för skatten, då vi icke förut ega den ringaste grund, hvarifrån vi kunna utgå, då vi ännu icke veta, huru denna siffra skall falla på, huru aflösningen till städerna skall försiggå, huru nederlags-rätten skall ordnas m. m. Jag tillåter mig derjemte fästa uppmärksamheten på, att vid frågans behandling inom Bevillnings-Utskottet var det denna första punkt, som afgjordes sist af alla, och det var just i den vi stakade oss, då vi för öfrigt hade alltsammans klart. Skulle vi nu här tvärtom genast kasta oss in i beskattningsfrågan, tror jag vi handlade allt för lättsinnigt, hvilket jag för min del icke vill tillstyrka, utan får jag i stället bedja Kammaren följa i Bevillnings-Utskottets spår, som gömde denna första punkt till sist, och antaga den föredragningsordning, som jag föreslagit, emedan man derigenom kommer att bestämma grunden först och följden sedan. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Öfverläggningen om föredragningssättet förklarades slutad. Herr Talmannen erinrade, att första punkten redan blifvit till föredragning an-mäld, då ändring i föredragningssättet af Herr Forsbeck ifrågasattes, men alldenstund före Herr Forsbeck icke någon annan talare haft ordet, och alltså, då förslaget rörande föredragningen af honom framställdes, öfver-läggningen rörande första punkten ännu icke kunde anses hafva tagit sin början, fann Herr Talmannen sig oförhindrad att gifva proposition på berörda förslag. Sådan proposition blef alltså nu framställd, och då den-samma förklarades besvarad med öfvervägande nej, begärdes votering, i anledning hvaraf omröstning företogs enligt följande voteringsproposition:

Den som, i afseende å sättet för föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 8, vill att enligt Herr Forsbecks yrkande 48 punkten skall först föredragas,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är ifrågavarande yrkande afslaget.

Omröstningen utföll med 64 ja emot 111 nej, och hade Herr Forsbecks yrkande afslagits, i följd hvaraf föredragningen af *första punkten* nu fortsattes.

Herr Appeltofft: Då man frångick den gamla demoraliserande husbehofsbränningen, antog man vid den nya bränvinlagstiftningen såsom princip, dels bränvinets fördyrande, för att minska det öfver hand tagande superiet och dermed följande moraliska och ekonomiska elände, dels beredande åt Staten af en mera bestämd och för statsbehovet behöflig inkomst. Ehuru jag icke vill medgifva, att det förra ändamålet vunnits helt och hållet genom bränvinets fördyrande, enär jag anser, att den stigande upplysningen i väsentlig mån härtill bidragit, kan man dock icke neka att genomförandet af denna idé haft glädjande resultat. Hvad inkomsten för Staten vidkommer, så fruktar jag deremot, att, om närvarande lagstiftning bibehålles, inkomsterna af bränvinstillverkningen komma att minskas i stället för att ökas. Det är nemligen, efter min åsigt, icke så mycket en god eller dålig skörd, hvarpå kvantiteten af tillverkad bränvin beror, utan snarare tillgång på kapital.

Derigenom att ett större belopp inteckningar i jordbruksfastighet blifvit under sednare åren uppsagda, hafva äfven de rörelsekapital, som fordom stått jordbrukaren till hands, betydligt minskats, så att en stor del af våra bränvinsproducenter måst på förhand till förlagsmän bortsluta sin tillernade tillverkning, på allt annat än billiga villkor, för att erhålla medel till skattens inbetalning, hvilket haft till följd att flertalet bränvinbrännare under sednare åren måst nöja sig med den vinst, de för sin ladugård kunnat hemta af bränvinstillverkningen, och kanske icke ens haft denna behållning ograverad. Då jag icke kan dela deras åsigt, som anse bränvinsproduktionen såsom skadlig för ett lands ekonomiska västånd, utan tvärtom ganska mycket bidragande till jordbrukets framåtskridande, så hyser jag äfven, i likhet med Utskottet, den åsigt, att en förändrad lagstiftning, som snarare befordrar än undertrycker denna industri, är af behovet påkallad. Man torde visserligen invända, att en ökad produktion åstadkommer ökad konsumtion, men detta är väl icke en gifven följd. En minskad tillverkning medför ökad import och en ökad tillverkning framkallar export. Varans pris torde deremot utöfva icke ringa inflytande på konsumtionen. Då, enligt nu gällande lagstiftning, tillverkningsafgiften utgör 70 öre och minuteringsafgiften 25 öre samt utskänkingsafgiften 40 öre, eller medelst af försäljningsafgifterna 32½ öre, således tillsammans 102½ öre, anser jag af flera skäl betänkligt, att dessa afgifter sammanslagna bestämmas till 80 öre och priset å varan således minskas med 22½ öre per kannu. Detta vore att helt och hållet frångå den princip i lagstiftningen, som visat sig medföra så lyckliga resultat i afseende på fylleriet, och då i förslaget för öfrigt den åsigten uttalas, hvilken jag äfven vill understödja, att kommunerna, landsting och hushållssällskaperna skulle erhålla ersättning för den inkomst de komme att förlora genom hela den sammanslagna skattens ingående till statsverket, så, då derjemte tages i betraktande de fördelar Staten skulle medgifva producenterna,

anser

anser jag att Staten härpå skulle göra en förlust i stället för en behöflig vinst.

Hvad sammanslagning af tillverknings-, utmätterings- och utskänkingsavgifterna vidkommer, så finner jag det principiellt riktigt, icke blott derföre att dessa afgifter då blifva lätta att kontrollera, utan äfven emedan jag anser det demoraliserande att bibehålla en lag, som lätt kan eluderas och som erfarenheten visat blifvit i hög grad öfverträdd.

Enligt officiella uppgifter utgör bränvinsproduktionen i medeltal 12,000,000 k:r
importen af spritvaror 1,142,778 „
Summa 13,142,778 k:r

Försäljningsskatt har i städerna betalats för 4,609,986 k:r
Dito å landet 567,074 „
det torde vara svårt att närmare beräkna det quantum, som användts för tekniska behof och som utan afgift försålts i parti af 15 k:r, men om det antages till 2,000,600 k:r,
således Summa 7,177,060 k:r,

så återstår ändå ett belopp af cirka 6,000,000 kannor, eller halfva tillverkningen, hvarföre försäljningsskatt ej blifvit erlagd; och detta efter 32½ öre utgör således en inkomstmugling af ej mindre än 1,950,000 R:dr, hvartill ytterligare kommer försäljningsavgiften för det utifrån insmuglade bränvinet.

Jag biträder således Utskottets förslag i första punkten, "att de hitills för tillverkning och försäljning af bränvin stadgade särskilda afgifter sammanslås till en enda bränvinsskatt, samt att denna skatt till Statsverket ingår".

Hvad deremot beloppet af skatten vidkommer, kan jag icke nu yttra mig, utan föreslår, att den måtte bestämmas först sedan det blifvit beslutadt, dels om kommunerna med flera skola erhålla någon godtgörelse för minskade inkomster, dels huru stort detta belopp skall blifva, och anhåller om proposition å denna min framställning.

Herr Johan Jönsson: Ehuru jag är en af dem, som yrkat på en ändamålsenligare lagstiftning i afseende på tillverkningen och försäljningen af bränvin, kan jag dock icke bifalla Utskottets förslag, som enligt min tanke icke skulle, om det antoges, befrämja hvad man åsyftar. Utskottet har visserligen nedlagt mycken möda på frågans lösning, men har icke funnit skäl att bifalla dagliga minimitillverkningsbeloppets ned sättning till 100 kannor, oaktadt alla de väckta motionerna anhållit derom, icke heller att föreslå något, som kunde lända till jordbrukets utveckling, oaktadt denna näring väl behöfver tillgodoses.

Hvad särskildt beträffar frågan om kontrollen å bränvinstillverkningen, så vet man att till kontrollörer i allmänhet förordnas löjnanter och sergeanter, som redan förut äro aflönda af Staten med cirka 800 R:drs årlig lön, eller något öfver 2 R:dr per dag, och således synes det som mitt förslag att gifva högst tre Riksdaler per dag för kontrollen å ett bränneri, samt fyra för två och fem för tre brännerier, skulle tillräckligt

tillgodose kontrollörerna. Men man synes icke vilja nöja sig med att gifva dem dessa 3 à 5 R:dr så godt som på köpet, utan vill tilldela dem ännu mer, ända till 8 R:dr per dag, och dertill kost och möbleradt rum, m. m. hvarigenom de, utom förut innehafvande lön skulle få öfver 10 R:dr per dag. Det är i sanning ganska frikostigt af lagstiftningen att gifva högre aflöning för bränvinskrollörerne än dess egna medlemmar åtnjuta. Att kontrollkostnaden varit för stor visar sig otvetydigt, då vi betänka, att, under det bränvinstillverkningen år 1868 utgjorde 10,179,533 kannor, aflöningen för kontrollörerne samma år utgjorde 269,152 R:dr 13 öre, eller i rundt tal nära 270,000 R:dr. Sådant bör icke kunna kallas hushållning med Statens medel. Och hvilka äro de, som få betala denna kostnad? Jo till största delen det lägre folket, som lefver på 1 R:drs inkomst per dag.

Jag skall icke ingå i någon fullständigare pröfning af Betänkanudet, utan endast hålla mig till tillverknings- och konsumtionsafgifterna, som jag anser icke böra höjas utöfver sitt nuvarande belopp. Derföre synes det ock läfva varit lämpligare att dela frågan om beskattningen i två delar, en för tillverkningen, och en för konsumtionen, på samma sätt som för närvarande eger rum, samt fortfarande låta konsumtionsskatten uppbäras af kommunerna, alldenstund det icke billigtvis kan indragas till Staten, utan endast till förmån för kommunerna, som derigenom skulle befrias från allt annat besvär med saken än att endast qvittera ersättningsbeloppet från Staten.

För närmare utredning häraf yrkar jag återremiss af den förevarande första punkten i Utskottets utlåtande.

Herr Berg: Herr Talman! Jag kan icke underlåta yttra några ord i denna fråga.

Då det föreliggande af Herr Forsbeck väckta förslaget i vissa delar hvilat på principiellt riktiga grunder och enär detsamma afser att bereda icke blott Staten, utan äfven jordbruket och industrien väsendtliga fördelar, anser jag att denna motion i flera hänsenden bör uppmärksammas.

Utskottet har enligt mitt förmenande icke kommit till den lyckligaste lösning beträffande den föreslagna försäljningslagen, hvaremot jag anser att tillverkningslagen när som helst efter några detaljförändringar skulle kunna tillämpas. Jag anser nemligen att nederlagsrätten på landsbygden icke bör vara medgifven för längre tid än kontrollören är vid bränneriet anställd och der närvarande. Dereint vill jag understödja det förslag, som af en reservant blifvit väckt, att 5,000 kannor, i stället för 1,000 kannor som Utskottet tillstyrkt, må kunna från det ena till det andra nederlaget förflyttas emot vilkor, att motsvarande tillverkningskatten under tiden i landträneriet deponeras.

I fråga om försäljningslagens tillämpning finner jag dervid stora betänkligheter, och i likhet med Herr Rettig anser jag det vara vådligt att nedsätta minimibeloppet vid partihandel till 5 kannor likasom vid minut-handel från $\frac{1}{2}$ kanna till 20 tum.

Det är likaledes klart, att, då kommunerna icke få tillgodonjuta några fördelar af bränvinsminutering eller utskänkning, man på landet helst skall se sig befriad från dylika försäljningsställen. Men då bränvin fortfarande måste finnas att tillgå äfven utskänkingsvis, komme sannolikt

här och der små krogar att uppstå just i följd af rättigheten att å hvarje bränneri få köpa så litet quantum som 5 kannor.

Om bränvinsskatten förhöjdes till en R:dr och införselstullen i följd deraf till 1 R:dr 50 öre kanna för utländska spritvaror, så skulle otvifvelaktigt ett dylikt stadgande föranleda till lurendrejeri i ännu större skala, än hittills varit fallet.

Då man vet att redan nu detta oskick i ej så ringa grad bedrifves på skånska kusten, kan man lätt inse, att vid en så betydlig tullförhöjning, frestelsen skulle blifva för stark och föranleda till smugling äfven på våra vidsträckta och obebakade kuster norrut.

Det torde vara bekant att våtvaror äro lättare att lurendreja, emedan kärnen hvori de förvaras, kunna magasineras på hafsbotten och afhemas vid lägliga tillfällen.

Men om tullförfattningarne i afseende på straffbestämmelser vid så beskaffade öfverträdelser skärptes, torde lurendrejeriet i betydlig mån kunna förekommas.

Om de nu föreslagna förändringarne i bränvinstillverkningslagen bifallas, så synes otvifvelaktigt, att produktionen skulle i betydlig grad tilltaga, och torde det då blifva af högsta vigt att befrämja export af den del, som öfverskrider landets förbrukningsbehof. Jag har på grund deraf tagit mig friheten väcka motion om tillgodonjutande af premier vid export af bränvin.

Men då Herr Forsbeck motionerat i samma riktning och enär jag anser hans förslag mera praktiskt såsom åsyftande att bevilja rabatt vid beräkningen af skatten i stället för att återbetala premierna af redan influtne skattemedel, så får jag med återkallande af mitt gjorda förslag förena mig uti det af honom framställda.

Då jag för öfrigt anser vådligt att, utan moget öfvervägande och innan man noga betänkt hvad som bör sättas i stället, afstå från den nu gällande bränvinsförordningen, som dock medfört den stora fördelen att superiet i väsendtlig mån förminskats, så får jag vördsamt föreslå att ärendet måtte till Utskottet återremitteras på det Utskottet med ledning af den inom Kammaren förda diskussionen i ämnet, möjligen må blifva i tillfälle att före riksdagens slut inkomma med ett nytt Betänkande.

Herr Nils Larsson: Föregående talare hafva berört åtskilliga förhållanden som stå i sammanhang med de af Utskottet föreslagna ändringarne i deras helhet, men för min del vill jag inskränka mig till att endast betrakta hvad i den nu föredragna första punkten förekommer eller frågan om sammansläende af de hittills för tillverkning och försäljning af bränvin stadgade särskilda afgifter till en enda bränvinsskatt af 80 öre per kanna, hvilken skulle till Statsverket ingå. Säsom skäl för sitt förslag i detta hänseende har Utskottet framhållit, att bränvinsskatten enligt nu gällande bestämmelser skulle dralpa konsumenterna i olika grad, så att t. ex. den ena, som köper bränvin i parti af minst 15 kannor, endast betalar tillverkningskatten 70 öre per kanna, under det att den andra, som köper det antingen i minuthandeln eller å krogen, måste vidkännas en ytterligare beskattning af i medeltal 32½ öre per kanna. Ja, den olikheten är en helt naturlig följd deraf, att här är fråga om två sär-

skilda slag af skatter: den ena en statsskatt å tillverkningen, den andra, eller försäljningsskatten, helt enkelt en kommunalskatt. Ingen kan väl säga att den första drabbar annat än lika hvar och en, som vill begagna sig af varan, så vida man icke köper den å krogen. Att den andra eller kommunalskatten skall drabba olika måste, efter hvad mig synes, vara en helt naturlig sak, och inom särskilda kommuner beror olikheten ytterligare derpå, att den ena kommunen finner för godt att tillåta krogrörelse inom sitt område, under det att den andra icke vill veta af sådan rörelse inom sitt område. Der krogar finnas är det helt naturligt att mången går dit, och sålunda får vidkännas den högre afgift för bränvinet, hvilken i gällande utskänkningsförfattning bestämmes. För att förekomma denna olägenhet, såsom Utskottet benämner den, föreslår nu Utskottet att de båda särskilda slagen skatter skola sammanslås till en enda, som skall komma att utgå genast vid tillverkningen. Hvad skulle då följden i beskattningssväg blifva om detta Utskottets förslag antoges?

För det första vill jag anmärka, att den af Utskottet föreslagna siffran af 80 öre per kanna icke lär vara fullt allvarligt menad, ty det är temligen klart, att, om Staten tillika skulle komma att, såsom Utskottet i andra punkten föreslår, utbetala ersättning till vederbörande landsting, hushållningssällskap och kommuner för de till dem förut utgående försäljningsavgifterna, Staten skulle komma att göra en ganska väsendtlig förlust, hvilket väl icke kan vara någons mening synnerligast under för Statens kassa så svåra tider som nuvarande. För att reformen skulle kunna för Statsverket aflöpa utan förlust, men äfven utan vinst, föreställer jag mig att siffran af de sammanslagna avgifterna skulle blifva omkring 85 öre per kanna. Men hvad blefve då följden? Jo, för det första att krogkunden, som nu skall erlägga en skatt af inalles 1: 10 per kanna, då skulle få en nedsättning af 25 öre per kanna, och för det andra att den, som köpte å utminuteringsställena och som nu betalar inalles 95 öre per kanna, skulle hädanefter få en nedsättning af 10 öre per kanna, under det att likväl vederbörande landsting, hushållningssällskaper och kommuner skulle hafva sin summa fullt ut, följaktligen skulle den brist i inkomst, som uppstode genom nämnda nedsättningar till förmån för krogkunderna och köparena å utminuteringsställena, ersättas genom den skatt som öfverflyttades å öfrige konsumenter inom landet, hvilka aldrig begagnade sig af förmånen att besöka krogarne eller utminuteringsställena. Ett sådant arrangement förefaller mig alls icke rättvist.

Men jag vill äfven fästa uppmärksamheten på en annan följd som af ett dylikt beslut skulle uppstå, nemligen att, då tillverkningsskatten blefve så väsendtligt höjd, premierna för lurendrejeri af bränvin från främmande länder jemväl blefve stegrade. Man vet, att lurendrejeri af bränvin redan nu i ganska betydlig grad eger rum, men då frestelserna dertill genom den högre vinsten, blefve förstörade, så är sannolikt att det skulle komma att bedrivas i ännu större skala. I allmänhet har man hittills endast hört talas om sådant smuggeri från Danmark till skånska och blekingiska kusterna, och att smuggeri af bränvin hittills icke egt rum från Norge låter förklara sig deraf att, om jag icke misstager mig, någon väsendtlig skilnad mellan tillverkningsskatten der och hos oss icke för närvarande förefinnes. Men blefve åter tillverkningsskatten hos oss höjd, såsom den

genom bifall till Utskottets förslag skulle blifva, så uppstode frestelse till insmuggling af varan äfven ifrån Norge; och hvar och en som betänker huru långsträckt landgränsen mellan brödrarikena är och huru den är belägen i oobbyggda skogs- och fjelltrakter, utefter Kölen, måste inse att man icke skulle kunna bevaka den annat än genom en ofantligt stor tullpersonal, som dock ingen lärer vilja ingå på att vi skulle anskaffa.

Hittills har jag betraktat frågan endast ur synpunkten af dess inverkan på statskassan. Men äfven ur sedlighetens synpunkt anser jag förslaget vara mindre välbetänkt. Det var icke utan grund Rikens Ständer vid 1853—54 årens riksdag bestämde försäljningsskatten så, att den blef högst för det slag af bränvinshandelsrörelse, som benämndes utskänkning. Jag skall taga mig friheten att uppläsa endast några helt korta stycken af Särskilda Utskottets vid nämnda riksdag, Betänkande N:o 13, för att visa huru tankarne då voro angående denna sak.

Sid. 7 i nämnda Betänkande heter det:

“Man må tänka om bränvinsförtäring hvad man vill, man må anse heune ovilkorligen förderflig eller möjligen oskadlig, så torde man dock i alla händelser nödgas erkänna, att kroglifvet, eller en mängd personers vana att tillbringa en del af sin tid i samqväm på ställen, der rusgifvande drycker tillhandahålles, utgör en ovilkorlig och stor våda för sedlighet och arbetsdrift”.

Sid. 16 heter det vidare:

“Detta (kroglifvet) motarbetas utan tvifvel verksammast derigenom, att rusdryckers anskaffande göres lättare och mindre dyrt på annan väg än genom besök på krogen”.

Ja, detta är just hvad som nu är förhållandet, nemligen att bränvinet kan anskaffas mindre dyrt på annan väg än genom krogen, men enligt Utskottets förslag, om det antoges, skulle priset, i den mån det beror af skatten, blifva detsamma å krogen som på andra försäljningsställen, och man skulle kunna hysa farhåga för att mången, som nu icke besöker den, emedan det är billigare att köpa varan på andra ställen, då skulle göra det, måhända i afsigt endast att köpa ett mindre quantum att föra hem och använda till måttligt bruk, men sedermera vid ankomsten till stället af en eller annan orsak förledas att stanna qvar der i sällskap med de vanliga kunderna.

Jag har förut, när jag talade om huru reformen skulle verka i afseende på statskassan, nämnt om de farhågor förslagets antagande kunde ingifva för en utvidgad bränvinsinsmugling; men en sådan smugling skulle naturligtvis vara ännu skadligare i sedligt hänseende, då den i en ganska betänklig grad måste komma att undergräfvat sedlighetskänslan i landet.

Vidare kan man väl också hafva anledning att frukta, det en förhöjd beskattning å bränvinstillverkningen skulle framkalla lönnbränning eller åtminstone, — då man väl måste erkänna, att sådan äfven nu, ehuru i obetydlig grad, förefinnes, — öka densamma.

Med det ifrågavarande förslaget sammanhänger äfven den bestämmelsen, att kommunerna och synnerligast stadskommunerna, som för närvarande hafva största inkomsten af bränvinsförsäljningen, icke skulle, om förslaget antoges, få betinga sig någon förmån af de personer, som inom kommunen finge öfvertaga bränvinsutskänkningen och utminuteringen. Ja,

det kan vara godt och väl att hafva en sådan bestämmelse å papperet; men står den endast der, torde ingenting dermed vara vunnet, och jag vill för min del bestämdt påstå, att denna icke i verkligheten skulle blifva något annat än en bestämmelse å papperet. För att en betingelse af dylika förmåner skall kunna ega rum, behöfves alldeles icke att vederbörande derom ingå någon sådan afhandling, hvarigenom saken blir bevislig eller åtkomlig, utan kan saken, med full trygghet för att betingelsen skall kunna utkrävas, rangeras äfven på annat sätt. Den som anmäler sig till erhållande af utminuterings- eller krogrörelse i stad, kan t. ex. på samma gång han gör sin anmälan säga till en eller annan af de inflytelserikaste bland de stadens innevånare, som hafva att bestämma om denna angelägenhet, att "får jag den rättighet jag söker, så skall jag på samma gång underskrifva ett kontrakt på att jag åtager mig t. ex. gatu-lyshållningen i staden, eller allmänna renhållningen, eller något dylikt, till ett betydligt lägre pris än staden eljest betalar." Om ett dylikt arrangement sker — och jag tror att sådant ganska ofta skall blifva fallet — huru skall det väl vara åtkomligt för åtal och ansvar? Staten skulle visserligen, enligt hvad Utskottets förslag innehåller, hafva rätt att, i händelse kommunen betingade sig någon sådan förmån, indraga den ersättning för förlorad utminuterings- och utskänkningsskatt, som eljest vore kommunen medgifven; men för att kunna verkställa en indragning, fordrades först att med full bevisning kunna ådagalägga, det något under-slef egt rum, och i sådana fall, som jag här tillåtit mig exempelvis framställa, förmodar jag att vederbörande alltid skulle kunna ställa så till, att ingen bevisning vore möjlig.

För öfrigt tror jag, att åtskilliga olägenheter alltid skulle vara förenade med underhandlingarne emellan vederbörande kommun å ena sidan och sökande af bränvinshandelsrättighet å den andra, äfven om inga fördelar för kommunen betingades. Det är nemligen fara värdt, att manna-mån skulle i många fall göra sig gällande; men det är ock fara värdt, att, äfven om manna-mån icke komme att göra sig gällande, misstanke att den egt rum ändock skulle komma att uppstå hos mången, hvars ansökan afsloges, hvilket åter skulle komma att leda till åtskilliga obehag för dem, som skulle hafva att bestämma i fråga om upplåtandet af dessa rättigheter. Om man redan nu klagat öfver maktmissbruk i detta hänseende — och det är icke utan, att Utskottet i sitt Utlåtande något litet hänsyftat på att dylika klagomål varit befogade — och om man derföre vill åstadkomma en lagförändring till att förekomma sådana, så behöfves dock alldeles icke att vidtaga en sådan åtgärd, som att sammanslå tillverknings- och försäljningsavgifterna till en enda, utan målet torde kunna vinnas på ett mycket bättre och direktare sätt genom att förändra bränvinsförsäljningslagen.

Då jag således icke finner, att hvarken för Staten eller kommunerna någon fördel skall vinnas genom bifall till Utskottets förslag, men tvärtom åtskilliga orättvisor derigenom skulle åstadkommas, så tager jag mig friheten, att helt och hållet yrka afslag å den förevarande första punkten.

Herr Ljunggren: Jag skulle knappast hafva begärt ordet i denna fråga, om jag icke vore en representant från en af dessa städer, hvilkas

intressen genom den nu föreslagna förändringen på ett smärtsamt sätt skulle komma att beröras. De fördelar, som af den närvarande bräuvinslagstiftningen tillkomma städerna, skulle nemligen ingalunda ersättas genom de ringa belopp, som i nästföljande punkt föreslås. Som Herrarne veta, äro inom många städer inrättade särskilda bolag, hvilka utöfva denna bränvinshandel och till samhällets gemensamma bästa öfverlemna de medel, som härför inflyta, och jag kan för min del icke annat finna, än att städerna, genom den nu föreslagna nya försäljningslagen, skulle komma uti en ganska brydsam belägenhet. Så t. ex. skulle det samhälle jag tillhör, nemligen Uddevalla stad, hvilken redan i kommunalskatt utbetalar $6\frac{1}{2}$ gånger så mycket som kronoutskylderna, genom den nya förordningen komma att i kommunalskatt erlägga ända till tio gånger så mycket, som den redan efter den allmänna bevillningen till statsverket utbetalar. Af detta skäl kan jag ej annat önska, än att Kammaren till den nu föreslagna förändringen ej måtte lemna sitt bifall. Äfven ur sedlighetens intresse är det en bekant sak, hvilken tillika af officiela uppgifter bekräftas, att den sednaste eller 1854 års bräuvinslagstiftning i väsendtlig och hufvudsaklig mån bidragit till det lyckliga resultat, hvaråt vi med skäl glädja oss i afseende å nykterhetens tilltagande. Då härtill kommer, att den föreslagna förändringen, såsom jag redan nämnt, icke länder till städernas intresse, men möjligen till bräuvinstillverkarnes fromma, så tror jag, utan att vilja yttra något förklenande om dessa sednare, att Kammaren i betraktande af det beslut, som under sednaste plenum fattades i afseende å ifrågasatta upphörande af tackjernstiondes erläggande af bergslagerna, hvilket förslag, såsom innebärande åtskilliga olägenheter, af Kammaren förkastades, äfven nu bör låta städerna vidblifva de rättigheter de i afseende å bräuvinsförsäljning nu innehafva. Icke heller tror jag, att den föreslagna reformen skulle vara förenlig med spritexportörernas intresse, enär ju för dem bräuvinspriset är oberoende af accisen. Snarare tror jag, att herrar importörer af spritvaror af den föreslagna förändringen skulle draga fördel, emedan de, genom den förhöjda bräuvinsskatten, skulle lockas att i större skala inlurendreja denna vara i landet, och detta bedrägeri skulle härigenom icke blott såsom hittills, komma att existera vid Skånes och Blekinges kuster, utan äfven utbreda sig öfver hela Sveriges östra och vestra kuster, dit denna vara från de angränsande länderna såsom Norge, Danmark och Tyskland otvifvelaktigt i större partier skulle komma att insmugglas. Detta synes äfven Utskottet hafva förutsett, hvarföre det ock föreslagit den gemensamma försäljnings- och tillverkningsafgiften till 80 öre i stället för 1 R:dr per kanna. Då det sålunda genom den föreslagna förändringen icke skulle beredas några fördelar åt andra än krögare och lurendrejare, under det att deremot för närvarande åtskilliga patriotiska män inom städerna bildat bolag för försäljning af denna vara och gjort detta i sedlighetens intresse för att derigenom förminska superiet, samt då de derjemte öfverlemna hela den uppburna vinsten till för stadskommunerna allmännyttiga ändamål, ser jag för min del ingen anledning att på sätt nu föreslagits beröfva städerna de rättigheter de i detta afseende nu ega, och af hvilka i väsendtlig mån deras bestånd beror. Vi böra äfven komma ihåg att det icke för landet i dess helhet kan vara någon fördel att städernas nuvarande rättigheter i någon mån minskas eller kränkas. ty vi stå i

sanning i stora förbindelser till städerna, hvilka väl äro att anse såsom hemmet och härden för kulturen, och från hvilka de största uppfinningar, såsom boktryckerikonsten, telegrafväsendet med flera dylika inrättningar hafva utgått, och det fordras i sanning att sådana ställen, der associationsandan och konkurrensen i vidsträcktare kretsar kunna utveckla sig, icke genom hämmande band och ekonomiskt betryckta förhållanden skola nödgas upphöra att utöfva det välgörande inflytande de i alla tider varit egnade att åstadkomma. Då man tillka besinnar, att städerna å allmännyttiga företag uppförat betydliga summor — och i detta hänseende har t. ex. staden Uddevalla med en summa af 6,000 R:dr bidragit till uppbyggande af ett skolhus, likaså äfven till en jernvägsanläggning med en summa af 70,000 R:dr, af hvilket företag staden troligen aldrig kommer att få uppbära någon ränta, samt slutligen till en hamnanläggning med ett belopp af 100,000 R:dr, allt i förhoppning att genom inkomsterna af brännvinsförsäljningen framdeles kunna bereda sig utväg att småningom återgälda dessa stora summor — så tror jag att det vore en stor olycka, om Kammaren genom ett bifall till den nu föreslagna lagen försatte städerna i den yttersta finansiella förlägenhet. Låt oss, mine Herrar, komma ihåg, att friheten har sin vagga just uti städerna, och att det var det tredje ståndet som år 1865 i väsendtlig mån genom dess representanter influerade på Riksdagen och bragte till ett lyckligt slut den stora reformfrågan. Då jag sålunda föreställer mig att den nuvarande representationen icke vill med otack löna dessa städernas representanter, hvilka på ett kraftigt sätt medverkat till det nya statsskicket genomförande, samt då jag anser det vara en olycka för städernas fortfarande bestånd, om det nu föreliggande förslaget af Riksdagen bifalles, så får jag på grund häraf yrka afslag å den nu föredragna punkten af betänkandet.

Herr Granlund: Man har sagt, att brännvinsbränningen skulle vara en nödvändig häfstång för att höja jordbruket, och att man utan denna handtering icke skulle kunna med fördel uppdrifva ladugårdsskötseln. Jag tror deremot, att mången större rationel jordbrukare bestrider detta påstående, eller huru skulle jordbruket eljest kunna vara så uppdrifvet på de orter der det hör till undantagen att något bränneri finnes — våra bästa landtbrukare erkänna det icke vara förenligt med ett väl skött jordbruk att till en utsträckt potatisodling använda en stor del af gödslen som således fräntages sädesproduktion, hvilken lemnar ladugårdsskötseln ett mer naturligt föder och ovilkorligen mer uppdrifver ladugårdsskötseln. Det är äfven för mig oförklarligt, huru den nya lagstiftningen skulle komma att befordra exporten af bränvin; icke lär väl en förändrad brännvinslagstiftning här i landet kunna verka på utländska marknaden för denna vara, och icke lär behofvet af vårt bränvin i utlandet deraf ökas eller uppdrifva priserna derå — exporten skulle således befrämjas genom högre restitution än erlagd skatt och Staten således utom förut erlagd afgift för kontrolleringen ytterligare göra stora uppföringar i brännvinsbränningens intresse.

Genom den föreslagna nederlagsrätten skulle Staten förlora, dels genom ränteförlusten på hittills i förskott utgående brännvinsskatt hvilken å 11 månader på nederlag liggande bränvin uppgår till ej obetydligt belopp,

dels genom den säkerligen svåra kontroll som erfordras och till hvars be-
täckande den af Utskottet föreslagna afgift af 10 R:dr för 1,000 kannor
bränvin säkerligen icke är tillräcklig — hvartill kommer den 3-procents
leckage som är föreslagen. Detta allt skulle sålunda medföra en mindre
inkomst för statsverket än hvad som är fallet under den nuvarande brän-
vinslagstiftningen. Otvivelaktigt är det ock gifvet att, om konsumtions-
skatten med 30 öre sammanslås med tillverknings-skatten som således
skulle blifva 1 R:dr per kanna — smugglingen af bränvin skall betydligt
öka sig då lurendrejaren förtjenar 30 öre mera per kanna än under
nuvarande förhållanden. Då likväl bränvinsbränningen i vårt land blifvit
snart sagdt nödvändig i och för den inkomst densamma lemnar statsver-
ket, bör man dock så vidt möjligt är ställa så att bränvinets konsumering
lemnar efter sig så litet olycksbringande följder för landet som möj-
ligt är. Motionären har föreslagit en fullständig frihandel med brän-
vin, men ett dylikt förslag kan jag dock aldrig tro vinner riksdagens
bifall, ty vi skulle derigenom återgå till de tider, då landet höll på
att helt och hållet gå sitt förderf till mötes genom det öfverhandta-
gande superiet. Likaså tror jag äfven att superilasten skulle uppmun-
tras genom den föreslagna tillåtelsen att vid partihandel få köpa så
ringa qvantitet som 5 kannor, hvarigenom vid hvarje bränneri och syn-
nerligen hos landthandlande skulle uppstå snart sagdt krogar — det
är icke heller rättvist att lika skatt drabbar det bränvin, som konsume-
ras under olika förhållanden — är det rättvist att allt det bränvin, som
begagnas vid så många industriela yrken skall gifva lika skatt som det,
hvilket å krogarna förtäres och sprider nöd och elände omkring sig —
det är icke heller rätt, att den, som köper 15 kannor för att begagna till
sitt folk vid ansträngande arbete under skördetiden o. s. v. skall betala
alldes lika skatt som drinkaren och lättingen, hvilken å krogen konse-
merar denna vara och genom missbruk deraf skadar sig och samhället.
Afsigten med den nuvarande bränvinslagstiftningen i afseende på
försäljning är deremot just den att, genom att för drinkaren fördyra
denna vara så mycket som möjligt, förekomma de skadliga följderna af
denna last. Utskottet har dock för sin del icke aktat nödigt att fästa
något afseende vid detta filantropiska ändamål. Motionären säger på ett
ställe uti sin motion: "att utskänkingsväsendet, sådant det bestått och
ännu består, födt af sig dessa usla nästen, dessa eländiga mörka hål vid
städernas gator och gränder samt på landsbygden, der armodet vuxit och
allt menskligt elände frodats och gifvit statsmakterna samt vederbörande
med deras underordnade så mycket att skaffa". Han tror sålunda att
man, genom att lemna denna handel mer fri, skulle ernå ett bättre re-
sultat än hvad som kan vinnas genom den nuvarande lagstiftningen.
Hvar och en vet dock huru olika förhållandena i detta afseende äro nu mot
förr. I stället för de fordna usla krognästena hafva nemligen nu uppstått
friska och luftiga utskänkingslokaler, öfver hvilka kommunerna hafva
öfverinseende och hvarest utskänkningen är väl ordnad. Skulle detta
särskilda intresse kommunerna nu ega uti en väl ordnad minuthandel och
utskänkning upphöra och blifva enligt Utskottets förslag, då torde vi
återkomma till de olyckliga förhållandena motionären skildrat. Man har
i allmänhet genom detta förslag ådagalagt en alltför stor afvoghet och

afundsjuka mot städerna i och för den inkomst, som å en del ställen erhållits öfver hvad landsting och hushållningssällskap erhålla, men man bör besinna att, om städerna genom inrättade bolag på sin affär vunnit, så har detta varit en följd icke af lagstiftningen, utan af deras egen om-tanka att sköta denna affär, och ofta har det varit fördelaktiga inköp och prisstegringar, som gifvit bolagen mesta förtjensten, och andel i sådan behållning kan väl icke landsting och hushållningssällskap göra anspråk på. Af de medel, två femtedelar, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, hafva med högst få undantag städerna ingen nytta, ty dessa myndigheters verksamhet tillhör landet.

I fordna tider, då nästan all rörelse var koncentrerad uti städerna, kunde möjligen landsbygden ega något skäl att afundas dessa sednare deras större rättigheter, men då numera städernas privilegier, synnerligen de mindre städernas, nästan totalt försvunnit och deremot deras skyldigheter i högst väsendtlig grad ökats, hafva de endast namnet *stad* kvar; bland deras skyldigheter är att aflöna sina tjänstemän, ja, till och med den kronans tjänsteman, som inom staden uppbär kronans inkomster, att hålla lokal för elementarläroverk, bostad åt rektor, telegrafstation m. m. och af detta hafva ju kringliggande och landsorten i allmänhet lika nytta med staden. Under beräkning att den inkomst man haft af bränvinsutskänkning m. m. skulle fortfara, har man företagit sig byggandet af skolhus, fattig- och arbetshus med flera förbättringar, hvilket staldts genom upptagna lån på framtida amortering.

Jag kan således verkligen icke finna någon orsak, hvarföre landskommunerna böra afundas städerna deras så kallade rättigheter. Städerna äro lika nyttiga och nödvändiga för landtmannen som landtmannen för städerna.

Då jag slutligen anser, att den närvarande försäljningslagen till sina följder visat sig ganska välgörande, tror jag äfven, att vi böra betänka oss mer än en gång, innan vi uti densamma företaga en genomgripande förändring, hvarföre jag ock yrkar rent afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Medin: Den siste talaren yttrade sig för afslag å den förevarande punkten, men, äfven den som är af olika tanke med honom, är honom likväl tack skyldig för de upplysningar han meddelat; den ene har erfarenhet på ett vis, den andra på ett annat. Jag för min del kan icke tro, att det kan vara nyttigt, att fortfarande lägga alltför stora hinder i vägen för bränvinsindustrien. Det torde väl alltid vara bättre att vi sjelfva kunna förse oss med vårt behof af varan, än att vi skulle nödgas att köpa den från utlandet, ty man kan ju icke förmå alla Svenskar att aflägga bruket af densamma. Man talar om att städerna skulle få svårt att reda sig, om det nu förevarande förslaget antoges. Ja, det är visst sannt, att städerna hafva utgifter, men de hafva ock inkomster. Jag afundas dem icke hvad som är billigt, men man vet huru de tillskansa sig obehöriga inkomster. Han har yrkat afslag på denna punkt och jag tror att det går deråt. Emellertid kan jag icke nu bestämma mig för den siffra, jag vill betala i skatt. Först då hela förslaget blifvit pröfvadt, kan jag bestämma huru stor skatten enligt min tanke bör vara.

På denna grund anser jag, att denna första punkt endast genom en återremiss kan blifva riktigt behandlad. Jag yrkar således återremiss af denna punkt i betänkandet.

Herr Wijk: Jag kan icke neka att uti Bevillnings-Utskottets förvarande betänkande ligger någonting tilltalande deri, att de nu under tillverknings-, utminuterings- och utskänkingsavgifter å bränvinet utgörande skatter, skulle förenas till en enda tillverkningsavgift. Icke såsom skulle jag vilja derigenom öka beskattningen, ty efter min åsigt är den indirekta beskattningen i vårt land redan drifven så högt, att, om Statsverket ovilkorligen fordrade ökade tillgångar, deramma snarare borde genom direkt beskattning åvägabringas. Men hvad man vunne genom afgifternas sammansläende i närvarande fall, vore dels en jemnare beskattning, så att den fattige, som icke eger tillgång att på en gång inköpa minimi-quantiteten af 15 kannor, sluppe att betala den mindre quantiteten jemförelsevis mycket dyrare än den förmögne, dels skulle genom den föreslagna åtgärden, den försnillning af utminuterings- och utskänkingsavgifter, som här och hvar bedrifves, kunna förekommas.

Men dessa fördelar, huru viktiga de än må vara, uppvägas dock i min tanke helt och hållet utaf de stora olägenheter, som utaf förslaget antagande skulle blifva en följd. Icke allenast skulle den med 10 och 30 öre förhöjda tillverkningsavgiften blifva en mäktig driffjeder att öka den redan i ej obetydlig grad pågående oloffliga införseln af bränvin, utan hvad ännu värre är, kommunerna skulle betagas rätt att genom nuvarande, såsom ändamålsenliga, bepröfvade åtgärder, skydda sig mot bränvinskonsumentionens förderfliga verkningar.

Genom den utväg nu gällande bränvinslagstiftning lemnar kommunerna att genom bolag för egen räkning bedrifva utminuterung och utskänkning af spirituosa har man på många ställen lyckats att på samma gång uti högst väsendtlig mån minska bränvinskonsumentionen och bereda åt kommunen en väl behöflig inkomst för att vidtaga nödvändiga åtgärder att mota superiets sorgliga följder. Allt detta skulle nu omintetgöras och man skulle återgå till ett tillstånd som man med så mycket arbete och ihärdighet småningom lyckats komma ifrån.

Motsatserna stå hvarandra understundom bra nära. Så vidt jag kunnat följa den ärade motionärens från Östergötland åsigter i de ekonomiska frågorna, är han långt ifrån en vän af det fria utbytet i allmänhet. Men nu deremot, då det rör en vara, i fråga om hvars försäljning alla civiliserade länder funnit nödigt vidtaga mer och mindre stränga kontroller, nu yrkar denne motionär på absolut frihet, kraftigt framhållande fördelarne af den fria täflan.

Då man erinrar sig, huru under den flydda tiden, innan nuvarande bränvinslagstiftning kom till stånd, favoritsystemet skaffade både manliga och qvinliga vänner utskänkingsrättigheter, hvilka med dermed då förenadt burskap sedan blifvit listids-pensioner och det kraftigaste hinder för utskänkningens ordnande sedermera, huru kan man då tro, att icke Utskottets förslag, att kommunerna årligen skulle till visst antal personer, öfverlemna utskänkningen, skulle leda till mannamån och intriger. Skilnaden mot det gamla blefve endast den, att, då krögarne nu ej erhöle längre rättighet

än för ett år de skulle uppbjuda all sin kraft för att under den korta tiden sälja den största möjliga quantitet af varan. Och härtill kommer att, enligt Utskottets förslag, Konungens befallningshafvande icke vidare skulle få rätt bestämma om och hvar krogarne skulle få anläggas. En kommun, som lyckats på ett tillfredsställande sätt ordna sin bränvinsutskänkning, skulle kunna helt och hållet neutraliseras i sitt sträfvande derigenom att en närgränsande kommun med andra åsikter skulle kunna på gränsen mot den förra låta uppsätta huru många krogar som helst.

Jag påstår visserligen icke, att brister icke kunna finnas i vår nuvarande bränvinslagstiftning, men jag anser likväl för min del att en enkel revision af denna lagstiftning är allt hvad som behöfves. icke någon sådan omskapning deraf, som Utskottets förslag innebär. I sådan syftning skulle jag icke motsätta mig en återremiss af Utskottets betänkande, så vida det icke nu vore för sent på Riksdagen, för att medhinna en ny behandling af frågan. Jag yrkar således afslag på betänkandet i den föredragna punkten.

Friberre Fock: Då jag nu går att söka förklara och försvara Utskottets betänkande, så anhåller jag att först få kasta en hastig blick öfver den nu gällande bränvinslagstiftningens tillkomst. Det olyckliga tillståndet inom landet för omkring ett tjugotal af år sedan, i följd af spritdryckernas stora missbruk, torde ännu qvarleva i de flestes minne. År 1852 voro i verksamhet 670 ångbrännerier och 35,172 mindre eller s. k. husbehofsbrännerier, från hvilka årligen utströmmade, efter låg beräkning, 30 millioner kannor bränvin, hvilket helt och hållet inom landet konsumerades. Följden af denna öfverdrifna bränvinstillgång var ock naturligen, att folket hotades med total undergång såväl i sedligt som i ekonomiskt hänseende. De allvarliga bekymmer, som af sådan anledning uppstodo hos fosterlandsvännerne i allmänhet och representanterne i synnerhet, framkallade ock vid 1853—1854 årens riksdag en mängd motioner, alla åsyftande att hämma de hotande missbruket. Riksdagen tillsatte för detta ärendes behandling ett Särskildt Utskott, och resultatet af nämnda Utskotts arbete var 1855 års författningar angående såväl tillverkning som försäljning af bränvin, hvilka författningar, med åtskilliga uti dem successivt vidtagna förändringar, äro de ännu gällande.

Den dessa författningar genomgående tanken var missbrukens hämmande genom följande medel: a) minskad tillgänglighet å spritvaror, hvarför husbehofsbränningen inskränktes och sednare upphäufdes samt handeln underkastades sträng kontroll; b) bränvinets fördyrande, hvarför hög tillverkningskatt till Staten och försäljningsavgifter till kommunerna bestämdes. För att hålla tillverkningen inom behöriga gränser, för att öfver densamma kunna utöfva nödig kontroll och för att den skulle såsom en för jordbruket nyttig ansedd binäring vid detsamma qvarhållas, inskränktes tillverkningen till vissa tider af året, hvarjemte bestämdes såväl högsta som minsta belopp, hvilket vid något bränneri finge åstadkommas.

De lyckliga följderna af denna lagstiftning kunna icke förnekas. Under det bränneriernas antal nedgått till några hundra, har tillverkningsbeloppet af bränvin sjunkit till mindre än hälften af hvad det förut varit; det sedliga tillståndet har blifvit väsendtligen förbättradt, jordbruk

och öfriga näringar hafva i betydlig mån utvecklat sig, och hos en ökad befolkning har allmänna välståndet tillväxt.

Att man, med dessa glädjande resultat för ögonen, skall med en viss misstro emottaga ett förslag till genomgripande förändringar i denna lagstiftning är helt naturligt, och jag är den förste att billiga den tveksamhet, som i detta hänseende visar sig, helst jag är förvissad om, att här icke finnes någon, som för hvilka andra fördelar som helst skulle vilja äfventyra något af de vunna resultaten; men frågan är, huruvida för dessa resultatens ernående och bibehållande alla de inskränkingar, som den nu gällande bränvinslagstiftningen innehåller, varit eller äro oundgängliga, eller om ej åtskilliga lättnader för sjelfva handteringsmeta rationela bedrifvande skulle åtminstone numera kunna medgifvas utan fara för det högre sedliga målet. För att besvara denna fråga, och för att förklara Utskottets förslag, nödgas jag kasta en hastig kritik öfver den gällande lagstiftningen. Jag börjar dervid med tillverkningslagen.

Denna lag, likasom försäljningslagen, tillkom under inverkan af en ganska liflig agitation; och all under sådana omständigheter framtvingad lagstiftning har vanligen det felet att skjuta mer eller mindre öfver eller vid sidan af målet, och så har äfven, enligt mitt förmenande, här varit fallet. Då man sålunda, och detta fullkomligt riktigt, ansåg att ett ökad pris på bränvinet skulle föranleda en minskad konsumtion, så begagnades äfven den enkla och enda rätta utvägen för uppnåendet af detta mål: man lade nemligen en hög skatt på varan; men samma verkan, ehuru på omvägar eller mera indirekt hade äfven den mängd af hinder, som lades för tillverkningen, och hvilka i många fall hindra densammans rationela utöfvande. Sålunda var tillverkningstiden till en början inskränkt till endast två månader af året; att en sådan inskränking betydligt måste fördyra fabrikkatet inses lätt, då man besinnar, att tillverkaren på denna korta tid måste intjena ränta och amortering å fabriksanläggningen. Denna inskränking är emellertid numera i väsendtlig mån undanröjd. Deremot kvarstår termsindelningen och de derpå beroende, ofta återkommande anmalingarne. Den, som vill tillverka bränvin, måste på förhand temligen noga känna sin tillgång på råämnen. Har anmälan skett, måste han under den bestämda, till 14 dagar inskränkta terminen bränna ett visst kanneantal bränvin, anskaffandet af råämnen m. m. må vara förenadt med hvilka svårigheter som helst, eller ock förlora skatten; å andra sidan må en oväntad tillgång på råämnen erbjuda sig, desamma må hota att dagligen ruttna ned; han får det oaktadt icke tillverka mer bränvin än hvad mot den förskottsvis erlagda skatten svarar och en femtedel derutöfver. Dessa omständigheter föranleda ofta en stor misshushållning med råämnen och omöjliggöra i de flesta fall det fördelaktigaste tillgodogörandet af desamma. Det enligt mitt förmenande mest tryckande och onaturliga bandet på denna industri är dock skattens erläggande i förskott. Visserligen möter icke i allmänhet svårighet för bränneriegaren att, mot den säkerhet som ligger i hemman, redskap och tillverkadt bränvin, erhålla de behöfliga penningarne, men vilkoren härvid äro ofta ganska hårda, enär vanligen ej blott en hög ränta betingas utan med detsamma äfven kontrakt om bränvinet uppgöres och detta naturligtvis nu till ganska lågt pris. Importören af utländska spritvaror har i dessa afseenden stora fördelar; han lägger

den införda varan på nederlag (i fall hon får på nederlag läggas) och betalar tullafgiften ej förr än köpare anmäler sig, och varan sålunda utgår till konsumtion. Jag kan icke finna hvarken rättvist eller klokt att på detta sätt den utländska införda varan skall få ligga skattefri i månader och årtal, under det att för den inhemska tillverkningen skall erläggas skatt, innan den finnes till, ja till och med i vissa fall utan att någon tillverkning blifver af. Importören åtnjuter till och med lindring i tullafgifter för läckning, under det att för den inhemske tillverkaren skattebeloppet beräknas på grund af en omedelbart efter tillverkningen verkställd uppmätning och gradering.

Genom dessa omständigheter äfvensom genom åtskilliga andra reglementariska stadganden, väl kända åtminstone af hvarje bränvinsbrännare, är en verklig tvångströja lagd på den inhemska näringen, hvarigenom visserligen fabrikatet fördyras, men på ett onaturligt och förlustbringande sätt. Priset kan och bör, enligt mitt förmenande, ur sedlig och statekonomisk synpunkt regleras endast genom skatten, men icke genom att uti fabrikatet med våld intvinga ett så att säga dödt förlag af arbete och besvärligheter.

Man ordar mycket och ofta om önskvärdheten af export af sprit, och utan tvifvel finnas få ämnen, som dertill äro mera lämpliga; men om ett svenskt fabrikat skall med fördel kunna utbjudas på den utländska marknaden, måste detta ske till ett pris, som betingas endast af råämnenas värde och tillverkningskostnaden. Skatten kan Staten gifva åter och gör det äfven redan nu, men det uti fabrikatet genom inskränkningarne i tillverkningsfriheten nedlagda döda kapitalet, det kan lika litet beräknas som återgifvas; och följderna äro, hvad den under sådana förhållanden måste vara, att inom landet måste förtäras allt det bränvin som i landet tillverkas och icke så litet dertill. Våra hemman stå öppna för införsel af utländsk sprit, men de äro genom vår egen tillverkningslag medelbarligen stängda för utförsel af den svenska varan.

Det är afhjelpandet af dessa felaktigheter, som Utskottet afsett i det framlagda förslaget till ny tillverkningslag. I detsamma är terminsindelningen med sina upprepade anmälningar borttagen; tillverkningsbeloppet blott bestämdt till sitt maximum och minimum; skatten erlägges först då bränvinet uttages till konsumtion, och afdrag för läckning är medgifven, så att den inhemske tillverkaren i detta fall blifvit likställd med importören. Med ett ord, Utskottet har tänkt sig handteringen fullt fri, inom de gränser som handhafvandet af en allvarlig och noggrann kontroll föreskrifva.

Jag öfvergår nu till försäljningslagen, hvilken likaledes tillkommit under påtryckningen af en liflig agitation. Jag har redan medgifvit de lyckliga verkningarne af närvarande bränvinslagstiftning i allmänhet; men att den äfven har sina skuggsidor, det har jag, hvad tillverkningslagen beträffar, i det föregående sökt ådagalägga, och att detsamma äfven är förhållandet med försäljningslagen vill jag nu söka visa. Genom fastställande af en särskild försäljningsavgift har man velat ytterligare uppdrifva priset, men genom sättet, hvarpå denna afgift utgår, inträffar, att, såsom Utskottet i sitt betänkande omförmäler, för icke mer än omkring en tredjedel af det konsumerade bränvinet erlägges sådan afgift, och att således två tredjedelar derifrån gå fria. Detta beror deraf, att försäljningsrättigheterna

inropas för ett visst kannetal, hvaremot försäljningen sedan uppgår till flera gånger detta belopp. I främsta rummet blir detta händelsen inom de kommuner, der hela detaljhandeln med bränvin är upplåten åt särskilda bolag. Hvad speciellt dessa bolag beträffar, så vill jag visst ej bestrida, att de kunna uträtta mycket godt och i många fall äfven gjort det, både hvad beträffar kommunernas enskilda intressen och för allmän ordning och sedlighet; men att äfven betydliga olägenheter äro förenade med dessa inrättningar i deras närvarande form, synes mig likaledes vara obestriddigt. På många ställen äro bolagen bildade utan afseende å någon egen vinst, utan sedan minimiavgiften blifvit afstådd till lagenlig fördelning mellan kommunen, landstinget och hushållningssällskapet, så öfverlättes hela den öfriga behållningen å handeln till kommunens kassa. I sådant fall är det följaktligen kommunen själf, som under bolagets skylt idkar bränvinshandeln och å densamma åtnjuter ett verkligt monopol, hvilket genom författningens tillämpning ofta utsträcker till ett ej obetydligt område utom kommunens egna gränser. Bolaget har då i sin makt att, såsom kanske ej så sällan händt, i hög grad uppdrifva minutpriset, och möjligen äfven i vissa fall trycka ned inköpspriset af i trakten boende producenter. Att detta förhållande alstrat ett missnöje hos landsortskommunerna, som icke alltid torde vara aldeles oberättigadt, synes väl af den mängd motioner, som under de sednare riksdagarne i detta ämne blifvit väckta. Tydligt är dessutom, att boagsinstitutionens fördelar äro uteslutande beroende af de personers goda vilja, som stå i spetsen för företaget, och att åtminstone i längden en vådlig strid skall lätt kunna uppstå emellan begäret att bereda kommunen inkomster å ena sidan och nödig omtänka i afseende å konsumtionens behöriga begränsning å den andra; och i hvilken strid kommunen icke är opartisk. Synnerligen betänkelig torde denna strid blifva, i fall dylika bolag skulle bilda sig äfven inom landsortskommunerna, der kontroll och polistillsyn i allmänhet äro ojemförligt mycket svårare att utöfva än uti städerna. Mig synes, att om kommunernas styrelser finge ordna dessa angelägenheter, utan att kommuneus pekuniära fördel dervid utgjorde någon bestämmande faktor, så skulle det rena sedlighetsintresset bättre kunna tillgodoses.

En annan olägenhet af närvarande försäljningslag är att det egentligen är den obemedlade arbetaren, som får betala den högsta konsumtionsavgiften. Man säger att det icke är något ondt uti om bränvinspriset på krogen och för arbetaren i allmänhet är högt; att tvärtom häruti ligger en viss klokhet. Jag bestrider icke detta, och jag vill icke heller att minutpriset skall sänkas, åtminstone der det ej varit onaturligt uppjagadt. Men om *klokheten* sålunda bjuder, att den obemedlade betalar sitt bränvin dyrt, så bjuder äfven *billigheten*, att den förmögnare får betala samma pris för sitt behof af varan. Det är detta, som Utskottet sökt åstadkomma genom båda de nu utgående afgifternas sammanförande till en konsumtionsskatt; och hvarigenom äfven det verkliga premium, som i nu gällande försäljningsavgift tillkommer lönkrögeriet skulle försvinna.

Vidtagas ej snart behöfliga ändringar i nu gällande bränvinslagstiftning, skola olägenheterna och missbruken sannolikt inom en ej aflägsen framtid växa till en grad som blir outhärdelig, och en förändring då möjligen ånyo frambringas genom en mer eller mindre våldsamt agitation,

således nuvarande lag qväfvas genom samma medel som framtvingat den; men det är fara värdt, att man då äfven skall skjuta öfver eller bredvid målet, framkallande nya olägenheter, nya missbruk. De ofta återkommande förslagen till större förändringar i denna lagstiftning alstra dessutom alltid öfverproduktion och äfventyrliga spekulationer. Det är till förekommande af en i möjligaste mån lugn öfvergång till en sundare lagstiftning, som jag af full och innerlig öfvertygelse förordar bifall till den nu föredragna punkten, dock, på i Friherre Alströmers reservation uttryckta skäl, med skattesiffrans förhöjning från 80 till 100 öre.

Herr Lyttkens: Vår nu gällande bränvinslagstiftning af 1855 är till en väsendtlig grad bestämd af det moraliska intresset af sträfvandet att så mycket som möjligt motverka superiet och dess förderliga följder i såväl sedligt som ekonomiskt afseende, och ingen kan neka till att icke 1855 års förordning har verkat mycket välgörande i denna riktning. Utskottets förslag deremot går i bränvinsbrännarnes intresse eller kanske rättare sagdt bränvinshandlarnes. Enligt detta förslag skola vi köpa detta intresse på den allmänna moralens bekostnad. Ty detta kan man med skäl säga, då man skulle få rätt att anlägga krogar, hvar kommunalstämman besluter. Ty som rösträtten inom kommunerna nu är ordnad, så skulle vi på detta sätt kunna få en krog i hvarje socken. Gud bevara oss derifrån! Flera sökande skulle infinna sig, för att få rättigheter att hålla krog, och antingen skall en offentlig mannamån göra sig gällande, eller ock finge man många krogar och finge man lyckligtvis ingen krog i sin egen socken, fick man en eller flera sådana i någon af grannsocknarne.

Hvad blefve åter följden af nederlagsrätten och hela den åsyftade exporten? om man jemför de i föreliggande förslags 9—19 §§ rörande nederlagsrätt och restitution af redan erlagd bränvinsafgift, när bränvinet utskeppas, så finner man, att restitution af skatten enligt § 9 erhålles efter nu gällande föreskrifter, först när det visas att bränvinet är infördt i utländsk hamn, men för svenskt bränvin som befinnes inlagdt å nederlag kommer enligt nu föreslagna 19 § förfaras, såsom för utländska spritvaror som finnas å nederlag införskrifvet, nemligen att det under tullbevakning sändes utom skärgård, hvarefter det utan vidare kan lurendrejas in å närmaste bästa plats å kusten. Resultatet blef, att, såsom fordom i Danmark, då för 90 procent bränvin fick åtnjutas större drawback för exporten än tillverkningskatten, man sedan lurendrejade in varan i riket igen. Detta blefve ju en vacker affär för Staten. Lurendrejeriet skulle genom den nya lagstiftningen komma att betydligt tilltaga, icke blott från Danmark utan Tyskland och Norge, utan äfven från Sverige, i det att en ofantlig stor export komme att ega rum men lika stor import fastän ej genom tullkammaren. Lurendrejeriet kommer då, i stället att nu ega rum å kusterna i sydligaste Sverige, att utsträckas till alla våra kuster; deraf torde väl ingen annan än sådana herrar exportörer hafva vinst men ej landet. I dessa tvenne paragrafer jag nu anförd ligger en så stor motsägelse, så att det tycks att Utskottet har ej derå gifvit akt. Man talar om att mycket bränvin nu i städerna försäljes, utan att skatt därför betalas. Detta är likväl förhållandet äfven på landet, der mycket bränvin försäljes

försäljes hos gästgifvarne, som aldrig betala skatt för allt hvad de sälja. Man bör efter min åsigt lemna sig tid till en annan riksdag att tänka på saken. Det nu förevarande förslaget bär flera spår af hastverk, och oaktadt det onekligen innehåller åtskilligt som kunde medföra fördel, så tror jag likväl att det är skäl att ännu taga denna angelägenhet i närmare betraktande. Hvad nederlagsrätten beträffar, så kan den utan tvifvel ställas så, att verklig fördel af densamma kunde uppkomma, utan sådana olägenheter som nu föreslagna skulle åstadkomma, men som det vid denna punkt icke är fråga om densamma, så vill jag icke nu närmare derom yttra mig.

Slutligen vill jag, med afseende på det föreliggande förslaget, anmärka, att man i en lagstiftning sådan som denna bör väl akta sig för alla tvåra öfvergångar. Sådana kunna kasta många hundra tusen riksdaler ur den enes ficka i den andres. Alla svåra omkastningar i ekonomisk lagstiftning äro farliga. Det visade sig redan 1855, då den nu gällande bränvinslagstiftningen infördes. Nu skulle de vådliga följderna blifva ännu större. Efter min tanke bör tillverkningskatten bibehållas vid 70 öre och nederlagsrätten vara belagd med en lämplig, dock icke för hög beskattning, motsvarande tillsyningskostnaden och räntor å skatten. Oaktadt bränvinsbrännare och ehuru jag icke förbiser de fördelar sjelfva bränvinsindustrien skulle kunna hafva genom det i Utskottets betänkande framlagda förslaget, så kan jag likväl, på grund af hvad jag här anfört, icke godkänna detsamma, ty dessa fördelar böra ej köpas på sådana villkor, ty hvarken i ekonomiskt eller moraliskt hänseende utgör nu föreslagna bränvinstillverknings- och försäljningslag någon förbättring af 1855 års lag. Jag yrkar således afslag å den föredragna punkten.

Herr Axel Bergström: Jag ber att i största korthet få anföra några allmänna skäl, som föranleda mig att yrka afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt. Dessa allmänna skäl komma mig ock att önska, att allt hvad Utskottet i öfrigt föreslagit jemväl måtte underkännas af Kammaren; och då jag icke torde finna tillfälle under debattens fortgång att vid hvarje punkt gifva min mening till känna, innehåller jag, att hvad jag nu, i afsigt jemväl att angifva min principiella ståndpunkt till båda lagförslagen i deras helhet, kommer att yttra må anses gälla jemväl om Utskottets framställningar i öfriga, ännu icke föredragna delar af betänkandet, med det enda undantag som jag sedermera skall angifva.

Jag vill ej förneka, att ju Herr Forssbecks motion, hvilken föranledt detta betänkande, torde innehålla åtskilliga förslag, som, om de blefve upphöjda till lag, kunde främja hvad som är godt och nyttigt. Dock tror jag för min del, att dessa förslag för närvarande snarare böra upptagas och anses såsom väckelser till eftertanke än såsom lämpliga utgångspunkter för beslut, hvarigenom en lycklig definitiv lösning af frågan kan åvägbringas. Den öfvertygelse om förträffligheten af motionärens förslag, som så lifligt och kraftigt framträdt hos motionären, likasom hans säkra segerförvisning hafva visserligen i någon mån verkat på mig, men ej med sådan styrka att jag derigenom förlorat förtroendet till mitt eget omdöme. Motionären synes hafva lyssnat till hvad hans genius hviskande ingifvit honom; men den som, i likhet med mig, icke har tillgång till en sådan genius att rådfråga, får lyssna till hvad varsamhetens och betänksamhetens

ande hviskar. I allmänhet torde det vid lagförändringar vara af vigt, att man går varsamt och betänksamt till väga. Behovet af sådant tillvägagående gör sig i ännu högre grad gällande, då fråga blir om stiftande af lagar, genom hvilka nya grunder för beskattning skola stadgas; och aldrig mest bör försigtighet vid öfvergången till nya förhållanden iakttagas i frågor, der lagen i sedligt afseende måste medföra så djupt ingripande verkningar i folkets lif, som jag tror förhållandet vara med bränvinslagstiftningen. Dessa äro de allmänna objektiva grunder, som synas mig böra mana till varsamhet vid pröfningen af de lagbestämmelser, hvilka här föreligga till Kammarens pröfning. Men härtill kommer, att jag för egen del icke haft tillräcklig tid att sätta mig in uti ifrågavarande nya lagförslag. Och jag vågar antaga såsom möjligt, att det i nämnda afseende gått flertalet af Kammarens ledamöter såsom det gått mig. Bevillnings-Utskottets betänkande i ämnet utdelades först sistlidne torsdag och förekommer nu till slutligt afgörande denna onsdag. Icke ens den korta tid, som sålunda förlutit mellan den första bordläggningen af ärendet och dess föredragning till beslut har kunnat ostörd användas till dess begrundande. Dessa dagar hafva, såsom vi alla veta, måst egnas åt behandlingen af andra viktiga frågor, och de dagar Kammaren icke sammanträdtt hafva Utskottens arbeten fortgått på vanligt sätt. Om jag såsom domare företog mig att afgöra en sak, som jag icke i grund och botten kände, och hvars alla detaljer jag icke fullt beherrskade, skulle jag blygas och nödgas erkänna, att jag genom sådant beteende handlade mot min pligt. Jag anser mig såsom representant hafva icke mindre stränga och bjudande pligter att uppfylla än såsom domare; och om till följd af förhållanden, hvari jag icke haft någon del, och hvilka det icke berott på mig att undanrödja, jag icke kunnat göra mig fullt förtrogen med grunderna för en ny lagstiftning samt öfvertygad om gagnet af dess genomförande, då förblifver jag vid det bestående. År 1853, då nöden var som störst och bränvinsfloden öfversvämmade sina bräddar, gaf man sig dock tid att med omsorg pröfva de åtgärder, som man ansåg böra från lagstiftningens sida vidtagas för att hämma den öfver hand tagande bränvinsförbrukningen och åter upprätta nationens så väl sedliga som ekonomiska välfärd. Vid riksdagen tillsatte man för detta ändamål ett särskildt Utskott med uppdrag att utarbete förslag till ny författning angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin, och Utskottets betänkande behandlades af Representationen med den omsigt och noggrannhet, att der äfven förekommo återremisser. Finnes under närvarande förhållanden någon anledning för oss att på annat sätt förfara? Kan det nu, då ställningen är vida gynnammare så väl i afseende å beskaffenheten af gällande lagstiftning i ämnet som ock med hänsyn till de blifvande verkningarne i sedligt afseende, som den åstadkommit, kan det nu, säger jag, vara något skäl att med mindre betänksamhet än vid 1853—1854 årens riksdag och i sådan hast, som här åsyftas, bestämma sig för en på helt och hållet nya grunder byggd reform af denna lagstiftning. För min del kan jag ingalunda medgifva behörigheten eller riktigheten af en sådan uppfattning. Det må väl vara sannt, att, såsom Friherre Fock antydtt, den lagstiftning, som nu är rådande, tillkommit under trycket af en kraftig och häftig agitation mot bestående förhållanden, men denna agitation har dock, enligt mitt omdöme, icke varit så förderlig, att den lagstiftning, som af densamma

framkallades och bragtes till stånd, derigenom blifvit oduglig. Tvärtom torde erfarenheten hafva lärt oss, att densamma haft ganska gynnsamma verkningar och hufvudsakligen förmått att uppfylla de förväntningar, med hvilka man motsåg dess tillkomst.

På dessa grunder yrkar jag afslag å Bevillnings-Utskottets Betänkande i dess nu föredragna första punkt och jag önskar och hoppas, att äfven allt annat, som i betänkandet förekommer, må blifva af Kammarerna afslaget.

Såsom jag redan anmärkt, anser jag dock, att en punkt af betänkandet, eller den femtiofemte, bör blifva föremål för särskild behandling. Kongl. Maj:ts der omförmälda nådiga proposition äsyftar en förhöjning af *nu utgående tillverkningsafgift* från 70 öre till 80 öre per kanna. Utskottets i punkten åboropade förslag afser deremot, att den tillämnade *nya* gemensamma bränvinsskatten å så väl tillverkningen som *förbrukningen* af denna vara skall utgöras med 80 öre per kanna; och då Utskottet hemställt, att förenämnda proposition "genom detta förslag må anses besvarad", lärer, om frågan i sin helhet får den utgång jag hoppas, deraf följa, att under sålunda förändrade förhållanden femtiofemte punkten måste till Utskottet återförvisas, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att yttra sig öfver samma Kongl. proposition.

Friherre Gripenstedt: Det lärer väl vara en sanning, som numera af ganska få, om ens af någon, bestrides, att den genomgripande förändring, som vid 1853—1854 årens riksdag beslöts uti dåvarande bränvinslagstiftning, i det hela varit för landet särdeles nyttig och lycklig. Då nu fråga är att i denna lagstiftning, som åstadkommit så mycket godt, göra en högst väsendtlig rubbning, är det ganska naturligt, att man med en viss tveksamhet, att ej säga fruktan, öfverlägger med sig sjelf, huruvida det kan vara skäl att vidtaga en sådan rubbning. Atminstone måste jag för min del bekänna, att jag, för att besluta mig till en dylik ändring, skulle behöfva vida grundligare och mera moget öfverväga detta förslag och med andra rådgöra om de följder, som deraf kunna föränledas, än hvartill jag nu haft tillfälle. Men å andra sidan kan jag ej förneka, att i den nu gällande lagstiftningen — fastän den framkallat synnerligen lyckliga resultat i sin helhet — dock finnas ganska betydliga brister. Det lärer sålunda icke kunna bestridas, att den beskattning, som genom densamma blifvit under olika titlar pålagd bränvinskonsumenten, dels är temligen invecklad, dels i verkligheten utfallit så, att den icke träffar sanna förhållandet, utan i många hänseenden till en högst betänklig grad kunnat kringgås; — och slutligen att densamma, äfven der den varit ärligt tillämpad, bidragit att företrädesvis fördyra varan för den mindre bemedlade och i viss mån, d. v. s. så vidt det rör försäljningsafgiften, derifrån befria den mera bemedlade, som kan undandraga sig dess erläggande genom köp af varan i större quantiteter.

Vidare tror jag, att man kan lägga den nuvarande lagstiftningen till last åtskilliga förhållanden, hvilka menligt inverka å sjelfva handteringsrationela och förmånliga bedrifvande. så att en ganska stor nationalförlust härigenom uppkommer, och jag torde i detta hänseende icke behöfva annat än hänföra mig till den öfvertygaude utredning, som min högt ärade granne till venster nyss lemnat Kammarerna. Ändtligen ligger ock en vä-

sendtlig olägenhet hos författningen i den omständigheten, att sjelfva bränvinslagen föranleder till osäkerhet och ett slags hazardspel vid så väl tillverkningen af bränvin som handeln dermed, derigenom att tillgången på varan ej alltid kan rätta sig efter behovet, och att dess jemnare fördelning i mån af förbrukningen förhindras af lagstiftningen. Jag måste således anse, att rättelser i dessa afseenden verkligen äro af den vikt, att de förtjena eftersträvas, och att Utskottet allvarligt sökt uppnå detta mål, lärer väl icke kunna bestridas.

Vid den tyvärr allt för ytliga kännedom jag hunnit taga om förslaget, har jag dock icke trott mig kunna gilla allt hvad deri förekommer. Min största farhåga i detta hänseende ligger deruti, att den försäljning, som bedrifves i form af krogrörelse, — jag menar icke minuthandel, utan utskänkning — skulle derigenom släppas lös och icke vidare kunna beherrskas, hvarken af en högre afgift å denna del af förbrukningen eller af de associationer, hvilka i egenskap af bolag hittills lyckats inskränka densamma till mycken fromma för sedligheten.

Då jag således å ena sidan inser och erkänner de brister, som vidlåda den nuvarande lagstiftningen, och medgifver, att de böra afhjelpas, men å den andra icke är med mig sjelf ense derom, huruvida de förslag, som nu föreligga, må vara i alla afseenden antagligare, hvartill kommer, att icke heller tiden nu kan medgifva tillräckligt rådrum att med tillbörlig grundlighet och varsamhet i en så viktig sak fatta beslut, måste jag komma till den slutsats, att jag icke vågar antaga de förslag till förändrad lagstiftning Bevillnings-Utskottet här framlagt. Jag vill emellertid icke heller genom yrkande om rent afslag möjligen förqväva de frön till ett bättre, som jag verkligen anser ligga i dessa förslag, och jag har därför trott en lämplig utväg vara den, att vi nu visserligen afslå författningsförslagen, åtminstone i denna punkt, men att vi derjemte genom en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställde, huruvida icke Kongl. Maj:t täcktes taga frågan i öfvervägande och, i fall han funne något dervid kunna göras till förbättring af de anmärkta bristerna, han ville derom göra framställning till nästa Riksdag. Jag har i detta hänseende formulerat min tanke i följande skrifvelseförslag: att förevarande förslag ej må af Kammaren bifallas; men att Kammaren beslutar aflåtandet af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvaruti anhålles att Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke, till vinnande af större enkelhet, säkerhet och jemlikhet vid beskattningen, äfvensom till undanrödjande af befintliga hinder för bränvinsbränningsnäringens fullt ändamålsenliga bedrivande, det må finnas lämpligt, att nu gällande bestämmelser angående tillverkning och beskattning af bränvin förändras så, att de särskilda afgifterna för tillverkning och försäljning af bränvin sammanföras till en gemensam, till statsverket ingående skatt för hvarje kanna bränvin, som i landet tillverkas och förbrukas, samt att i sådant fall Kongl. Maj:t behagade till nästkommande Riksdag göra den framställning i ämnet, som häraf blefve en följd och af omständigheterna pakallas.

Herr Kinmanson: Då jag nu går att yttra några ord i detta ämne, må jag först nämna att, ehuru i åtskilligt instämmande med en aktad kamrat på Stockholmsbänken, jag ändock icke kan förorda den slutliga mening han uttalat, ty han har i sitt anförande framställt blott ljus-

punkter, men icke berört något, som kunde vara egnadt att sprida mer eller mindre mörka skuggor öfver de förslag till förändrad lagstiftning i förevarande hänseende, som Utskottet afgifvit. Till en början vill jag härvid fästa mig vid författningsförslaget syfte, att de till kommuner, lands- ting och hushållningssällskap nu utgående utskänkings- och minuterings- afgifterna skulle af Statsverket ersättas och succesivt aflösas. Denna ersättning är föreslagen att erläggas med ett visst högsta belopp och med beräkning af vissa procent af den debiterade bruttoinkomsten utaf brän- vinstillverkning, på samma gång som, i händelse den nya förbruknings- skatten icke utfölle nog högt, minskning i dessa ersättningsafgifTERS stor- lek borde i motsvarande förhållande ega rum. En sådan minskning kan lätteligen af en eller annan anledning inträda — dertill behöfves blott en felslagen skörd — och det skulle då tilläfsventyras falla sig högst olägligt för dessa kommuner att i afseende å inkomstens belopp vara beroende af dylika fluktuationer. Å andra sidan kan inträffa, att Statsverkets inkomst af bränvinsförbrukningen, ehuru på det hela mindre än som vid någon viss statsreglering påräknats, ändock uppginge till en summa, som gjorde det möjligt att utbetala alla ersättningsafgifterna till deras maximi-belopp; och denna godtgörelse, medan Statsverket sjelft möjligen led brist, skulle då förete sig såsom särdeles olämplig. Dessutom ligger väl i hela denna anordning en viss besynnerlighet så till vida, som den oförmälda ersätt- ningen visserligen skulle förefalla såsom medgifven i ändamål endast att bränvinsförsäljningen måtte inom kommunerna få, såsom Utskottet före- slagit, utöfvas utan all direkt afgift. Det synes åtminstone icke mig tjen- ligt att reglementera på ett sådant sätt.

Man har till stöd för ändamålsenligheten af de ifrågasatta författ- ningsförslagen anført, att bränvinslagstiftningen i Finland var byggd på likartade grunder. Men dessa finska förhållanden äro dock väsendtligen olika mot dem som äro hos oss gällande. I Finland är stadgadt, att brän- vinstillverkningen icke må öfverstiga ett för hela landet fastställt belopp; hvarjemte tillverkningen likaledes, allt efter folkmängden, bestämmes läns- vis och för öfvertagande på ett helt år, hvilken tid äfven kan af en och samma tillverkare efter anmälan förnyas följande år. På detta sätt har man åsyftat att i möjligaste mån söka hindra sådana häftiga omkastnin- gar till öfverflöd eller brist på denna vara som inom vårt land ofta före- komma. Vidare åtnöjer sig finska statsverket med en viss, af bränvins- skatten en gång för alla utsatt summa, och kommunerna hafva fått sig tillagd en mindre andel i samma skatt, utan att någon aflösning i följd af deras äldre anspråk behöft ifrågasättas. Denna lagstiftning kan svårigen tjena till närmare ledning vid förslag till ändring i svenska bränvinsför- fattningarna.

I öfrigt förekommer i afseende å denna fråga en annan omständig- het, hvilken jag anser mig böra påpeka. Bränvinsutskänkningen inom kommunerna är för närvarande särdeles ojemnt ordnad, synnerligast ge- nom tillåtelsen till bildande af de på de flesta ställen i städerna befint- liga bränvinsförsäljningsbolag, hvilka derigenom berättigats att för sin räkning uteslutande bedrifva så väl all utskänkning som all utminutering inom staden. På flerahanda sätt finnas härigenom de särskilda städernas behållning af bränvinsförsäljningen vara i jemförelse med innevånarnes antal och med konsumtionen mycket olika fördelad. De afgifter, som af

denna försäljning tillfalla städerna, äro derföre allt för tillfälliga och ojemna för att kunna innefatta någon billig och nöjaktig grund för skälig ersättning och aflösning deraf, om dylik åtgärd borde ifrågakomma. Härtill kan läggas, att olikheten i afgifternas belopp blifver ännu större derigenom, att på några ställen icke förefinnas bolag af nämnda beskaffenhet, och att flerstädes personer ännu qvarstå, som ega utöfva bränvinsutskänkning på lifstid och således äro underkastade olika, på afgifterna inverkan vilkor. Äfven om man vore böjd för någon reform i föreslagna riktning, synes det fördenskull otjenligt att vidtaga den i närvarande stund, och innan en ändamålsenlig förändring skett i den medgifna rättigheten att bilda bränvinsbolag, en förändring som i alla händelser synes vara påkallad.

Derjemte må uppmärksammas den högst vigtiga, af flere talare redan åberopade omständigheten att med nödvändighet måste emotses, hurusom den nya bränvinsutskänknigen, frigjord från hittills varande direkta afgifter, skulle på många ställen framkalla ifriga försök till densammas utöfvande, utan att härvid visshet finnes om tillräcklig motståndskraft hos kommunerna, hvadan bränvinskonsumtionen och osedligheten sannolikt skulle flerstädes tilltaga, då deremot den hittills varande lagstiftningen obestriddigen åstadkommit en gynnsam återgång i detta hänseende. Det nya förslaget är långt ifrån att motverka ett sådant skadligt inflytande, då det tillika vill, att minimibeloppet vid partihandel med bränvin skall sättas så lågt som till endast 5 kannor. Genom en dylik eftergift åt förbrukningen skulle partihandeln lätteligen öfverskrida utskänknings gräns. Så beskaffad nedsättning af nu stadgade minimum för den större handeln synes också desto mera oriktig, som derigenom måste i det närmaste göras omöjligt att åstadkomma en reglerad särskild minuthandel, hvars bibehållande dock Utskottet åsyftat; och jag inser icke hvartill, med ett så lågt belopp för partihandeln som 5 kannor, någon särskild minuthandel ens skall tjena. Det är sannt, att i den finska bränvinslagen minimum vid partihandel äfvenledes blifvit bestämdt till 5 kannor, men dervid förekommer den väsendtliga begränsning af försäljningsrätten, att, medan partihandeln enligt svenska lagen är fri för alla, ingen eger i Finland försälja bränvin äfven i större belopp än 5 kannor, derest han icke sjelf bedrifver tillverkning deraf eller idkar utskänkningsrörelse; hvarjemte utan allt tvifvel bränvinstillverkarnes antal är der ganska ringa, likasom särskild minuthandel ej finnes omtalad. Man har visserligen, om jag riktigt uppfattat meningen, förebrätt vår nuvarande lagstiftning i denna del, att den verkar orättvist, enär den skulle för de mera obemedlade fördyra förbrukningen af bränvin, men om i förslaget möjligen inginge att också af sådan anledning partihandelns belopp borde nedsättas, lärer väl derigenom det antydda syftet ingalunda vinnas, enär denna slags handel, enligt förslagets nödvändiga fordran, måste åsättas en mycket betydligt högre skatt, än som nu derför utgöres.

Vi befinna oss för öfrigt med hänsyn till Utskottets omtalade reform å en annan punkt än år 1855. Vore ställningen densamma nu som då; kundé vi tänka oss, att den förändring i bränvinslagstiftningen, som då genomfördes, vore ännu ogjord, skulle det tvifvelsutän vara skäl att taga det föreliggande förslaget i noga öfvervägande. Men nu finnes redan ett till alla delar fullt stadgadt sätt i afseende å ordnandet af bränvinshan-

deln inom kommunerna och de afgifter, som deraf böra utgå. Att nu med ens omintetgöra allt detta skulle blifva en alltför våldsamt rubbning af bestående förhållanden, hvilka dock visat sig hafva från deras tillämpning år 1855 åstadkommit mycket sedligt godt och väsendtligen förbättrat hvad förut varit föremål för allas klagan.

Utskottet har fäst vidt dervid, att bränvinsindustrien må frigöras från de hämmande band, som lagstiftningen ännu pålägger densamma. Jag tror, att en hvar gerna skulle vilja ingå på allt detta, så vida sådant med hänsyn till det med denna undantagslagstiftning afsedda sedliga ändamål vore välbetänt och kunde ske utan våda. Onekligt är ock, att förslaget i åtskilliga delar, såsom i fråga om borttagandet af tillverkningstidens indelning i vissa terminer samt om rättighet till varans uppläggande på nederlag, innefattar något tänkvärdt, endast det låter verkställa sig på ett sätt, som öfverensstämmer med Statens säkerhet. Men då sålunda blifvit mycket taladt om angelägenheten att borttaga allt förmynderskap å denna näring samt att ställa bränvinstillverkningen på statsökonomisk grund, må man fråga om verkliga Utskottet kan anses hafva i detta fall gjort hvad som borde göras och behovet kräft att åstadkomma? Jag tillåter mig härvid erinra derom, att den uppgift, som söktes år 1855 och då till en del äfven vanns, var den, att bränvinshandteringen skulle blifva en fabriksnäring. Så vidt jag känner, finnes nu icke heller i andra länder någon motsvarighet till hvad vi förr hafva kallat för husbehofsbränning. Tillverkningen af bränvin är der ställd endast på fabriksmessig grund, och, med iakttagande af denna regel, har samma tillverkning på allt sätt sökt underlättas. Men uti den af Utskottet föreslagna lagen, sådan den här föreligger, finnes intet vara gjordt för att medgifva bränvinstillverkning hela året om, och för att, hvad som är viktigare, upphäfva det nu föreskrifna maximum vid tillverkningen. Dock vore icke något riktigare än att, utan band på tillverkningens belopp, tillåta tillverkaren att söka fritt bereda sig den högsta möjliga afkastning. Det kan deremot frågas hvarföre, på samma gång föreskrifter om ett högsta tillverkningsbelopp envist bibehållas, ständiga försök förekomma till minskning i det belopp, som såsom fabriksstillverkning lägst blifvit bestämdt? Ja, det har till och med ifrågasatts, att hela det nuvarande beskattningssättet, hvilket ensamt på bränvinstillverkning såsom fabriksnäring låter sig tillämpas, borde förändras just för att kunna återföra tillverkningen äfven till ringaste kannebelopp. Under dessa förhållanden och då det sålunda befinnes, att ännu åtskilliga hinder uppressa sig till och med mot fullständigande och konsekvent genomförande af 1855 års gagneliga grundsatser, saknas ej anledning till tvekan om lämpligheten af de rubbningar Utskottet förordat, och till fruktan för deras följder. Och det må betviflas, att tiden är inne för beträdande af en väg i alldeles olika riktning mot den hittills följda.

Af dessa skäl måste jag motsätta mig förslagets antagande. Men jag anser, af redan antydda orsaker, att i nu gällande lag om bränvinsförsäljning vissa rättelser böra vidtagas, hvarförutan det visserligen lär blifva omöjligt att på ett fullt lämpligt sätt framskrida till något bättre. Jag afser härmed stadgandet om bränvinsförsäljningsbolagen. Det kan väl icke förnekas, att rättigheten till utskänkingens och minuthandelns ordnande i dylik bolagsform innefattar ett slags monopol, som, hvad sär-

skildt minuthandeln angår, är af den mest orimliga beskaffenhet, enär yrkesiddkaren derigenom förhindras att drifva handel med utländska spirituösa drycker, så vidt det skulle ske i eget namm och utan något störande beroende af de konstituerade bränvinsbolagen. I syfte således att vinna en ändring i dessa hänseenden, får jag hemställa att, med afslag i allt öfrigt, Utskottets betänkande i denna del måtte, för så vidt frågan afser bränvinsförsäljningsbolagen, varda till Utskottet återremitteradt.

Då tiden långt framskridit och ytterligare 21 ledamöter anmält sig att erhålla ordet, åtskiljdes nu Kammaren kl. 3 e. m., men sammanträdde åter

Kl. 6 e. m.

§ 7.

Fortsattes behandlingen af Bevilnings-Utskottets Betänkande N:o 8, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Enligt anmälan uppropades nu, att yttra sig öfver den föredragna

Punkten 1.

Herr Liss Olof Larsson: Det har redan blifvit så mycket taladt i detta ämne, att jag nästan vore färdig att afstå från ordet och endast instämma med dem, som yrkat afslag å betänkandet, men jag anser förslaget omfatta ett ämne af sådan vikt, att jag derföre bör gifva till känna min ställning till detsamma.

Jag vill härvid först anmärka, att bränvinet synes åstadkomma besynnerliga verkningar, icke allenast då det förtäres, utan till och med då man endast talar om detsamma. Då man läser förevarande betänkande, så skall man, enligt min tro, få en bekräftelse härå. Jag tror ock, att man icke kunnat framlägga ett likartadt betänkande uti någon annan än en bränvinsfråga; men då man hör, huru besynnerligt det tillgått inom Utskottet för att få förslaget tillstyrkt, kan man icke undra på att utlåtandet blifvit sådant som det är. Granskar man betänkandet, så skall man nästan af hvarje paragraf jemväl finna, att Utskottet afsett att bereda fördelar åt bränvinsbrännare, krögare, åt dem som älska kroglifvet, åt luredrejare samt framför allt åt dem som handla med bränvin i stort. Det tyckes nemligen framgå af betänkandet, att man vill söka uppdrifva bränvinstillverkningen till storartade proportioner och att förmå svenska folket att supa i stort. Utskottets åsigt synes vara den, att hela landets lycksalighet består deri, att bränvin produceras och förtäres i de största möjliga kvantiteter, och Utskottet tyckes förbise, att folkets sedlighet och ekonomiska välstånd derigenom gifvas till spillo eller åtminstone sättas å spel, och detta, mine Herrar, är icke litet, då det är för att endast gynna några få. Man söker alltjemt försvara denna näring, man säger, vi böra uppmuntra den, emedan den är nyttig och fördelaktig för landets välstånd. Jag kan icke förstå detta påstående, utan tror för min del att denna näring, om den icke i och för sig sjelf är ett ondt, dock nödvän-

dig medför onda och allmänt skadliga följder. Vi offra många millioner för att värja oss emot utländska fiender, men legalisera den inhemska fienden — bränvinet — ehuru deraf vållas vida mera ondt, än en utländsk fiende kunnat åstadkomma. Likväl säger man, att bränvinshandteringen icke medför skadliga verkningar. För att bevisa motsatsen må det tillåtas mig att begagna en liknelse. En person gräver en grop med vetskap om eller till och med under förutsättning, att någon skall nedstörta i densamma. Och ehuru den som gräfdde gropen visste, att så skulle ske, säger han dock: "det var intet ondt deri, att jag gräfdde gropen, ty icke rår jag för att någon fallit i densamma; han hade ju kunnat låta bli att gå fram der på stället." På samma sätt förhåller det sig med bränvinshandteringen. Icke vore bränvinet något ondt i och för sig, om ingen förbrukade detsamma, men nog bränner tillverkaren sitt bränvin, under förutsättning att det skall supas, och då kan han jemväl på samma gång förutse, att någon skall blifva olycklig derpå, ifall han vill se det; och jag kan derföre icke inse, huru man kan försvara denna näring, eller hvaruti nyttan af densamma egentligen består. Enligt min fulla öfvertygelse finnes ingenting, som verkat så mycket ondt inom vårt land som just bränvinet, och jag vågar trotsa den, som kan uppvisa något annat dermed jemförligt. Jag kan skydda mig mot dem, som hafva för afsigt att bestjåla mig, i det att jag läser undan mina saker eller förfår på annat sätt för att förvara dem, och jag kan vidtaga försigtighetsmått mot den som ernar misshandla mig; men emot bränvinets förderfliga följder kan man icke skydda sig. Visserligen kan man taga sig sjelf till vara för missbruket deraf, men af dessa förderfliga följder, som öfver allt smyga sig fram och visa sina skadliga verkningar, kan man icke stå oberörd, utan hvar och en lider, om icke direkt, så åtminstone indirekt skada deraf. Man behöfver blott t. ex. erinra om fattigvårdstungan. Man säger, att bränvinet numera blifvit en nödvändighetsvara för svenska folket. Jag måste emot detta påstående nedlägga min kraftigaste protest. Jag önskar få till protokollet antecknad att, enligt min åsigt, detta påstående är alldeles falskt och innefattar en fullkomligt ogrundad tillvitelse mot hela vårt folk. Jag säger detta så mycket mera bestämdt, som man alltid får höra, då man frågar dem, som mest begagna sig af bränvinet, ja, som äro slafvar under dess bruk, om de icke helst ville, att detta ej funnes till, desse svarat, att de högeligen önskade, att bränvinet, som de förbanna, vore borta, men att de, så länge det finnes, icke kunna motstå utan duka under för begäret efter detsamma. Eller har man väl hört någon, som ångrat den stund, då han slutade med att förtära spirituosa, eller har man väl funnit de arbetare — man säger ju att det är de, som mest äro i behof af en sup — som icke förtära spirituosa, vara sämre än de, som gjort dess förtärande till ett behof? Jag tror det icke, och när så är förhållandet, kan man väl icke påstå, att bränvinet är en nödvändighetsvara. Man har äfven sagt, att denna näring är alldeles nödvändig för jordbruket; men jag kan ej finna, att så är händelsen. Jag minnes nemligen mycket väl, huruledes man, å den tid då det i min hemort var fråga om att borttaga husbehofsbränningen, motsatte sig detta förslag och sade, att man icke kunde på lämpligare sätt använda den myckna potatisen, ja, att man var rent af olycklig, om man icke fick

bränna bränvin. Men nu har man deremot erfärit, hvilken stor lycka det var, att denna allmänna bränvinsbränning upphörde, och man ber Gud bevara sig ifrån att rättighet dertill skulle ånyo meddelas. Jag är alltså förvissad om, att denna näring icke är behöfzig för jordbruket, och jag instämmer uti det yttrande Herr Granlund härom haft förut under diskussionen.

En annan talare här framför mig har sagt, att den föreslagna ändringen är nödig, derföre att man borde bereda den fattige arbetaren tillfälle att för billigare pris få sin sup, emedan det just vore sådane, som arbeta mot en ringa dagspenning af omkring endast en riksdaler, som mest bidraga till konsumtionen.

Detta är ett falskt påstående, ty icke är det den fattige arbetaren, ty som jag redan sagt, han behöfver icke bränvin, och ingen tvingar honom att supa för att bereda Stat och kommun en inkomst, utan det är en frivillig skatt, och det är suparen, men icke arbetaren, som erlägger den. Jag tror, att hvarje arbetare reder sig godt, utan att förtära bränvin; och om man frågar någon, som förr varit en supare, men numera blifvit en nykter person, om han icke känner behof att emellanåt förtära bränvin, så svarar han, att han visst icke gör det, men att han numera befinner sig vida bättre, och att arbetet går mycket lättare.

Man säger vidare, att det vore fördelaktigt och riktigt att befria producenten från skatten samt att pålägga konsumenten densamma. Men jag vill anmärka, att den sistnämnde redan efter nu gällande stadganden och under hvilka stadganden som helst måste betala alla umgälderna, och att producenten endast ligger något i förskott. Jag anser derföre, att hvad man härom sagt endast varit svepskäl.

Äfven säger man, att den föreslagna förändringen bör antagas, emedan det då skall blifva möjligt att exportera spritvaror. Jag tycker det vara besynnerligt att någon kan tro, det vårt land skall kunna i detta fall täfla med utlandet med sin större fruktbarhet. Vi kunna numera ju icke täfla med vissa andra länder i afseende på jern och andra metaller, som dock förut ansetts såsom våra bästa och naturliga exportartiklar; och huru skola vi då kunna hoppas att vi förmå att mäta oss med utlänningen i afseende på något sådant som bränvinstillverkning? Att Staten, såsom man sökt bevisa, skulle erhålla större inkomster af bränvinet på det sätt motionären föreslagit, kan jag icke förmå mig att tro, synnerligen som Staten icke skall få någon skatt från det bränvin som man hoppas kunna exportera. Den ökade inkomsten skulle således uppkomma derigenom, att folket i än högre grad förbrukade bränvin, än hvad nu är fallet, och derifrån ber jag Gud bevara oss.

I motsats mot motionären tror jag, att Statsverket skulle, om detta förslag blefve lag, få betydligt mindre inkomster, men deremot tillskyndas ännu större kostnader än för det närvarande, ty det är klart att, då man nedsätter minsta tillverkningsbeloppet för dag från 300 till 200 kannor på dygn, så skall en hel mängd mindre jordbrukare kunna drifva denna näring, och följderna häraf blir den, att ett stort antal nya brännerier uppstå, som alla skola förses med af Staten lönade kontrollörer, hvilkas arvode, såsom vi veta, icke understiger 4 R:dr om dagen, äf-

ven om tillverkningsbeloppet nedsättes. De blifvande skatteinkomsterna skola ock i betydande mån medtagas, genom att Staten enligt förslaget skall dels ersätta landsting, hushållningssällskap och kommuner för de bränvinsförsäljningsavgifter, som de gå miste om, dels ock aflöna den mängd af nya tjenstemän, som i och för den offentliga kontrollen å nederlagsbränvinet måste tillsättas. Det är visserligen föreskrifvet, att egaren af bränvinet skall erlägga vissa avgifter, men dessa kunna icke räcka till att aflöna tillsyningsmannen, synnerligen då bränvinspartiet ofta nog kan vara litet, och avgifterna till följd deraf äro små. Af betänkandet har jag visserligen icke kunnat få klart för mig, huruvida staten — såsom jag dock tror blir fallet — skall komma att vidkännas ersättningskyldighet för det bränvin som kan förkomma från nederlaget. Jag har sagt, att jag tror att detta förslag skall gynna luredrejeriet, och att till och med ett inländskt sådant skall uppkomma, ty man skall helt visst få höra om talas sådana fall, som att bränvin, hvilket uttages från nederlag för att exporteras och för hvilket skatt alltså icke erlägges, på ett eller annat sätt förvandlas eller förbytes till vatten, som för syns skall exporteras, under det att bränvinet kvarstannar i egarens besittning. Jag tror att en sådan förvandling möjligen skall kunna åstadkommas, medan bränvinet är upplagdt å nederlag, ehuru detta är försedt med olika lås, och kontrollören har ena nyckeln, ty det lärers helt visst blifva omöjligt att förebygga de knep, som sveket och bedrägeriet påfinna. Jag har åtminstone hört berättas ett sådant fall med vin, som varit upplagdt på nederlag.

En talare har ordat om de friheter för kommunerna som detta förslag skall medföra. Jag kan dock icke inse, hvaruti dessa friheter skulle bestå; enligt min mening skall detta förslag, om det gillas, snarare inskränka de friheter, som kommunerna nu ega. De kommuner, inom hvilka privilegierade gästgivare icke finnas, hafva visserligen fortfarande rätt att bestämma angående bränvinsförsäljning i minut och utskänkningsvis, men denna rätt får numera ett vida mindre värde, då en hvar blir berättigad att sälja till och med 5 kannor, och krog helt visst kommer att inrättas i hvarje by, och hvad värre är, kommunerna ega icke rättighet att fordra annan kvalifikation hos den person, som vill idka bränvinshandel i parti än att han skall vara välfrejdad, hvilken bestämmelse enligt min åsigt icke kan anses tillräcklig och icke medför ringaste säkerhet, då man vet att mången kan vara — om jag så må säga juridiskt — välfrejdad, men knappt någonsin egt frejd i moraliskt hänseende.

Samme talare yttrade åtskilligt om det stigande missnöjet inom landet, och att detta måste stillas. Det är då besynnerligt, att Utskottet icke gjort något för att stilla detsamma. Det missnöje jag hört är det att kommunerna klagat öfver det myckna superiet och deraf härflytande fattigdom samt derföre velat hafva rättighet att förbjuda försäljning af bränvin. Men detta har Utskottet icke uppmärksammat. Jag vill för min del icke fästa mig vid det missnöje som åtskilliga bränvinsbrännare och bränvinshandlare kunna hysa, derföre att de icke hafva fullt så stor förtjenst, som de önska, utan jag fäster mig vid missnöjet hos folket, hvilket lider af den allt för rikliga bränvinstillgången. Utskottet har deremot tillskapat nya privilegier för krögare och visat en stor ömhet för dem, i det att

desse, som förr dock skulle skatta för hvad de försälde, enligt Utskottets förslag befrias derifrån och kunna sälja iuru mycket de åstunda utan att erlägga någon försäljningsafgift.

En annan talare har häntydtt på den genius, som ingifvit motionären hvad han bör tala och göra i denna fråga. Men hvem vet om denna genius är god, jag tror att ingen kan försäkra det, äfven om han uppenbarar sig uti menskelig skepnad, hvilket i detta fall lär vara händelsen. Och ovisst är om han mer ser på landets än på eget bästa, och man bör icke tillmäta denna genius' ingifvelser allt för stort värde.

Jag vill icke vidare upptaga Kammarens tid, utan slutar med yrkande om afslag å den nu föredragna punkten och önskar att samma öde måtte drabba alla de öfriga punkterna i förslaget. Detta öde må väl förefalla hårdt för alla dem, som hoppats att, om detta förslag antagits, hvar för sig kunna förtjena några tusen Riksdaler; men när det gäller någon-ting så stort, så viktigt som att sätta landets moraliska och sedliga väl på spel, då måste man, såsom jag redan antydtt, mera tillgodose det allmännas bästa än tillmötesgå deras önskningsar, som hufvudsakligast sträfva efter egen vinning. Jag yrkar derföre allvarligen afslag å denna punkt.

Herr Lamberg: Jag har af flere bland de föregående talarne blifvit till stor del förekommen i hvad jag ärnat yttra, och då jag anser det icke vara lämpligt att ånyo upprepa hvad desse talare framhållit, vill jag yttra mig endast helt kort.

Jag har noga granskat förevarande förslag och dervid blifvit öfvertygad, att det icke kan antagas i dess nuvarande skick. Att nu ingå i detaljer skulle blifva alldeles för vidlyftigt, och jag känner mig icke heller ega tillräcklig vana vid debatten för att inlåta mig derpå, utan öfverlemnar sådant åt dem, som äro mera förfarne, om de nemligen anse det vara erforderligt. Jag inskränker mig derföre till att yrka afslag å detta betänkande, och att nu gällande författningar i ämnet måtte fortfarande gälla oförändrade, såsom de mest praktiska och bäst ledande till upprätthållande af samhällsordning och allmän sedlighet.

Detta förslag är dessutom så omfångsrikt och omfattar så genomgripande förändringar, att man helt visst behöfver ett eller annat år för att rätt pröfva om det kan vara tillämpligt. Efter den granskning jag hittills hunnit göra, synes det mig vara klart att, om förslaget bifalles, sådant skulle återförsätta oss i det tillstånd, hvaruti vi befunno oss å den tid, då krog fanns i snart sagdt hvarje stuga, och superiet allmänt florerade. Det synes mig dessutom icke vara billigt att frångå städerna deras lagliga inkomster, hvilka de numera behöfva i vida högre mån än förr, emedan de i sednare tider uppoffrat mycket samt gjort betydliga skulder i och för jernvägar, hamnbyggnader, elementarläroverk m. fl. allmänt nyttiga företag.

Hvad lurenrejeriet angår, så vill jag icke yttra många ord; men om förslaget skulle gå igenom, så skall denna redan nu ganska allmänna handtering tillväxa högst betydligt, ty det är klart att, om skatten bestämmes till 1 R:dr för kanna, så skall lurenrejeriet löna sig ännu mera än för det närvarande och derföre blifva vida mera allmänt, så att tull-

tjenstemännen, om deras antal äfven tredubblades, icke skola kunna verkamt förhindra detsamma.

Jag upprepar derföre mitt yrkande om afslag å detta förslag.

Herr Rundgren: Sedan jag genomläst detta betänkande, har jag bättre än förut lärt mig förstå hvad en ärad talare menade, då han vid ett annat tillfälle sade, att det finns mörkare dunster än de blå. De dunster nemligen, som stiga upp från bränvinsbetänkandet, äro visserligen icke i materielt hänseende mörka, men betraktade ur moralitetens synpunkt äro de så svarta man någonsin kan begära. Man kan nemligen icke förneka att, genom antagande af Utskottets nu föreliggande förslag, man skulle i de aldru hufvudsakligaste delar frångå de grundsatser angående bränvinsnäringens bedrivande, som, till lycka för vårt land, uttalades vid 1853—1854 årens riksdag och hade till resultat 1855 års bränvinslagstiftning, en lagstiftning hvilken, hvad man än ur statsekonomisk synpunkt må säga om densamma, hade den utomordentliga förtjensten att högst väsendtligt tillgodose moralens fordringar. Tvänne hufvudsakliga ändamål åsyftas med nu gällande bränvinslagstiftning: att göra tillverkning och försäljning af bränvin mindre allmänna, och att fördyra varan. Betrakta vi nu ur dessa båda synpunkter det framlagda förslaget, så finna vi att högst betydliga afsteg äro gjorda från dessa synpunkter, och att man således, genom antagande af detta förslag, skulle i högst väsendtligt mån motverka det sedliga ändamål, som karakteriserar nu gällande lagstiftning i ämnet. Derföre har det högeligen förundrat mig, att man icke blott på *ett* utan på flera ställen uti detta betänkande talar om det med denna lagstiftning afsedda sedliga ändamål och dess vinnande i allt högre grad, då jag trotsar hvem som helst att kunna upptäcka den minsta gnista af sedlighet uti hela det af Utskottet framlagda förslaget.

Talrika omständigheter gifva vid handen, att jag härutinnan icke misstager mig. De särskilda punkterna i förslaget, der afsteg från nu gällande bränvinslagstiftning äro gjorda, bekräfta på det fullständigaste en dylik åsigt. Sälunda har man a) borttagit stadgandet om skattens erläggande förskottsvis, en föreskrift afseende ej mindre att betrygga Statens rätt till fullständigt åtnjutande af denna afgift, än äfven en önskan att återhålla dem, hvilka kunde lättsinnigt vilja försöka en handtering, hvartill de egde hvarken kapital eller erfarenhet. Vidare har Utskottet föreslagit b) skattens successiva utbetalande och c) varans inläggande i särskildt inrättade förvarings- eller nederlagsrum, hvarigenom således skulle öfver hela riket utplanteras dylika, under kontrollörers uppsigt stående, allmänna förvaringsrum, med alla deraf härflytande olägenheter och frestelser till svek, då man nemligen lätt kan göra sig begrepp om huru genom sådana nederlag å ena sidan otaliga många tillfällen till underslef skulle yppas, och å andra sidan en skara af aflönade tjenstemän erfordras, oberäknadt det otroliga besvär, som skall vållas länsstyrelse, tullkammare och andra auktoriteter vid varans uttagande från nederlag och flyttande fram och åter i landet. Vidare har Utskottet föreslagit, att d) sammanslå tillverknings- och försäljningsavgifterna till en gemensam skatt å bränvinsförbrukningen, under det att e) denna ändock blifvit bestämd att utgå med endast 80 öre per kanna; f) nedsatt minimum af den dag-

liga tillverkningen från 300 till 200 kannor per dag, g) minimum vid försäljning i parti från 15 till 5 kannor, samt slutligen, liksom för att sätta kronan på verket, h) lägsta beloppet vid minuthandel med bränvin från en half kanna, som det hittills varit, till en femtedels kanna eller 20 kubiktum.

Bevisa icke alla dessa förslag, att Utskottet vill förändra alla de moraliska garantierna och just i fråga härom frångå den lagstiftning, som hittills varit gällande, och som åstadkommit en så betydlig förändring i hela nationens sedliga tillstånd samt i någon mån räddat vårt folk från dess farligaste och ihärdigaste fiende. Och hvilka äro orsakerna till framläggandet af ett dylikt förslag? Männe man haft för litet bränvin i landet under den sednast förflutna tiden? Har väl, såsom Utskottet förmenar, näringen blifvit förlamad? Har man måhända nu fullständigt vunnit det mål, man afsåg med den nya bränvinslagstiftningens införande, eller att nationen skulle föras in på en bana af sparsamhet och nykterhet? Visserligen har man i sistnämnda hänseende, det må gerna medgifvas, vunnit icke så obetydligt, men ännu återstår ändock ofantligt mycket härutinnan att uträtta. Då frågan om privatbankrörelsen här förevar, talade man mycket om det oriktiga deruti, att den enskilde kunde draga vinst af hvad som egentligen borde tillhöra Staten att beräkna såsom inkomst; men nu synes man icke tveka att åt det enskilda vinstbegäret offra Statens heligaste intressen och öfver hela landet sprida och utplantera sådana sparbanker, som förderfva sjelfva lifskraften hos nationen, som angripa och förstöra de finaste och ömtåligaste nervfibrerna hos så väl den enskilde som hos folket i dess helhet. Det har också icke litet förvånat mig, att man inom Kammaren åberopat samma skäl för underlåtande af tillgången på bränvin, som man ur frihandelns synpunkt, vid behandling af tulltaxan, plägar åberopa för fri införsel af spanmål, eller att man ej bör fördyra lifsmedlen för arbetaren. Men, mine Herrar! kan väl detta skäl hålla streck inför den allmänna moralen, i fall det underkastas en närmare granskning? Den stränga och starka lagstiftning i detta ämne, som vi nu hafva, är icke beräknad för de bättre lottade i samhället, hvilka icke äro inskränkta till bränvinets frestelser, utan just för de fattigare folkklasserna. När man icke kan och icke vill förbjuda denna varas tillverkning och försäljning, har man åtminstone velat att det skall kännas i kassan, när man förbrukar den till öfverflöd, och jag kan icke föreställa mig annat, än att den, som vill fördyra förbrukningen af denna vara, han vidtager icke en åtgärd, hvaröfver den fattigare befolkningen har att beklaga sig, han befordrar nemligen dermed just denna befolknings sanna bästa och fördel.

Efter dessa uttalanden torde min ställning till hela denna fråga vara så tydlig och klar, att jag icke vidare behöfver utveckla min mening, nemligen att vi, genom att antaga Utskottets förslag, skulle kasta oss in på en annan bana, än den vi, till hela landets bättnad, sedan år 1853 fullföljt, öfvergifva en lagstiftning, som haft synnerligen välgörande verkningar.

Hvad nu beträffar den af Utskottet förordade sammanslagningen af tillverkningsskatten och försäljningsavgifterna till en gemensam skatt å bränvinsförbrukningen, så har Utskottet föreslagit åtgärder för detta än-

damål, hvilka lemna utminuteri och utskänkning af bränvin fria från all afgift, eftersom tillverkaren är den, som hädanefter skall erlägga hela skatten. Dermed gör man en betydlig rubbning i de kommuners och korporationers ekonomi, hvilken hittills haft fördel af försäljningsafgifterna. Det är visserligen sant, att man vill lemna ersättning till samma belopp, som de förra försäljningsafgifterna dem inbringat, och man anser ingen orättvisa ligga deruti, att de kommuner, som förstått att, genom särskilda anordningar, förskaffa sig stundom ganska betydande inkomster af bränvinshandeln, hädanefter komma att i sådant afseende göra förlust. Såsom skäl anföres, att man vill hafva bort de i städerna bildade bränvinsbolagen, hvilka, med eller utan skäl, anses hafva orsakat icke så obetydligt missnöje. Jag känner icke så noga till förhållandet med dessa bolag; ty något sådant finnes icke i den stad jag har den äran att representera. Men jag föreställer mig, att det alltid måste vara bättre att i en stad hafva *ett* bolag än många krögare. I spetsen för dessa bolag måste nemligen alltid finnas respektabla personer, som hafva något anseende och någonting att förlora i moralisk aktning, om de missbruka sina rättigheter. Nu sättes i fråga att omöjliggöra bildandet af sådana bolag, som ändock lemnade några garantier i moraliskt hänseende, och i deras ställe öfverlemna utskänknings- och minuterings- af bränvin åt personer, om hvilkas moralitet samma trygghet icke kan vinnas, och som möjligen i sådant hänseende icke hafva någonting att förlora. Det torde nemligen blifva ganska svårt för kommunerna att, sedan minuterings- och utskänkningsafgifterna blifvit borttagna, bestämma hvem som skall få bedriva en dylik näring. Under nuvarande förhållanden ligger dock deruti ett korrektiv och en lättnad för kommunen vid beslutandet om hithörande frågor, att det kostar ganska betydligt att få, med andras uteslutande, idka denna handtering. Om nu, af skäl som ligga inom sedlighetens område och för att befordra detta moraliska intresse, kommunerna hädanefter, vid begagnande af den dem utaf Utskottet medgifna pröfnings- och beslutanderätt, måste förbjuda den ene, men tillåta en annan att inom dess område idka sådan handel, så skall sådant ofelbart komma att tydas såsom mannämän, och jag är fullt öfvertygad derom, att inom kort långt större missnöje skulle uppstå med den föreslagna författningen i denna del än med den nu gällande.

Hvad vidare angår oviljan emot den städerna nu tillkommande andel af försäljningsafgifterna, så torde man först och främst icke böra lemna ur räkningen, att stadskommunerna dela rättigheten härtill med kommunerna å landsbygden, så att af de inom hvarje län fallande afgifterna för bränvinsförsäljning, sedan landstingen och hushållningssällskapen erhållit hvardera en femtedel deraf, landkommunerna få sin andel. Men, säger man, hvarje stad får behålla sina tre femtedelar, under det att å landet kommunerna får sin andel efter folkmängden. Är det nu, mine Herrar! skäl att missunna städerna denna lilla fördel, då vi ju icke kunna förneka, att städerna just för landsbygdens skull få draga stora bördor. Det är ju ett faktum, att den fattigare befolkningen å landsbygden så småningom drager sig till städerna, dels i beräkning på att kunna få större tillgång till tillfällig arbetsförtjenst, dels af många andra anledningar, som vore för vidlyftigt att här angifva. Sådant får icke förbises, och vid detta förhållande synes det icke vara med billighet och rättskänsla förenligt att

beröfva städerna de medel, som göra det för dem möjligt att draga försorg om denna stora del af landtbefolkningen, som allt mer och mer tager sin tillflykt till städerna. Härtill kommer ock den omständigheten, hvilken äfven af flere föregående talare blifvit vidrörd, att städerna använda dessa inkomster till allmänt nyttiga ändamål, såsom till förbättrad skolundervisning, fattigvård, sundhetsvård, lyshållning, gatuläggning m. m. Inom Norrköpings stad har man sedan år 1858 uppfört ett större elementarläroverkshus, tre nya folkskolehus, två fattighus m. m. med en kostnad af öfver 680,000 R:dr, och detta torde väl vara tillräckliga bevis för en stads dryga utgifter, af hvilka landtbefolkningen jemväl hemtar fördel. Derjemte har hvarje stad att bestrida betydliga utgifter för ändamål, hvartill några uppoffringar på landsbygden icke äro af nöden; och derföre vore det i hög grad obilligt att beröfva städerna den andel i bränvinsförsäljningsafgifterna, som nu tillflyta desamma.

Mycket vore visserligen ännu att säga i detta ämne, men jag vill icke längre uppehålla tiden för andra talare, som redan anmält sig att yttra sig öfver förslaget. Dock vill jag, innan jag afstår från ordet, förklara mig för ingen del vilja instämma i det förslag en värd talare här under förmiddagens sammanträde framställde, att nemligen en underdånig framställning måtte till Kongl. Maj:t aflätas, med anhållan om proposition till nästa Riksdag om en förändring i bestämmelserna angående tillverkning och försäljning af bränvin på de af Utskottet framställda grunder. Jag har nemligen den öfvertygelsen, att mot aflåtande af en sådan skrifvelse alldeles samma hinder möta som den ärade talaren sjelf fann möta godkännandet af Utskottets här framlagda förslag, att man nemligen icke haft tid att sätta sig in i förslaget.

Jag hemställer derföre, att den nu föredragna punkten måtte af Kam-maren afslås, på samma gång som jag förklarar, det jag för min del är beredd att afslå alla de nya förslag, som af Utskottet äro uti detta betänkande framställda.

Herr Åstrand: De flesta af oss minnas utan tvifvel det skick, hvori vår bränvinslagstiftning befann sig före 1853--1854 årens riksdag. Det missbruk, hvartill man då kommit, och de sorgliga resultat deraf, som visade sig i ett omätligt förtärande af denna dryck, i den mängd laster och brott, som dermed voro förknippade, ledde till den starka reaktion, som vid nämnda riksdag inträdde i lagstiftningen i detta hänseende. Vill man dock göra rättvisa åt det stora offer, som jordbrukarne vid detta tillfälle nedlade på fosterlandets altare för att söka återkalla sedlighet och välstånd inom familjerna, synnerligen af den arbetande klassen, så måste man medgifva, att detta offer var utomordentligt stort, att det tillfogade djupa sår, att det ruinerade många och dref till och med en mängd jordbrukare ifrån hus och hem, särdeles i de orter der bränvinsbränningen var den enda näring, som lemnade någon vinst åt jord-egaren. Fastigheternas värde bedömdes då såsom annars efter den afkastning, som under vanliga år deraf var att påräkna. Och då denna afkastnings storlek berodde på möjligheten att förädla spanmålen och på bästa sätt tillgodogöra sig potatisen, så föll, när ifrågavarande handtering afhändes

afhändes jordbruket, nettobehållningen af jorden ned till 50, ja 25 procent af hvad den förut utgjort. Jag är dock långt ifrån att klandra den åtgärd, hvaraf detta blef en följd. Jag tror, att den var behöflig och till och med nödig. Men ju mera nödvändig den var, ju mera det erfordrades att läka de sår, som af lagstiftningen i detta ämne tillfogats landet, desto mera nödvändigt är det ock att med största omsigt behandla hvarje nytt förslag, som i detta afseende framlägges; att tillse, att vi icke åter skapa de olyckor, som vi för 16 à 17 år sedan bemödat oss att undanröjda. Jag tror dock icke, att det betänkande, som nu föreligger, är alldeles fritt från att gifva anledning till de farhågor, jag antydt. Jag fruktar, att försäljningen af bränvin i detta förslag blifvit fotad på något för lösa grunder, för att den icke skall omintetgöra de frukter, vi redan börjat skörda af den vid 1853—1854 årens riksdag vidtagna förändring i lagstiftningen. Man säger såsom skäl för den nu föreslagna ändringen, att bränvinet står till för högt pris för arbetaren, emot hvad det kostar den, som kan köpa feraton kannor, som kan taga sitt behof direkte från bränneriet. Det är visst sannt. Men har icke detta mål just varit det, som önskats? Hade man icke just sträfvat till att fördyra bränvinet, för att motarbete fylleri-lasten? Det har, efter min uppfattning, just varit kardinalskälet för den förändring i lagstiftningen, som redan egt rum, och jag kan för min del icke finna något rimligt skäl att i dag kasta öfver bord hvad man hittills ansett godt och gagnande. Det gäller för öfrigt icke blott i afseende på bränvinet utan äfven för alla andra artiklar, som arbetaren måste köpa i minut, att de för honom stå i högre pris, än för den som kan köpa dem i större quantiteter. Sådant ligger i sakens natur. Det kunde visserligen till en del förekommas på det sätt Utskottet föreslagit, nemligen genom att sammanslå försäljnings- och tillverkningsavgiften till en enda afgift, som då blefve lika för alla konsumenter, men detta hindrar dock icke, att ej bränvinsprisen vid minuterung efter all sannolikhet blifva högre än vid partihandel, helst bränvinsprisen äro så vexlande, att det icke torde ligga någon öfverdrift uti att förutsätta, att inom månget samhälle i landsorten priset på denna vara icke skulle komma att understiga det nuvarande, äfven i händelse den föreslagna förändringen i beskattningen vidtages. Att göra bränvinsförsäljningen till den grad fri, som 5 § i den föreslagna försäljningslagen innehåller, att nemligen kommunerna endast skulle ega att besluta, på hvilka ställen och af hvilka personer minuthandel med och utskänkning af bränvin må inom deras områden utöfas, endast med den inskränkning 16 § utstakar, att de icke få upphemta några fördelar af denna rörelse, skulle hafva till sitt enda resultat, tror jag, att förvandla städerna till krogar från den ena tullen till den andra och omöjliggöra för dem, som hafva att öfvervaka ordningen, att motverka det skadliga inflytande, som ett slikt förhållande icke kunde undgå att medföra. Mera gagneligt vore det, i min tanke, att lemna åt städerna såsom åt landet rätt icke blott att afgöra, hvem som får utöfva bränvinsutskänkning, utan derjemte att i alla hänseenden ordna denna rörelse, på sätt dem lämpligast synes, samt sålunda deraf draga den vinst, som nu måste tillfalla den eller dem, som utöfva rörelsen. Det kan, såvidt jag förstår, icke vara skadligt, om stä-

derna genom bolag eller annorledes få upphemta den vinst, som efter det nuvarande förslaget komme att tillfalla endast en mängd utskänkare, så mycket mindre som det är ett sätt att åtminstone till någon del afböja de olägenheter, denna handtering tillskyndar städerna.

Bränvinslagstiftningen är till följd af de flera olika synpunkter, hvarifrån lagstiftaren dervid måste utgå, svårare än stiftandet af alla andra lagar, som tillhöra det ekonomiska gebitet. I främsta runmet måste man dervid afse de åtgärder, som beröra det sedliga momentet. Jag tror, att i detta hänseende det icke kan vara skäl att utsträcka de friheter, som redan finnas, äfven om det skulle ske under annan form, emedan vi icke böra medverka till att undergräfvä den ståndpunkt, der vi nu omsider stå, och återgå till hvad som har varit.

Det andra momentet, som man har att taga i betraktande, är det ekonomiska, hvilket åter är af dubbel art, dels allmän och dels enskild. Hvad den förra beträffar, så är det, för såvidt vi icke föredraga att öka andra skattetitlar, nödvändigt för oss att bibehålla beskattningen å bränvinet i dess nuvarande form. Jag anser det vara hvarken nyttigt eller nödigt att i oträngdt mål öka densamma, men i det skick, hvari våra finanser för det närvarande befinna sig, kan den icke heller nedsättas. Derför kan jag icke fatta, hvarföre Bevillnings-Utskottet föreslagit den sammanlagda tillverknings- och försäljningsskatten till 80 öre. Skulle deri inräknas den ersättning, som enligt andra punkten bör utgå till städerna med flera, så är detta belopp uppenbarligen för lågt, emedan Statens inkomst af denna skatt då komme att understiga hvad som erfordras. Om deremot berörda ersättning icke är i det föreslagna beloppet inbegripen, så är det för högt, emedan någon annan utgift därför icke skulle komma att drabba Staten än de 3 procent, som afräknas för bränvinets afdunstning, och kostnaderna för tillsynen öfver nederlagsställena på landsbygden, hvilka sednare Utskottet dock föreställt sig skola godtgöras genom den föreslagna afgiften af 1 R:dr på hvarje hundra kanna, som på nederlag uppläggas.

Hvad åter det andra momentets sednare del, eller den enskilda ekonomien, angår, så gestaltar sig frågan något annorlunda. I detta afseende kan det, efter min uppfattning, vara någon anledning till ändring i nu gällande bestämmelser. Jag har aldrig gillat och kan icke heller gilla, att vid 1854 års riksdag det på måfå bestämdes vissa kannetal såsom maximum och minimum för den tillåtna bränvinsbränningen. Jag tror för min del, att det vore mera förenligt med rättvisans fordringar utan att tillika innebära någon ökad våda för samhället, om tillverkningen i afseende på kanneantalet för dagen vore fri, dock så att arvodet för kontrolleringen skulle vid det mindre såväl som vid det större bränneriet erläggas af fabrikanten sjelf. Det är efter min uppfattning, den enda principielt hållbara åsigt, hvarifrån man bör utgå i detta afseende. Äfven om man skulle nedsätta det tillåtna minimum till 200 kannor per dag, så blefve detta i allt fall icke mera rättvist. Den klagan som tid efter annan försports från deras sida, hvilka tro sig af denna handtering kunna draga fördel men sakna det kapital, som erfordras för skattens erläggande, skall blifva densamma, om ej minimi-beloppet för dagstillverkningen borttages. Jag kan visserligen icke instämma med dem, som tala om att bränvins-

bränningen "efter naturens ordning" tillhör jordbruket. Snarare skulle jag vilja biträda den åsigten, att denna handtering icke är nödig för jordbruket, men då måste jag dock tillägga, att den icke är likgiltig för detsamma. Om bränvinsbrännaren också icke har ett öres vinst, så till vida, att varan, när den försäljes, icke betingar högre betalning än hvad som åtgår att, jemte skatten, betäcka kostnaderna för tillverkningen för rudimaterier, ved, tillsyn forsling m. m., allt efter gångbart pris i hvarje ort, så är han dock rikligen ersatt för sin möda genom dranken. Just derigenom är vigten af denna näring för jordbrukaren så stor. Det förspörjes ju allt som oftast mycken klagan vid landtbruksmöten, af hushållningssällskap o. s. v., att jorden utsuges för mycket, och att man icke genom tillräcklig gödsling söker ersätta hvad den förlorar i växtkraft. Är denna klagan berättigad, då kommer detta till betydlig del af bränvinsbränningens skiljande från jordbruket. Härtill vill jag lägga, att det på intet annat sätt är möjligt att draga så stor profit af ladugården som genom drankfodring. Med hänsyn till dessa omständigheter tror jag, att en modifikation af den nuvarande tillverkningslagen är nödvändig. Och en sådan borde icke kunna framkalla någon af de vådor, som jag först hade äran att påpeka, hvilken skulle komma att ingripa störande i den sträfvan, som lifvar oss alla, nemligen att befordra sedligheten i vårt land utan att derföre minska Statens inkomster.

Emot det förslag om en s. k. nederlagsrätt, som Bevillnings-Utskottet här framlagt, har det blifvit invändt, att den skulle komma att skapa en mängd bränvinsbanker, hvarifrån detta fiendtliga fludium skulle utgjuta sig öfver landet. Jag kan dock icke tro, att Utskottet dermed åsyftat något sådant utan endast velat derigenom göra handteringen mera möjlig, då af dess idkare skatten icke skulle i förskott utpressas, äfvensom dy-medelst uppmuntra exporten af bränvin. Är export af denna vara för oss möjlig, något som jag åtminstone vill hoppas, så torde det väl vara lika lofligt att tillgodogöra oss våra produkter på detta sätt som på hvilket annat som helst.

Af hvad jag nu yttrat framgår, att jag icke har något hufvudsakligt att anmärka emot de föreslagna grunderna för tillverkningslag, men att jag hyser så mycket mera betänkligheter emot Utskottets förslag till försäljningslag. Men då jag tror, att dessa båda författningar böra samtidigt afgifvas, för att icke den ena eller andra må ensidigt uppfattas, så anser jag mig nu icke kunna bifalla betänkanDET ens till någon del. Visserligen kunde det, såsom Herr Friherre Gripenstedt tillstyrkt, möjligen vara skäl att, med öfverlemnaude af de yttranden som under diskussionen i detta ämne afgifvits, till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrivelse med begäran, att han ville för riksdagen framlägga ett förslag till lag på de grunder, Kamrarnes uttalade åsikter synas innebära. Men då dessa åsikter torde vara något vacklande — åtminstone har det icke kunnat undgå att synas mig så — tror jag, att det skulle blifva ganska svårt för Regeringen att framlägga något förslag, som Riksdagen kunde vara böjd att antaga. Det synes mig derföre vara bättre att låta frågan hvilatill en följande Riksdag, då Bevillnings-Utskottet, som säkerligen icke behöfver sakna materiel dertill i blifvande motioner, får framlägga ett nytt

förslag med iakttagande dervid af de ändringar i det nu föreliggande, som de, i anledning af detsamma afgifna yttranden, kunna anses påkalla.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, hemställer jag om afslag å betänkandet i dess helhet.

Herr Hæggström: Herr Talman! mine Herrar! Den ledamot af Bevillnings-Utskottet, som före mig haft ordet, har så fullständigt angifvit Utskottets motiver till förevarande förslag, att jag icke dervid behöfver länge uppehålla mig. Men då äfven jag såsom ledamot af Utskottet deltagit i detta ärendes behandling, anser jag mig böra bemöta några af de inkast och beskyllningar, som mot Utskottet blifvit framställda.

En talare från Hallands-bänken har yttrat, att de moraliska intressena i samma förslag icke blifvit tillräckligt tillgodosedda, och en representant från Norrköping har gått så långt, att han förklarar, att han i hela betänkandet icke kunnat upptäcka någon gnista af sedlighet. Jag vill med anledning häraf fråga, huru man skall kunna få klart för sig, huruvida Utskottet verkligen gjort sig skyldigt till ett sådant förbiseende af sedlighetens fordringar. Jo, efter mitt sätt att se saken, har man icke annat att göra för att i detta hänseende vinna någon visshet, än att jemföra den nu bestående lagstiftningen i ämnet med den af Utskottet föreslagna. Och huru ter sig saken då? Man har trott sig handla i sedlighetens intresse, då man gjort allt för att fördyra denna vara för den stora hopen af konsumenterna. Men man har derjemte å andra sidan gjort sig skyldig till den inkonseqvensen, att man på samma gång befordrat superiet, derigenom att man åt kommunerna lemnat en dryg andel af försäljningsskatten och sålunda, då det legat i deras intresse att denna inkomst blefve så stor som möjligt, uppmuntrat dem att på allt sätt söka befordra konsumtionen. Kan verkligen en sådan lagstiftning anses vara baserad på sedliga principer? Jag för min del kan icke fatta att så är förhållandet, ty de sedliga intressena befordras väl ej genom att uppmuntra superiet. Men i hvilken anda går nu Utskottets förslag? Jo, Utskottet har föreslagit, att kommunerna icke hädanefter skulle hafva någon inkomst af bränvinsförsäljningen, och det är klart att kommunerna vid sådant förhållande icke längre skola hafva något intresse utaf att befordra förbrukningen af spritvaror och således icke inrätta flera lokaler för deras afyttrande, än som är nödvändigt. Under nuvarande förhållanden kan man väl tänka sig, att frestelsen till stora inkomster gjort, att kommunerna icke så synnerligen mycket brytt sig om de sedliga intressena, och jag frågar då: är ej detta Utskottets förslag vida bättre, då det icke utsätter kommunerna för en sådan frestelse till materiell vinst på sedlighetens bekostnad? Utskottet har för öfrigt tänkt högt om kommunerna och, genom att åt dem öfverlemna bestämmandet af försäljningen, trott, att dessa skulle sjelfva förena med sitt intresse mest förenligt att ordna försäljningen så, att sedlighetens fordringar icke trädas för nära.

Man har bakat sig fast vid åtskilliga punkter i Utskottets förslag till försäljningslag och förmenat, att den kommunerna medgifna rättighet att

besluta, huruvida minuthandel med och utskänkning af bränvin må inom deras område utöfvas, äfvensom å hvilka ställen och af hvilka personer, skulle medföra vissa svårigheter för kommunerna att undvika mannamån och att icke låta komma sig till last något slags favoritsystem. Jag tror dock icke, att dessa svårigheter äro så stora, som man här velat låta påskina. Jag tänker mig saken lätt ordnad på det sätt, att stadskommunen genom sina fullmäktige, landskommunen genom sin kommunalnämnd, låter kungöra, att så och så många utminuterings- och utskänkingsställen skola inom kommunen öppnas, och att deras behörighet som anmäla sig till öfvertagande af dessa skall med hänsyn till deras frejd och förmåga att om händer hafva en dylik rörelse, af fullmäktige eller kommunalnämnd granskas och pröfvas, så att kommunen må kunna ega visshet om att rörelsen icke kommer att falla i olämpliga händer. Antag nu att, efter utgallring af de för rättigheternas utöfning rent obehörige, ett större antal kompetente sökande än försäljningsställesnas antal kvarstode; huru skulle då utan mannamån platserna kunna besättas? Jo, jag föreställer mig, att företrädet mellan sökandena kunde bestämmas på samma sätt, som man t. ex. vid riksdagsmannaval afgör, hvilken af tvänne personer, som erhållit lika många röster, skall blifva den lycklige, nemligen genom lottdragning. Mig synes att på detta sätt allt favoritsystem vore undanröjdt.

En annan talare, som är representant för stadskommun, har sagt, att afgifterna till hushållningssällskapen och landstingen ensamt utgå från städerna, och dermed velat göra troligt, att städernas innevånare konsumerade sjelfve allt det bränvin som i städerna utminuterats eller utskänkes, hvaraf skulle följa att städerna af den stora vinst de skörda af bränvinsförsäljningen ädelmodigt afstått en femtedel åt hushållningssällskapen och en femtedel åt landstingen. Det är samnt att de åtnjuta så stor andel af försäljningsafgifterna i städerna, men hvilka hafva samlat dessa afgifter? Icke städernas innevånare, ty hvar man vet, att stadsbefolkningen icke är i stånd att konsumera allt bränvin, som försäljes i städerna, utan att landtfolket förtär en icke obetydlig del deraf (man erinre sig blott att städernas folkmängd endast utgör 12,6, då landsbygdens folkmängd upptager öfriga 87,4), hvadan städerna nu med allt skäl åt landstingen och hushållningssällskapen lemna en del af vinsten på bränvinsförsäljningen. Den ersättning, som enligt Utskottets förslag, skulle utgå till städerna, är i förhållande till den, hvaraf landskommunerna skulle komma i åtnjutande, högst betydlig. Enligt den under punkten 2 föreslagna ersättningen skulle densamma till städerna utgå med 1,033,900 R:dr, då deremot landsbygdens ersättning icke skulle uppgå till mer än 120,573 R:dr, landstingens till 214,667 R:dr och hushållningssällskapens till 247,930 R:dr, hvilket uttryckt i procental visar, att af det ifrågasatta ersättningsbeloppet 1,617,070 R:dr,

städerna skulle erhålla	:	63,9 procent,
hvareremot landskommunerna blott skulle åtnjuta		7,5 ”
landstingen		13,3 ”
samt hushållningssällskapen		15,3 ”

= 100 procent,

Det talet att den ifrågakämda förändringen skulle gälla städernas skinn, torde således icke hafva mycket att i sjelfva verket betyda.

Man har gjort en annan invändning mot Utskottets förslag och starkt betonat, att ett genomförande af detsamma skulle i hög grad befördra bränvinssmugglingen, som redan nu bedrifves i stor skala på södra kusten. Jag kan icke neka, att den ökade beskattningen skulle innebära en stor frestelse till insmuggling, i synnerhet om densamma sättes så högt som 1 R:dr per kanna, men man måste besinna, att Utskottets förslag otvifvelaktigt skulle stäffa lönnkrögeriet, hvilket den nuvarande lagstiftningen i hög grad uppmuntrar genom att tillförsäkra lönnkrögaren en premie af 40 öre för hvar kanna, han lyckas olofligen sälja, hvilket jag tycker vara en ganska vacker premie. Det är därför vi se huru lönnkrogar, trots polismyndigheternas uppmärksamhet, uppväxa och frodas inom de flesta kommuner. För min del tror jag, att man snarare bör finna sig uti att smuggling bedrifves här och der på kusterna, än att lönnkrogar uppblomstra inom hvarje kommun, och kan man, genom att antaga Utskottets förslag, komma ifrån lönnkrögeriet, anser jag, att man af två onda ting valt det mindre, och att man gjort en stor vinst.

En och annan talare har försökt göra sig lustig öfver Utskottets förslag angående nederlagsrätten, och en representant för Dalarne har funnit löjligt, att Sverige skulle vilja i bränvinsexport täfla med bördigare länder, som hufvudsakligen producera hvete och råg. Men, såsom vi veta, tillverkas det mesta bränvinet af potatis, och det råämnet torde produceras lika bra i Sverige som i något annat land. Enligt min uppfattning är det bättre att, på sätt Utskottet föreslagit, söka befördra exporten, än att hänvisa hela tillverkningen på konsumtion inom landet. Om man ser på Kommers-kollegii berättelser, finner man att år 1868 inom landet tillverkades 10,179,533 kannor bränvin, men att samma år exporterades endast 721 kannor, en ytterst obetydlig export! Andra länder söka att genom exportpremier befördra utförseln af bränvin och lyckas också att derigenom bereda deuna produkt betydlig afsättning på den utländska marknaden, hvilket naturligtvis för landet är fördelaktigare, än att innevävarne påtrugas konsumtionen.

Man har sagt, att Utskottet föreslagit nedsättning i minimibeloppet för tillverkningen från det nu bestämda antalet 300 kannor till 200 kannor, men ett sådant påstående vittnar om obekantskap med nu gällande lagstiftning, ty då författningen nu medgifver, att tillverkningen under hvarje termin må med högst en femtedel öfver- eller understiga det för denna tid anmälda belopp, är minimum för närvarande i sjelfva verket 240 kannor, och Utskottet har således föreslagit en nedsättning af endast 60 kannor.

Beträffande det af Utskottet föreslagna skattebelopp 80 öre per kanna, så har jag mot detta Utskottets beslut nedlagt min reservation, ty om både tillverknings- och försäljningsskatten skola innefattas i dessa 80 öre, blir det, efter min uppfattning, aldeies omöjligt att af den sålunda uppkommande bränvinsskatten både bestrida den ersättning för mistade försäljningsafgifter, som skall utgå till kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen, och få det för Statens behof erforderliga beloppet, äfven om man beräknar tillverkningen till 13 millioner kannor. Denna summa

torde dock vara alltför hög, och jag tror att Kongl. Maj:ts proposition kommer sannolikheten närmare, då den antager att tillverkningen för år 1871 kommer att uppgå till 12,500,000 kannor. Under åren 1866—1868 tillverkades i medeltal 12,600,000 kannor. Införseln af bränvin under samma period har i rundt tal uppgått till 1,100,000 kannor, och om man härtil lägger 300,000 kannor, som blifvit insmugglade, får man ett kanne-tal uppgående till 14,000,000, hvilket uttrycker den årliga förbrukningen af denna vara här i landet. Då härifrån drages hvad som åtgått till beredande af ättika och användts för andra tekniska ändamål, hvilken åtgång, enligt hvad inom Utskottet från tillförlitligt håll erfarits, kan uppskattas till minst 500,000 kannor, så blir återstående beloppet 13,500,000 kannor, hvarifrån måste dragas den årliga medelimporten, eller cirka 1,000,000 kannor, då återstoden, 12,500,000 kannor, visar den årliga inhemska tillverkningen. Atskilligt skulle ännu vara att säga, men då debatten redan varat länge, vill jag icke längre taga tiden i anspråk. Jag yrkar bifall till förevarande punkt, utom hvad beträffar skattesiffran, angående hvilken jag åberopar hvad jag nu anfört och uti min vid Utskottets utlåtande fogade reservation närmare utvecklats.

Herr Per Nilsson i Östra Kulhult: Inom den ort, jag har äran här representera, har sedan längre tid tillbaka bränvinsbränning bedrivits i stor skala och idkas ännu i sådan utsträckning att inom häradet finnas omkring 40 brännerier. Men på samma gång jag omtalar detta, kan jag tillika upplysa, att jordbruket på de sednare åren icke utvecklats så, som önskvärdt varit, och jag anser för min del, att en å orsakerna härtil varit den, att landbrukaren, i följd af de hinder vår nu gällande lagstiftning uppställt för bränvinstillverkningen i mindre skala, icke kunnat draga så stor vinst af sina produkter, som, till jordbrukets fromma, varit möjligt, om han varit i tillfälle att förvandla öfverskottet å sina produkter till bränvin och druck. Jag har, med afseende fäst härå, vid föregående riksdagar väckt motioner om nedsättning i minimibeloppet för tillverkning af bränvin, på det att äfven den mindre jordbrukaren måtte komma i tillfälle att tillgodogöra sig den för jordbruket förträffliga biprodukt, som erhålles genom bränvinsbränning. Mot Utskottets förslag skulle man kunna invända, att Utskottet gerna kunnat taga steget fullt ut, genom att föreslå en nedsättning i minimibeloppet till 100 kannor, och jag tror icke att man behöft befara något underslef, då de kontroller, Utskottet i detta hänseende föreslagit, synas fullt tillfredsställande.

Borttagandet af skattens erläggande i förskott och införande af nederlagsrätt anser jag vidare vara ett ganska välbetänkt förslag. De stora förskotten hafva alstrat ett förderligt vingleri, ett missförhållande som, efter min uppfattning, kan undvikas genom den nederlagsrätt Utskottet föreslagit. Nu tillgår vanligen så, att bränvinstillverkaren måste vända sig till en köpman för att erhålla nödiga medel till skattens erläggande, och affären bedrivs gemenligen så, att vinsten stadnar i köpmannens kassakista, men bränvinsbrännaren blir ruinerad.

Den försäljningslag, Utskottet föreslagit, anser jag äfven vara förtjent af bifall. Här har mycket talats om det moraliska förderf, som af deus-sammas antagande skulle blifva en följd, men jag tror att man i detta af-

seende icke har något att befara, då, enligt Utskottets förslag, kommunerna icke skola af försäljningen skörda någon direkt vinst och sjelfva ega att bestämma, huru många försäljnings- och utskänkningsställen skola finnas inom kommunens område samt utse de personer, som skola förestå dessa lokaler. Ett stort mål vunnes dock genom antagande af Utskottets förslag, nemligen hämmande af lönnkrögeriets ohejdade tillväxt, ty erfarenheten har visat, att der utskänkningsställen icke finnas, uppväxa lönnkrogar i hvarje vrå och utöfva på kommunerna ett högst demoraliserande inflytande.

Jag skulle hafva åtskilligt att tillägga, men då redan mycket blifvit yttradt i frågan, vill jag nu inskränka mig till att yrka bifall till förevarande punkten, utom hvad angår skattesiffran, i hvilken del jag önskar att punkten måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Ola Lasson: Olika med en föregående talare är jag icke bränvinsbrännare och har aldrig idkat sådan handtering. Mina komitenter, på ett undantag när, bränna ej heller bränvin, och jag har derför begärt ordet, icke för att tala i mitt eget eller mina komitenters intresse, utan för att såsom representant för landet gifva tillkänna mina åsikter i frågan. Jag anser, att det förslag, Utskottet här framlagt, ingalunda är så förkastligt, som en och annan föregående talare velat påstå, utan jag anser tvärtom att detsamma har flera goda och afsevärda sidor. Vi måste komma i håg att nu kan icke landtbrukaren få tillverka bränvin och på detta sätt förädla sina öfverflödiga produkter, med mindre han i förväg betalar tillverkningskatten och vanligtvis måste han, för att skaffa dertill erforderliga medel, upptaga större lån, hvarigenom han betungas med en ränta, som betydligt minskar den behållning, han påräknat af tillverkningen. Om Riksdagen deremot antager den tillverkningslag, Utskottet framlagt, befrias landtbrukaren från denna olägenhet och behöfver icke erlägga någon skatt förr än han finner med sin fördel öfverensstämmande att från nederlaget uttaga sin vara, men under dåliga konjunkturner och då han icke har råd att erlägga skatten, låter han bränvinet, tills bättre tider komma, ligga qvar på nederlaget. Hvar och en finner, hvilken stor fördel härigenom skulle tillskyndas tillverkningen, och jag tror icke att Staten skulle förlora något på en sådan form för skattens utgående.

Som vi veta, har Kongl. Maj:t föreslagit, att bränvinsskatten skulle utgå med 80 öre per kanna, samt beräknat tillverkningen för 1871 till 12,500,000 kannor. Om, såsom Utskottet föreslagit, 3 procent afdrages för afdunstning före uppmätningen, blir det beskattningsbara förbrukningsbeloppet endast 12,125,000 kannor, och då torde 80 öres skatt per kanna icke vara tillräcklig, derest kommuner, hushållningssällskap och lands ting skola hafva den af Utskottet föreslagna ersättningen för mistade försäljningsafgifter. Komma deremot dessa afgifter icke att indragas och någon ersättning af statsmedel således icke att ifrågakomma, torde den föreslagna skatten vara för hög. Jag kan således icke fullkomligt gilla den skattesiffra Utskottet föreslagit, utan tror att en jemkning i densamma bör ega rum.

Hvad beträffar den försäljningslag, Utskottet föreslagit, så finner jag densamma ganska väl och ändamålsenligt upprättad. En representant för Norrköping har yttrat sin farhåga att den nedsättning i minimibeloppet vid partihandel, som Utskottet föreslagit, skulle befrämja superiet och således befordra osedligheten i allmänhet. Jag tror dock, att hans farhågor i detta hänseende äro temligen öfverflödiga, men jag hemställer om icke den har hunnit längre på lastens väg, som köper bränvin supvis, än den som har råd att köpa fem kannor.

En anmärkning, som jag anser fullt befogad, har jag att göra mot Utskottets förslag, och jag har också mot beslutet i denna del nedlagt min reservation. I 16 § 2 mom. af försäljningslagen föreslår nemligen Utskottet, att vederbörande landsting, hushållningssällskaper och kommuner skola för de borttagna försäljningsavgifterna af den inflytande bränvinsskatten erhålla godtgörelse till belopp och efter de grunder, som af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt bestämmas. Då denna fråga, enligt min uppfattning, är af bevillnings natur och det således tillkommer Riksdagen ensamt att derom besluta, kan jag icke förstå af hvilken anledning Utskottet inblandat Kongl. Maj:t i saken.

Med åberopande och vidhållande af hvad jag i min, vid Utskottets utlåtande fogade reservation anfört, yrkar jag bifall till Utskottets förslag i öfrigt.

Herr Jöns Pehrsson: Då denna fråga är af beskaffenhet att för både samtid och efterverld utöfva ett stort inflytande på ekonomiska och sedliga förhållanden, så kan jag icke underlåta att tillkännagifva de åsikter, jag i densamma hyser; och jag anser detta så mycket mera vara min skyldighet, som jag tillhör en ort, hvars innevanare äro så fattiga, att de icke hafva råd hvarken att supa eller bränna bränvin.

Då ingen af de föregående talarne hållit sig ensamt vid den nu föredragna punkten, anser jag mig icke heller behöfva göra detta, utan kommer att yttra mig öfver Utskottets förslag i sin helhet. Jag håller först och främst på den hufvudprincipen, att det hvarken är rådligt eller nyttigt, att Staten för att vinna inkomster och för att på samma gång, som det så vackert heter, befordra de sedliga intressena, söker att utpressa en så hög skatt som möjligt af den, som icke kan eller vill undvara bränvinet. Vi måste, mine Herrar, betänka, att tungan af denna skatt egentligen drabbar de arbetande klasserna, som måhända göra mer nytta i samhället än vi, och är det väl rätt och billigt att vi på allt sätt söka för dem fördyra denna sup, som visserligen icke — det medger jag gerna, är en oundvikligt nödvändig vara för dem, men som dock för dem blifvit ett behof, hvars tillfredsställande, i följd af det hårda, kroppsliga arbete, hvarmed de sysselsätta sig, kan vara både nyttigt och vederqvickande då det med förstånd brukas. Då vi dejemte betänka, att de mera bemedlade klasserna, till hvilka vi väl alla vilja räkna oss, kunna få både bränvinet och finare varor mycket billigare, därför att de äro i tillfälle att köpa större partier, är det väl, minst sagdt, hjertlöst att vilja fördyra varan för den fattige arbetaren, som endast har råd att köpa *en* sup.

Då jag vidare håller på den principen, att det kan vara lika nyttigt, om icke nyttigare för oss att frambringa varan inom vårt eget land, som att importera den från främmande länder, så kommer jag till det resultat, att jag icke kan bifalla Utskottets förslag om en skatt af 80 öre per kanna, emedan denna siffra, enligt min åsigt, är allt för hög, i fall den endast skall uttrycka beskattningen, som skall åsättas *tillverkningen*, men för liten åter, om den skall innefatta både försäljnings- och tillverknings-skatten. Men, om jag således äfven icke kan gilla beloppet af den föreslagna skatten, finner jag dock både motionen i ämnet och Utskottets utlåtande innehålla tankar, så vackra och förträffliga, att de väl förtjena att tagas vara på, ty det tillhör oss lagstiftare att draga försorg om, icke blott att Staten erhåller tillräckliga inkomster, utan äfven att det arbetande folkets intressen blifva tillgodosedda, detta folk, hvilket vi alla hafva att tacka för vår existens. Både motionen och Utskottets förslag uttala dessa sunda principer och jag är öfvertygad att, äfven om förslaget icke nu antages, de principerna i en icke aflägsen framtid skola blifva grundvalen för en ny lagstiftning i detta ämne. Om man icke har för åsigt att helt och hållet utrota bränvinet, under det man för de rikare lättat tillgången till champagne och andra viner, bör man icke alltjemt söka höja skatten, ty jag anser att, om man icke vill döda sitt offer, så bör man åtminstone icke tortera det. För min del anser jag bränvinet visst icke nödvändigt eller oundgängligt i det dagliga lifvet, men vid vissa tillfällen nyttigt och behöfligt, och därför vill jag också att det skall tillverkas inom landet. Det är en allmän grundsats, hvarifrån jag betraktar saken.

Mycket skulle vara att anföra mot föregående talare, men jag vill endast fästa mig vid en och annan.

Mot Herr Nils Larssons åsigt angående nuvarande försäljningslagen, hvilken han förklarade vara rättvis, måste jag först och främst reservera mig, ty är det nu så stäldt, att en och hvar vill hafva bränvin, så bör han också kunna få denna vara utan afseende på större eller mindre förmögenhet, hvilket nu gällande lagen icke tillstädjer, då den, som har råd att köpa femton kannor, får varan billigare än den, hvars tillgångar endast tillåta honom att köpa bränvinet supvis.

Både arbetaren och den, som är i tillfälle att köpa sitt bränvin i parti, böra hafva varan för samma pris, annars våldföres billigheten, så snart det sedliga målet på annan väg kan ernås, och det anser jag kan vinnas på de principer som i Utskottet äro antydda. Vidare anser jag att den nederlagsätt, Utskottet föreslagit, icke bör så absolut fördömas, som föregående talare sökt göra, ty, säga hvad man vill, så bör dock Staten göra tillverkningen så dräglig som möjligt för jordbrukaren och en stor börda lyftes från honom i och med detsamma han befrias från skyldigheten att på förhand erlägga den dryga skatten.

En talare på Stockholmsbänken, Herr Friherre Fock, uttryckte på det hela mina åsigt i frågan, men i *en* sak tillåter jag mig, att med honom vara af olika åsigt. Han yttrade nemligen, att under vår nuvarande bränvinslagstiftning välståndet tilltagit och blifvit allmänt utbredt inom landet, men *emot* detta påstående vittna, tyvärr, så många saker; deremot vittna våra öfverfyllda fångelser, deremot vittna våra stora kom-

munalskatter! Och hvilken tror man väl är orsaken till dessa beklagliga förhållanden? Jo, i väsendtlig grad den pressande beskattning, som lagstiftningen lagt på bränvinet, och hvilken man nu ytterligare vill öka. Ty under de sednare 17 åren har den arbetande befolkningen till staten utgjort en bränvinsskatt af omkring 130 millioner riksdaler, och att en sådan beskattning icke bidragit att öka välståndet i landet, torde vara klart för en och hvar. Men allt nog — vill man se saken från den ekonomiska sidan, så måste vi finna, att densamma är af den vikt, att vi icke hafva lof att utpressa större utgifter af ett folk, i hvars lefnadsbehof denna vara ingått.

En talare och representant för stad har sagt, att det skulle vara oriktigt och omöjligt, att från stadskommunerna borttaga försäljningsavgifterna, genom hvilka städerna blifvit satta i tillfälle att inlåta sig på åtskilliga allmännyttiga företag. Det är visst möjligt, att den arbetande klassen betalat dessa dyrbara företag i städerna, men om de, såsom talaren förklarade, icke gifva någon afkastning och försäljningsavgifternas vidare utgående således är af nöden, så torde det väl vara billigare, att städernas förmögnare innevånare öka sina utgifter, än att dagakarlen fortfarande skall för sådant ändamål offra sin yttersta skärf.

Hvad Herr Liss Olof Larsson anförde, anser jag icke vara värdt att bemöta, då det torde vara bekant, att denne representant i många afseenden är en fanatiker, han kunde med lika smak taga en sup som ett glas dyrt vin, men hvar man må hafva sin frihet, men ej att helt och hållit fördöma olika tänkande. Huru jag än ser saken, finner jag det vara vädligt att sätta skatten så högt, som Utskottet föreslagit, och tror det därför vara skäl att söka en medelväg, hvilken man, efter min åsigt, finner, om man vidhåller den skattesiffra, som för närvarande finnes bestämd, och det torde icke vara något skäl att höja densamma på tillverkningen, då den verkligen nu kan betraktas såsom något för hög. Ett i sanning glädjande tecken skulle det vara, om bränvinsskatten kunde nedgå, ty då skulle välmågan stiga och man vågade då hysa förhoppning, att folket lättare skulle kunna utgöra bevillningen. Om man tänker sig djupt in i frågan, ser saken opartiskt och icke ensidigt beaktar den ena eller den andra kommunens intresse, finner man att frågan är så viktig, att man vid densammans afhandlande och afgörande icke har rätt att bruka något hån, såsom en och annan talare gjort.

Ser man vidare på det förslag till ersättning åt kommunerna för mistade försäljningsavgifter, hvilket Utskottet uppgjort, så finner man, att städerna åtminstone icke skulle komma att draga sämsta lotten. Enligt tabellen skulle ersättningen till Stockholms stad utgå med 2 R:dr 87 öre per individ, under det att Kronobergs län finge blott $5\frac{1}{2}$ öre per individ och Jemtlands län ungefär lika som Kronobergs. Jag tror således icke man kan säga, att förslaget i denna del vittnar om någon afvoghhet mot städerna, hvilka böra vara ganska belättna med förslaget och nu taga, hvad som bjudes dem, endast för 16 år, ty jag undrar hvarifrån städerna skulle vilja taga dessa afgifter, i fall folket en gång lade bort att supa.

Tager jag slutligen den så mycket omordade sedliga sidan af saken i betraktande, så kan jag för min del icke förstå annat än att, när kommunerna icke längre hafva någon inkomst af bränvinskonsumention, det

då ovilkorligen skall ligga i hvarje kommuns intresse, att så mycket som möjligt söka motarbete superiet och deraf följande osedlighet, och att således det sedliga tillståndet i landet otvifvelaktigt skulle vinna på skattens borttagande från försäljningen. Detta är en sida af saken, som verkligt tål att tänka på.

Jag skulle visst icke hafva något emot att återremittera förslaget, om icke dervid den betänklighet mötte, att Utskottet sedermera kunde återkomma med ett gillande af Kongl. Maj:ts Proposition, om en förhöjning af skatten med 10 öre per kanna, utan att framställa något förslag om ändring af försäljningslagen. För att undvika detta, tror jag det vara bäst att bifalla Utskottets förslag med den förändring likväl, att skatten nedsättes till 70 öre per kanna, endast tillverkningskatt, och med detta vilkor yrkar jag bifall till Utskottets förslag i förevarande punkten.

Herr O. B. Olsson: Då diskussionen redan pågått så länge att Kammarens ledamöter litet hvar kunnat börja på att tröttna vid densamma, så vill jag icke förlänga den, utan inskränker mig till att i korthet angifva några af de skäl för den åsigt jag i frågan hyser. Tiden att sätta sig in i det ämne, som afhandlas i detta vigtiga Betänkande, har för dem af Kammarens ledamöter, hvilka icke deltagit i Utskottets öfverläggningar, varit så knappt tilltagen, att jag, som hör till deras antal, hvilka först för några dagar sedan varit i tillfälle, att af Utskottets förslag erhålla del, icke kunnat bilda mig någon klar öfvertygelse om det nyttiga eller skadliga i de förändringar, Utskottet här föreslagit. Det är derföre mig ganska svårt, att med någon fullständighet yttra mig derom. Hvad jag velat säga är endast, att, om tillverkningskatten skulle höjas utöfver dess nuvarande belopp, så skulle det smugleri af brännvin, som länge pågått från Danmark till Skåne, komma att ytterligare tilltaga och kanske sträcka sig ännu längre upp både på den östra och vestra kusten af landet. Detta är för mig hufvudskälet, hvarföre jag för min del kommer att votera för afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Forssbeck: Det är angenämt för mig såsom motionär att finna till och med de ringaste sympatier i denna Kammare i en fråga af den art som denna, och det har derföre varit med stor glädje jag hört att, oaktadt städernas representanter i allmänhet uttömt sin vredes skålar öfver Utskottets förslag, en af våra mest framstående representanter på Stockholmsbänken dock gifvit detsamma all den rättvisa, som det i många afseenden förtjenar. Fordom satte man bränvinsbrännare och mordbrännare ungefär i samma kategori. Nu erkänner man dock, att bränvinsbrännaren behöfver någon lindring i det förtryck, som under en lång följd af år satt honom nästan utom lagen. Mycket kunde vara att säga om de skäl förslagets motståndare mot detsamma anfört, men då tiden är långt framskriden och jag icke har hopp om att vinna framgång åt den åsigt jag i frågan hyser, så vill jag söka att yttra mig så kort som möjligt.

En talare har sagt, att det ej skulle vara någon orättvisa, att den fattige får betala det brännvin han konsumerar, dyrare än den rike. Det är en mycket egen procedyr att på detta sätt beskatta arbetaren, den

som minst tål vid höga skatter och dyrt pris på sina förnödenheter, utan behöfver få dem mot så lindrig betalning som möjligt, högre än den förmögne, som befinner sig i bättre lottade omständigheter. Kroglifvet är fördömligt i många afseenden, och det är bland annat äfven af detta skäl, som jag väckt min motion; jag har med densamma äfven afsett att minska behöfvet för arbetaren att besöka krogen. Han får på detta sätt betala sin sup dubbelt så dyrt som den förmögne, som har råd att köpa sitt bränvin hos minut- eller partihandlaren. Så är förhållandet åtminstone nu, då bränvinet vid utskänkning står till ett pris af ungefär tre R:dr kannan, eller mer än dubbelt mot hvad det kostar om det köpes i minut. Det är således ett ganska betydligt premium, som städernas bränvinsbolag för närvarande åtnjuta.

Man har sagt, att luredrejeri skulle uppkomma, om Utskottets förslag blefve lag. Jag ber då att få upplysa, att detta näringsfång redan nu bedrifves i så stor skala som möjligt, och detta kan icke gerna uppdrifvas ännu högre, men smugglingen sker på ett sätt, som är ganska svårt att förekomma, i små kärl eller så kallade kuttingar, och detta gör att det ganska sällan lyckas att gripa förbrytaren på bar gerning. Antoges förslaget, skulle deremot, just genom den sänkning i bränvinspriset, som derigenom, äfven vid köp af små kvantiteter, skulle åstadkommas, från 3 R:dr till ungefär 1 R:dr 60 öre å 1 R:dr 70 öre per kannan, all anledning till smuggling, om icke upphöra, så åtminstone betydligt förminska.

Går förslaget icke igenom, så är det vidare säkert, att innan nästa riksdag nästan hvarenda landskommun kommer att upprätta utminuteringsställen, ty landsbygden unnar icke längre städerna att efter behag beskatta den. Jag erkänner gerna, att det kan ligga en viss orättvisa uti att fråntaga städerna en del af de inkomster, som de nu förskaffa sig genom bränvinsskatten, men det är ju icke meningen att göra detta annat än mot ersättning efter vissa af Utskottet uppgifna grunder och dessa inkomster tillkomma för öfrigt på ett orättvist sätt. Om ersättningen icke alltid skulle komma att uppgå till ett belopp motsvarande den vinst, som städerna skulle draga af skatten, om de sjelfva fingo uppbära den, så hafva de i alla fall ingenting att klaga öfver, i synnerhet som det ej kan vara Statens skyldighet att lemna dem för alla tider en sådan ersättning, då rättigheten att uppbära försäljningsafgiften blifvit dem gifven endast för obestämd tid och således äfven bör kunna af Staten återtagas. Man säger, att städerna åsamkat sig stora utgifter på sednare tider, än i ett, än i ett annat afseende, och att de, för att kunna bestrida dessa, måste behålla sina inkomster af bränvinsskatten oförminskade. Jag skulle medgifva giltigheten af detta skäl, om rättsgrunden för detta anspråk kunde bevisas, men då detta ej har skett eller kan ske, så må städerna se sig om efter något annat sätt, hvarmed de kunna fylla bristen i sina kassor eller amortera de lån, som upptagits.

Det har blifvit sagdt, att minutereringen och utskänkingen skulle komma att stå på alltför lös grund, om kommunerna finge rättighet att ensamma besluta hvar och af hvilka personer dessa näringar skulle få utöfvas. Men det skulle ju bli samma grund hädanefter som hittills för rättigheten att utminutera och utskänka, och om denna grund hittills

icke ansetts för lös, så lär den väl icke heller hädanefter kunna så anses. De kommunala myndigheterna skola ju äfven nu bestämma, om de vilja hafva några utminuterings- eller utskänkningsställen. Under den nuvarande bränvinslagstiftningen har det hufvudsakligen, ja nästan utslutande, varit städerna, som försökt att i sitt eget intresse få så många krogar i stånd som möjligt, för att derigenom uppdrifva sina inkomster till det högsta möjliga, men få de icke längre uppbära försäljningsafgiften, så blir följden den, att antalet utskänkningsställen minskas, och bränvinet fås för bättre pris af den, som behöfver köpa i små quantiteter. Sker icke detta, så har man snart nog att vänta, att utskänkningsställen skola i mängd uppstå öfverallt på landsbygden, och vida våldsamare omstörtningar, än vi nu kunna ana, kunna då komma att uppstå.

Vi hafva nyss från Dalabanken hört en ärad talare framställa ganska skarpa anmärkningar mot förslaget. Den värde representanten var omfaddrad af både onda och goda genier. Hvarifrån de kommit vet jag ej, men hvad jag vet är, att jag talat i rent menskligt intresse och icke för en ort, som behöfver skicka hit till Riksdagen representanter, som äro, vare sig englar eller andra andar. Vill representanten från Dalarne i sin ort ej hafva någon utskänkning eller försäljning, så må han gerna fröjda sig öfver utsigten att der få ett lönnkrögeri sådant som det, hvilket nu florerar i Norrland, der för en tid sedan voro, om jag icke missminner mig, till ett enda ting instämnda icke mindre än 102 lönnkrögerimål. Är det då icke bättre att legalisera bränvinsutskänknungen än att bibehålla en lagstiftning, som fostrar den ene lönnkrögaren efter den andra? Så länge särskild försäljningsskatt finnes, är det alldeles omöjligt att förekomma lönnkrögeriet. Tusende utvägar finnas för den, som nu vill kringgå lagen, att göra det. Hvarföre icke då lika gerna vinna en ärlig handtering — och så väl bränvinstillverkarens som bränvinsförsäljarens anses ju numera för sådan — att under laglig kontroll få existera?

Det har talats om från Norrköpingsbanken, att vi borde fördyra varan så mycket som möjligt. Skola vi göra detta, på det att den fatige arbetaren icke må kunna få sig en sup, men den rike deremot supa huru mycket han behagar? Nog är detta orättvist, det måste väl medgifvas. Ingen kan väl neka, att det är orätt, att lagen skall ställa så till, att den ene får betala mera för en vara än den andre.

Orsaken, hvarför städerna icke vilja släppa ifrån sig de inkomster de af bränvinsförsäljningen uppbära, är för öfrigt, om man närmare tänker på saken, ganska enkel. De hafva nemligen i sjelfva verket vida större inkomster af sin bränvinsförsäljning än de vilja medgifva eller uppgifva. Krogrörelsen är der så beskattad, att många städer, som förr icke hade mera än 10,000 R:dr i inkomst utaf densamma, nu hafva 100, ja, till och med 200,000 R:dr, ehuru den summa, som officiellt uppgifves, går till ett vida mindre belopp. Är det rätt att på detta sätt beskatta allmänheten, är det förenligt med städernas ägna, verkliga intressen? Är det icke tid på att ett sådant förhållande ändras? Och om vi icke vid detta tillfälle göra hvad vi kunna, så, jag är säker derpå, blir det vid en annan riksdag ganska svårt att, hvilken motionär som helst må då fram-

komma med förslag derom, genomdrifva reformen. Tiden för en sådan är nu ganska lämplig. Förslaget har nu framkommit utan några stortartade förberedelser och i all stillhet blifvit utarbetadt, således ej kunnat gifva anledning till några spekulationer å bränvinsfabrikanternas eller bränvinshandlarnes sida. Skulle Riksdagen deremot, såsom Friherre Gripenstedt föreslagit, nu besluta att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse med anhållan om utarbetande och framläggande för nästa års riksdag af ett förslag till ny bränvinslag, så befarar jag för min del ganska mycket, att en sådan åtgärd från Riksdagens sida skulle på många håll framkalla en bränvinsbränning utan hejd och föranleda spekulationer, som kunde blifva ganska ruinerade.

Det nämndes äfven från Norrköpingsbänken, att det skulle vara en stor olycka om minimum vid partihandel, såsom Utskottet föreslagit, blefve nedsatt från dess nuvarande belopp, 15 kannor, till 5, enär den s. k. salningen derigenom skulle befordras. Men har väl denna nedsättning i själfva verket något att betyda? Nej, den som vil' sala, kan lika lätt sala ihop då det är fråga om att köpa 15 kannor som 5, ty deltagare i köpet kan han finna med lika litet besvär i det ena fallet som det andra, och skillnaden i priset i det ena fallet och i det andra lärer väl ej särdeles mycket inverka på honom. Jag minnes den tid, då man fick vid dylik handel köpa så litet som en kanna, men man klagade icke då mera än nu öfver missbruk.

Man talar om att sedlighetens intresse fordrar att de nuvarande restriktionerna i afseende på försäljningsrätten bibehållas; men skola vi då aldrig kunna blifva förmyndare för oss själva? Vi hafva under många år sett de skadliga följderna af den nuvarande lagstiftningen, och vi kunna väl nu försöka att göra slut på dem. Erfarenheten har åtminstone lärt oss så mycket, att vi kunna finna, att det icke är farligt att försöka att lossa på de gamla banden och lemna industrien något af den frihet, som den bör ega. Man fruktar en stor bränvinskonsumtion bland de fattigare klasserna, och dermed följande nöd och elände, men jag frågar om en sådan fruktan är berättigad, då bränvinet, som före den nuvarande lagstiftningen såldes för 40 öre kannan, nu för hvarje kanna skall erlägga en skatt af 1 R:dr. Bränvinet kommer då att kosta mycket mera än det gjorde under husbehofsbränningens tid, och kan sannolikt ej säljas för billigare pris än 1 R:dr 70 öre å 1 R:dr 80 öre per kanna. Städerna frukta minskning i sina inkomster, men lika ofta som det händer att städerna draga stor vinst af försäljningsskatt, lika ofta händer det också att denna blir mindre än den kunde vara. Om man på stadsauktion inropar en försäljningsrättighet, kan det ju hända, att man får det svaret: nej, vi kunna ej antaga er, utan vi vilja taga någon annan spekulant, fastän han ej bjudit så mycket som ni har gjort. Krogarne äro också i allmänhet ej blott utskänkningsställen, utan, hvad värre är, nästen, som locka allmänheten till många laster och brott.

Då jag framlade denna motion, hvilken redan vid 1866 års riksdag till stor del blifvit utarbetad, så afsåg jag med densamma icke blott bränvinstillverkarnes fördel, utan äfven att af städernas ofantliga inkomster af bränvinsförsäljningen något skulle komma att inflyta till Staten. Motionen har i Utskottet blifvit särdeles grundligt behandlad, i synnerhet

af en med ovanlig förmåga utrustad man, generaltulldirektör Bennich, utan hvars nitiska medverkan Utskottet säkerligen icke skulle kunnat afgifva ett lagförslag af den beskaffenhet, som det i betänkandet framlagda, ett arbete, som sannerligen ingen behöfver skämmas för att hafva deltagit uti. Vi fruktade vid riksdagens början en statsbrist på några millioner. Denna fruktan har visserligen sedermera försvunnit, men jag skulle det oakadt mycket gerna se att vår statskassa kommer i det skick, att vi icke behöfde oupphörligen låna hos utländingen mot en ränta, som mången gång är nästan fabulös och mera värdig ett land med sådana finanser som t. ex. Österrike, än det gamla Sverige. Det har varit fråga om att den första punkten skulle behandlas, men går man ut från den åsigten, att, när man skall sätta skatt på en vara, så bör man veta hvad det är som skall beskattas, så är jag öfvertygad om att den i denna punkt föreslagna skattssiffran aldrig skall åsättas. Jag yrkar af detta skäl återremiss af punkten.

Herr John Ericson: De skäl, som tala mot den af Utskottet föreslagna försäljningslagen, hafva utaf flera talare blifvit så vidlyftigt framställda, att jag i detta afseende icke har någonting nytt att tillägga. Hvad beträffar tillverkningsskattens förhöjning från 70 öre till 80, har jag redan vid remissen af den Kongl. proposition, i hvilken en sådan förhöjning föreslagits, uttalat mina betänkligheter deremot och de skäl, på hvilka jag för min del ej kan tillstyrka bifall till en sådan tillökning. Jag skulle derföre icke nu hafva besvärat Kammaren med att begära ordet i denna fråga, såvida icke under den föregående debatten i dag ett förslag af en talare på Stockholmsbanken blifvit framlagdt, att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse, hvori, med uttalande af vissa principer, Riksdagen skulle begära, att Kongl. Maj:t till nästa riksdag ville framlägga ett nytt förslag till bränvinslag. Den ärade representant, som väckte detta förslag, önskade att Riksdagen skulle hänskjuta till Kongl. Maj:t att afgöra, huruvida icke de principer, som ligga till grund för motionen och Utskottets derpå byggda förslag, vore riktiga. Detta vill med andra ord säga alldeles detsamma som att Riksdagen skulle besluta, att Riksdagen för sin del anser dessa principer riktiga, antager dem och begär af Kongl. Maj:t en författning i ämnet, byggd på de grunder som i detta betänkande och den af Herr Forsbeck väckta motionen blifvit framställda, men anser sig sjelf mäktig att kunna uppställa och redigera den nya författningen. Det är ett sådant, på en dylik omväg tillkommet beslut, som jag för min del vill afråda. Det är gifvet, att ur principiell synpunkt Utskottets förslag i denna punkt är riktigt, och att det i och för sig är en fördel att upptaga skatten för tillverkningen och försäljningen på samma gång, likasom det icke heller kan nekas, att vår nuvarande bränvinslagstiftning icke står i samband med den öfriga näringslagstiftningen, och derom behöfver således icke tvistas, men en annan sak är huruvida man nu kan frånga denna undantagslagstiftning, och om det icke är nödvändigt att af rent praktiska skäl gifva efter på principen och ännu bibehålla densamma. Jag behöfver icke erinra om det gagn, som 1855 års författning i vårt land åstadkommit, och jag fruktar att det ännu är för tidigt att införa en friare lagstiftning

ning för handeln med spirituosa, ty jag vill icke vedervåga de lyckliga resultatena utaf vår nu gällande bränvinslagstiftning.

Jag har velat yttra detta, endast för att påpeka hvad resultatet skulle blifva af ett bifall till den utaf Friherre Gripenstedt föreslagna skrivelserna, i synnerhet som jag väl känner att man lätt beslutar sig för dylika skrivelser i frågor sådana som denna, der man måhända icke så gerna sjelf vill fatta något bestämdt beslut. Som jag redan förut haft äran säga, är en sådan skrivelse icke annat än ett beslut i frågan och en begäran till Kongl. Maj:t om en proposition i ämnet till nästkommande Riksdag, och det är detta sätt att gå till väga vid frågans behandling som jag för min del ej kan godkänna, hvarföre jag måste yrka afslag äfven på det af Friherre Gripenstedt framställda förslaget.

Herr Ola Månsson: Redan af denna nu föredragna första punkten så väl som af betänkandet i öfrigt finner man, att Utskottets förslag sönderfaller i tvänne delar, den ena innefattande tillverknings- och den andra försäljningslagen, och båda hafva samtidigt omkring 15 år tillämpats, men för min del tror jag, att resultatet af deras tillvaro har utfallit olika, och ehuru jag icke alldeles vill förneka, att det förslag Utskottet i detta afseende till försäljningslag har afgifvit, kan till sina grundprinciper vara riktigt, ja måhända bättre, så kan man likväl icke förneka försäljningslagens medverkan i sedlighetens intresse, och således ej för sin tid varit skadlig. Men detta är deremot händelsen med tillverkningslagen, jag tror derföre, att en ändring i den sistnämnda är af högsta behof påkallad, då den med sin dryga skatt och tunga former förlamar näringen så, att större delen af dem som sysselsatt sig med bränvinstillverkning blifvit ruinerade. Således tror jag vi handla klokast om vi skilja emellan dessa båda lagar, lemna försäljningslagen åtminstone i dess hufvudsakliga delar oförändrad, men söka förbättra tillverkningslagen i den syftning som Utskottet föreslagit. Det torde likväl blifva behöfligt, för att kunna vinna detta mål, till Utskottet återremittera frågan, som har att föreslå den skatt som må anses lämplig för den förbättring näringen erhåller genom nederlagsrätten m. m., och hvilket Utskottet till följd af den enkelhet som författningen i denna del behöfver omarbetas, väl hinner med, utan att Riksdagen derigenom behöfver förlängas. Den skrivelse till Kongl. Maj:t, som utaf Friherre Gripenstedt blifvit föreslagen, bör således icke efter mitt förmenande komma i fråga. Jag har också tyckt mig finna utaf diskussionen i dag, att de flesta som yttrat sig i frågan icke heller tillstyrkt skrivelserförslaget. Men om punkten deremot återremitterades, så skulle Utskottet, efter hvad jag antydtt och tror, snart vara färdigt att inkomma med ett nytt förslag i den syftning jag nu angifvit, och hvarpå jag velat fästa Kammarens uppmärksamhet. Skulle Utskottet äfven medhinnna afgifva ett förslag till försäljningslag som bättre tillfredsställde Riksdagen, än det som finnes i detta betänkande, så har jag naturligtvis ingenting deremot, men man tviflar på, att i en så vidtomfattande fråga det skall kunna lyckas Utskottet vid denna riksdag medhinnna utarbeta något nytt förslag, som mera än det nu framlagda tillfredsställer de anspråk som derpå ställas.

Jag får för min del inskränka mig till att yrka återremiss på den föredragna punkten, då, efter hvad af diskussionen framgått, ett yrkande, på bifall till densamma i oförändradt skick ej vinner Kammarens bifall.

Hvad slutligen vidkommer den talaren som behagade söka likställighet emellan bränvinstillverkare, utskänkare och supare, med lurendrejare, så får jag erinra, att så väl tillverkare som utskänkare och de som förtära bränvin stå på laglig grund och inom lagens område, men detta är icke fallet med lurendrejaren, ty han står utom densamma, och häruti ligger just den stora skilnaden emellan den sistnämnde å ena sidan och de tre öfriga å den andra, hvadan jag tillbakavisar den framkastade repliken.

Herr Hjelm: Den föreliggande frågan har redan under sju timmar varit föremål för en vidlyftig öfverläggning, och många utmärkta talare hafva yttrat sig i densamma och från olika sidor skärskådat frågan. Jag vill därför vara helt kort. De principer som i Utskottets betänkande hvad försäljningslagen beträffar äro uttalade, gillar jag för min del, ty jag har alltid funnit och finner fortfarande att i den nuvarande försäljningslagen ligger en verklig orättvisa, deruti att nu den medellösaste delen af befolkningen nödgas betala sitt bränvin i försäljningsskatt 32½ öre per kanna dyrare än den i sambället mera lyckligt lottade. Härmed har jag också uttalat min protest mot ett yttrande på förmiddagen från Jemtlandsbänken, att den nuvarande försäljningslagen borde bibehållas, hvilket yttrande minst af allt jag väntat af en f. d. talman i forna Bondeståndet. En aktad talare på Hallandsbänken har äfven på förmiddagen sagt, att den nuvarande försäljningsskatten icke skulle så särdeles inverka på bränvinspriset, emedan mycket mera bränvin säljes på utskänkings- och minuteringsställena än det erlægges skatt för. Det är tyvärr verkligen sannt att i städerna erlägges skatt för mindre än som afyttras, på många ställen mindre än på landsbygden. I de mindre städerna, der någon konkurrens icke finnes, står bränvinet vid minuthandel till mycket högre pris mot uti större städer, hvilket just bevisar att bränvinshandeln drifves såsom affär. Jag gillar således för min del grundprincipen för denna punkt, men icke punkten sjelf sådan den nu finnes.

Medan jag har ordet, vill jag begagna tillfället att säga några ord äfven om en annan punkt af betänkandet. Utskottets förslag att försäljningsminimum vid partihandel skulle nedsättas från femton till fem kannor är något som jag drager mig mycket för, då jag erinrar mig huru lätt bränvinshoden utströmmade före 1853 till hvarje gård i landet, och huru sedlighet, ekonomiskt välstånd och trygghet derutaf ledo. Huru mycket annorlunda har det icke nu blifvit genom en sednare lagstiftning? Vid tanken på att ett så litet belopp som fem kannor skulle få säljas vid gästgifvaregårdar, brännerier och hos den stora mängden landthandlare, tror jag att vi skulle beträda en väg, som i ganska väsendtlig mån återför till det nedslående och olyckliga förhållande, hvarifrån vi genom 1853 års förordning befriat oss.

Hvad slutligen beträffar Utskottets förslag att den ersättning städerna skulle erhålla för den inkomst de genom förlusten af de nu till dem utgående försäljningsafgifterna skulle komma allt fortfarande att utgå,

så kan jag för min del icke gå in derpå. Ty städerna hafva fått denna inkomst såsom ren gåfva genom några penndrag af lagstiftarne, utan att ega rättighet eller häfd derpå, och den bör derföre, om också icke genast, då en förändrad lagstiftning inträder, kunna så småningom återtagas.

För denna gång vill jag således inskränka mig till att yrka afslag på hela betänkandet och de motioner det föranledt, och anhåller om att få instämna i det förslag som af Friherre Gripenstedt blifvit afgifvet.

Herr Borg: Förevarande fråga är af den beskaffenhet och betydelse, att den är väl förtjent att behandlas med det grundliga allvar Utskottet egnat densamma. Bevillnings-Utskottets förslag i dess Betänkande är ock af den genomgripande art, att man behöfver längre tid på sig än som nu varit fallet för att bestämma sig för bifall till dess innehåll eller för afslag, och jag tror att åtskilligt ännu återstår att dertill tillägga eller förändra, innan denna fråga kan blifva på ett tillfredsställande sätt ordnad. Jag anser det emellertid vådligt att frångå en inrättning eller, rättare sagdt, ett förhållande, som varit godt under den nuvarande bränvinslagstiftningen, och derigenom bortkasta det välgörande inflytande, som densamma åvägabragt, och kasta sig in på ett fält, som kan blifva mycket sämre. Man medgifver ju, att under den nuvarande bränvinslagstiftningen bränvinsupandet i betydlig mån aftagit. Det är detta mål som vi i allmänhet eftersträfvat, och vi äro nu på god väg att uppnå detsamma, såsom äfven af statistiska uppgifter kan inhentas. Under sådant förhållande tillstår jag, att jag icke kan finna det rådligt, åtminstone icke utan klara skäl, att gå ifrån den lagstiftning som nu finnes, hvilken man på erfarenhetens väg funnit välgörande, och redan denna omständighet utgör för mig ett skäl att icke nu medgifva den ifrågasatta förändringen. Jag yrkar derföre rent afslag å Utskottets förslag.

Herr J. E. Eriksson: Det har redan förut utaf flera talare blifvit erinradt om det stora elände som fanns inom vårt land, innan den nuvarande lagen rörande bränvinsförsäljning och tillverkning infördes, och eländet var snarare större än mindre än som här blifvit sagdt, ty det kunde icke annat vara, då nästan i hvarje koja, i hvarje hus tillverkades bränvin och förtärdes. Husbonden var sjelf bränvinsbrännare och smakade ofta på bränvinet, till dess han sjelf icke visste hvad han smakade och således föga eller intet kunde tänka på sin öfriga ekonomi eller huru han skulle sköta sina angelägenheter. Detta måste ovilkorligen hafva till följd mycket elände både i ekonomiskt och moraliskt hänseende. Detta insågo lagstiftarne omsider och sökte också att genom den nuvarande lagen afhjälpa detsamma, derigenom att bränvinstillverkningen försvärades, bränvinet fördyrades och bränvinsförsäljningslagen blef något strängare, och erfarenheten sedan denna tid har visat, att dessa förändringar haft med sig att det blef bättre än förr, ehuru icke så god verkan som man skulle kunnat önska. Lagen har visserligen sina stora brister, men icke är den derföre förkastlig, då vi ju måste erkänna att den verkat ej så litet godt. Bristerna böra afhjelpas, men lagen bibehållas, och man bör ej i en hast antaga en ny med helt och hållet nya principer, helst som man alls icke vet, hvilka följder denna nya lag kunde hafva med sig. Man påstår att

den nu föreslagna lagen har till syfte landets ekonomiska väl och folkets moraliska välstånd. Det vore verkligen någonting underligt, om så helt olika orsaker, som mycket brännvin, lätta tillfällen att försälja och köpa brännvin å ena sidan, och liten tillgång på brännvin och att få köpa sådant å andra sidan skulle hafva alldeles samma goda verkan, nemligen landets ekonomiska och moraliska välstånd. Min tanke är att det nya förslaget har till ändamål förökning i tillverkningen och lindring, hvad försäljningslagen beträffar. Skulle en sådan lag komma till stånd, så anser jag den blifva gynnsam för brännvinsbrännaren men icke för jordbrukaren. Den skulle komma att gynna de förmögnare, som vilja begagna sig utaf att bränna och på detta sätt förstöra säden, som efter min tanke bättre kan användas. Den skulle medföra mycken skada för den fattigare befolkningen, ty den skulle hafva med sig för denna befolkning både ekonomisk och moralisk ofärd eller skada. De fattige skulle nemligen få lättare tillfälle till att få brännvin än spanmål, ja de skulle få brännvinet för bättre pris, men å andra sidan skulle de få betala sin spanmål mycket dyrare än nu. Detta, tror jag, är någonting, som förtjenar att lägga märke till och tänka på, nemligen om det är rätt och kristligt att gifva den fattigare befolkningen brännvin för godt pris, men spanmål för högt pris. Huru många ty värr än finnas bland de fattigare af folket som gerna vilja hafva sig en sup — och den som brukar den med måtta har ingen skada häraf, — så är jag dock säker på att om man frågar dem, hvilket de helst vilja hafva, en sup för godt pris eller spanmål för godt pris, att de skola svara om de äro nyktra, att de föredraga brödet framför brännvinet. Den förmögnare delen af befolkningen, som vill begagna sig af den föreslagna lättnaden i brännvinsbränning, kan väl derigenom, som det tyckes, hafva mycken vinning, men indirekt tror jag, skall den deraf draga mycket större skada än vinst, ty den vinst som fås genom brännvinshandtering, har jag varseblifvit ofta nog — när man tager den i handen rinner den mellan fingrarne, så att man får alls intet kvar.

Utskottet anför som skäl till förändringen bland annat, att brännvinsindustrin är i en betryckt ställning. Jag tror det icke, och vore så förhållandet, så skulle väl icke tolf millioner kannor brännvin öfver hufvud taget ärligen tillverkas, utan då skulle nog de förmögnare personer, som sysselsätta sig med denna handtering, nedlägga sina kapital i en annan industri. Likaledes anför Utskottet såsom ett annat skäl, att den nuvarande brännvinslagstiftningen har så många brister. Men bör man icke, då så är förhållandet, hädanefter som hittills söka att få dessa afhjelpa i stället för att upphäfva hela lagen. Jag har i min motion i ämnet föreslagit, att dessa brister skulle till någon del afhjelpas, om kommunerna hade något att säga, när det är fråga om partihandeln, som de nu hafva hvad minuthandel och utskänkning angår. Dertill behöfdes strängare straffbestämmelser rörande lönkrogen. Vi komma visserligen ändå icke till någon fullkomlighet, men vi komma närmare och närmare, om vi hafva tålamod att gå fram på den nuvarande vägen, hvilket tror jag är säkrare för oss än att kasta oss in på en ny bana, som småningom förer oss tillbaka till den tid, hvarifrån den lagstiftning vi nu ega, med alla sina brister, till ganska betydlig del hjälpt oss.

Den enda hufvudsakliga förtjenst som jag för min del hunnit upptäcka hos detta betänkande, är den att det åsyftar, att så väl försäljningsafgiften som tillverknings-skatten skall tillfalla staten, ty då bortfalla ständernas företräden för landsbygden. Detta anser jag vara rättvist.

Jag vill inskränka mig till hvad jag nu tagit mig friheten säga, och yrkar på grund deraf afslag å så väl Utskottets förslag som å den af Friherre Gripenstedt föreslagna skrifvelsen.

Herr Grafström: Af flera föregående talare torde redan tillräckligt hafva blifvit ådagalagdt, att den nuvarande bränvinslagstiftningen är olämplig och i många hänseenden orättvis, hvarföre det ock icke kan falla mig in att ingå i någon ytterligare utredning af ämnet, utan vill jag endast fästa uppmärksamheten vid ett par omständigheter som hitills under diskussionen icke blifvit vidrörda.

Man kan med skäl säga, att utskänkingsafgiften är en orättvisa mot den stora mängd utskänkare som hafva till yrke att servera mat, ty i allmänhet hvarken kunna eller önska de utskänka spirituosa i sådan mängd, att den höga afgiften (här i Stockholm få ej rättigheter iuropas för mindre än 3,000 kannors d. v. s. 1,200 R:drs skatt) kan af densamma uppbäras utan måste läggas äfven på maten som sålunda fördyras. I hufvudstaden hafva genom denna höga afgift många hederliga och redbara utskänkare blifvit ruinerade. Af samma skäl som nu är nämndt, är denna utskänkingsafgift äfven en orättvisa mot den mängd nyktra och ordentliga personer, som måste intaga sina måltider på serveringsställen; ty de tvingas ju sålunda att genom ett förhöjdt pris på sin föda bidraga till bränvins-skatten, äfven om de aldrig "taga lilla supen" till hvars *billighällande för andra* de således oförskyldt deltaga.

Utän att närmare vilja ingå i de många skäl, som tala för bifall till den föreslagna viktiga reformen, samt under erkännande att äfven det nu föreliggande förslaget såsom allt menskligt är behäftadt med bristfälligheter, tror jag dock, att dess förtjenster öfverväga bristerna, samt att detsamma är i väsendtlig mån bättre än den nuvarande bränvinsförordningen. Vid sådant förhållande måste jag tillönska detta förslag all möjlig framgång, men då jag i likhet med Friherre Fock anser, att den gemensamma tillverknings- och försäljningsafgiften för bränvin bör från det af Utskottet föreslagna beloppet 80 öre per kanna förhöjas till 1 R:dr, så yrkar jag, att den nu föredragna första punkten med nyssnämnda förändring af Kamnaren måtte bifallas.

Herr Rylander: Man kan svärligen neka, att bränvinshandteringen här i landet är pålagd allt för starka och hämmande band. Här föreslås nu en lättnad i detta afseende, och det synes verkligen, som om man utan allt skäl skulle vara böjd för att vägra en sådan, utan att besinna, att så länge denna artikel utgör en nödvändighetsvara, man, oberoende af alla hinder som i lagstiftningsväg mot denna industri kunna uppresas, dock skall veta att genom införsel bereda sig erforderlig tillgång till densamma. En talare från Norrköping har med vanlig ofördragsamhet påstått, att det föreliggande förslaget innehåller både blåa och svarta dun-

ster, samt att detsamma icke i ringaste mån vore eguadt att befordra sedligheten inom landet; samme talare har äfven sagt, att för de bolag, som uti städerna bildats, för minuthandel och utskänkning af bränvin stått hederliga och bildade personer i spetsen, men jag vill upplysa denne talare, att uti de flesta städer rörelsen bedrifvits så, att den lemnat staden största möjliga behållning och ockrat på lasten, befordrat superiet, utau att taga sedligheten med i beräkning. Desse bildade och hederlige män hafva ock, genom orättfärdiga åtgöranden, för att förskaffa staden större inkomster på landstingens och hushållningssällskapens bekostnad undanhållit de seduare en stor del af deras lagliga inkomster.

En talare från Uddevalla har äfven erkänt, att uti de städer, han representerar, den föreslagna ersättningen för mistade försäljningsrättigheter på långt när icke uppgår till den vinst de deraf skördat; detta visar ock, att dessa städer icke rätt uppgifvit sina inkomster eller gifvit landsting och hushållningsskapet sin rättmätiga del; att sådana förändringar väckt så väl upseende som förargelse, torde lätt inses. Härmed vill jag icke hafva sagt, att nu föreslagna försäljningslag är ofelbar, men tror den vara bättre än den nuvarande, ty gifvet torde vara, att då städer och kommuner icke få taga enskild vinst af rörelsen, krogarnes antal skall inskränkas, kommunens innevånare utöfva starkare vakt öfver rörelsens ordentliga handhavande, och således nykterhet samt sedlighet befordras.

En talare från Grönna har visserligen äfven påstått, att bränvinindustrien icke vore till någon nytta för jordbruket, men jag påstår motsatsen och får härvid erinra, att genom denna handtering mycket afskräde kommer jordbruket till godo. Och huru skulle det väl för öfrigt kunna ligga någon fördel deruti att exportera råämnena för denna vara, för att sedau till ett långt dyrare pris åter till landet importera produkten af desamma, d. v. s. bränvinet. Då jag likväl icke för närvarande kan godkänna den föreslagna gemensamma bränvinsskatten af 80 öre per kanna, emedan jag anser densamma för hög som endast tillverkningsavgift och för låg som gemensam skatt för tillverkning och försäljning, så yrkar jag, att denna punkt måtte till Utskottet återremitteras i det syfte, att Utskottet måtte föreslå ett annat skattebelopp.

Herr Falk: Jag för min del måste erkänna, att jag, på den korta tid som Utskottets betänkande för mig varit tillgängligt, icke varit i tillfälle att så grundligt sätta mig in i denna viktiga frågas alla detaljer att jag nu kan anse mig färdig att i densamma lagstifta; och jag hemställer till eder, mine Herrar, om det väl finnes mången ibland eder som, om han samvetsgrannt vill uppfylla sin pligt såsom riksdagsman, icke nödgas tillstå, att han härutinnan befinner sig i samma belägenhet som jag. Det är på grund häraf, som jag i allo delar de åsikter, som af Herr Axel Bergström i denna fråga blifvit uttalade, nemligen att vi för närvarande böra afslå det föreliggande betänkandet, och detta så mycket heldre som vi kunna vara fullt öfvertygade, att detsamma äfven till nästa riksdag återkommer, enär det synes hafva många både synliga och osynliga pådrifvare.

Herr Carl Ifvarsson: I likhet med ett par föregående talare anser äfven jag, att vi icke haft tillräcklig tid att fullständigt granska och sätta oss in i det nu föreliggande förslaget. På samma gång jag förmodar, att det endast varit Bevillnings-Utskottets herrar ledamöter förunnadt att, såsom sig bort, noggrant pröfva detta vidt omfattande förslag, ber jag äfven till dem få hembära min tacksamhet för deras aktningvärda försök att lösa den svåra frågan, ehuru jag uppriktigt må säga, att jag tror, att de icke på ett för framtiden fullt tillfredsställande sätt lyckats i den stora uppgift som dem förelegat. Då sålunda jag, liksom jag tror förhållandet vara med flertalet af Kammarens ledamöter, icke varit i tillfälle att göra mig närmare förtrogen med det föreliggande förslaget, vill jag icke heller försöka att ingå i en detaljerad granskning af detsamma, och detta så mycket mindre som jag förmodar, att förslaget för närvarande kommer att falla, hvilket jag äfven för min del önskar, på det att detsamma under tiden intill nästa riksdag må blifva föremål för presseus och allmänhetens närmare uppmärksamhet, likasom ock vi dessförinnan hinna stadga vår öfvertygelse i denna fråga. På samma gång jag uttalar denna min åsigt, vill jag äfven tillkännagifva, att jag anser den princip, hvarpå Utskottet sökt bygga detta förslag, i åtskilliga delar vara riktig. Så t. ex. tror jag, att, om genom detta förslag exporten af bränvin skulle tilltaga, hvarpå jag dock tviflar, ett lyckligt resultat härigenom vore vunnet, hvilket deremot icke vore fallet om hela tillverkningsbeloppet komme att inom landet konsumeras. I afseende åter å principen att sammanslå tillverknings- och försäljningsafgifterna till en enda gemensam bränvinsskatt, så, ehuru denna synes mig leda till enkelhet och sålunda vara riktig, vågar jag för närvarande icke bestämdt uttala mig derom, enär synbarligen många svårigheter att på detta sätt lösa frågan torde uppstå. Men ehuru jag för närvarande hyser vissa betänkligheter att nu antaga det framlagda förslaget, vill jag dock vid en kommande riksdag icke mötas med den invändningen, att jag nu sökt motverka den viktiga frågans lösning, utan jag vill att det motstånd jag nu i ämnet uttalat endast måtte uttydas såsom en önskan å min sida att denna viktiga fråga icke må för hastigt antagas, men ej derföre för all framtid falla. Den torde vara förtjent af att vid en kommande riksdag närmare beaktas och öfvervägas.

Blott ett par anmärkingar vill jag framställa. Det har af flera blifvit uppgifvet, att det skulle blifva ytterst svart och betänkligt att åt kommunerna sjelfva öfverlemna rättigheten att bestämma huruvida försäljning af bränvin bör ega rum eller ej. Jag vill medgifva, att detta inom vissa kommuner skulle kunna vara vådligt och möjligen skulle leda till åtskilliga olägenheter, men såvidt man verkligen vill lösa denna fråga till allmän belåtenhet, tror jag ej något annat sätt finnes att uppnå detta mål än genom att lemna hvarje särskild kommun ofvannämnda rättighet.

Skulle nu detta förslag antagas, så komme statskassan att få vidkännas ganska betydliga utgifter såsom ersättning för de inkomster i afseende å bränvinsförsäljningen, som kommunerna på samma gång skulle förlora. Jag tror för min del att detta förfaringssätt icke skulle vara lämpligt. Bättre torde det då vara att, sedan försäljningsskatten vore borttagen, lemna kommunerna frihet att icke allenast ordna försäljningar-

ne, hvar för sig, på lämpligaste sätt, utan äfven att hafva hela inkomsten af handeln. I så fall blefve det endast landstingen och hushållningssällskapen som skulle få ersättning, och dertill fordrades icke så särdeles stora belopp. Det är möjligt, att äfven häremot möta svåra hinder, men jag tror denna omständighet böra tagas i öfvervägande, då ärendet en annan gång möjligen upptages.

Jag vill emellertid icke längre upptaga tiden, isynnerhet som redan i detta ämne allt för mycket blifvit ordadt, utan endast upprepa hvad jag redan nämnt att, då den allmänna meningen för närvarande synes vara böjd för att tills vidare med denna frågas afgörande låta anstå, jag äfven nu yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Sven Nilsson i Etveröd: Då så många talare före mig hafva yttrat sig i denna fråga och betraktat den från så många olika synpunkter, kunde det vara öfverflödigt att jag särskildt uttalade mina åsigtderom; men då frågan är af en synnerligt stor vikt, anser jag mig, med anledning af åtskilliga här fällda yttranden, dem jag icke gillar, böra säga några ord i ämnet.

Tvåne talare hafva sagt, att lurendrejeriet af bränvin till riket skulle betydligt ökas, om Utskottets förslag blefve antaget; men jag tror att det tvärtom skulle minskas, ty det är tydligt att, åtminstone på minuterings- och utskänkningsställena, priset å bränvinet och i samma mån äfven frestelsen till lurendrejeri skulle i allmänhet förminskas om förslaget antoges. Åtminstone kan jag icke finna annat, än att, om man får en författning, som minskar priset på en vara, insmugglandet af denna vara, långt ifrån att framkallas, i högre grad än förr tvärtom måste i betydlig mån, om icke helt och hållet, förqväfvas. Ett oskick, som af nuvarande bränvinslag framkallas, och som äfven skulle kunna kallas för ett slags lurendrejeri, är det, att bränvinsbolagen i städerna undanhålla landstingen och hushållningssällskapen en stor del af de afgifter dessa egentligen skulle hafva sig till godo.

En annan talare har sagt, att bränvinet icke vore en nödvändighetsvara inom landet. Detta kan väl vara riktigt nog, men jag skulle dock vilja att han först åtog sig att icke allenast medverka dertill, utan äfven genomföra detsamma, att allt bränvinssupande inom landet upphörde, ty så länge bränvinet förtäres, och detta i så stor myckenhet som för närvarande, måste det äfven anses vara en nödvändighetsvara. Skulle vi nu taga bort all bränvinstillverkning inom landet, så blefve följden deraf endast den, att samma kvantitet, som hittills åtgått, komme att helt och hållet köpas ifrån utlandet, och att drifva saken derhän kan väl icke anses vara rätt klokt eller nyttigt för landet.

Samma talare har sagt, att, om minimitillverkningens belopp minskades, skulle Statens omkostnader deraf blifva allt för stora i afseende på kontrollkostnaderna, och således en minskning uppstå för statskassan; men troligen har denne talare icke sett de delar af förslaget, som handla härom, ty der är minimitillverkningen föreslagen till 200 kannor om dagen, och således endast minskad med 40 kannor, samt att minsta beloppet som vid något bränneri får tillverkas blifvit bestämdt till 3,000 kannor, och har Utskottet jemväl föreslagit en nedsättning i kontrollörernas och

vittuenas arvoden med en R:dr för de förra samt 50 öre för de sednare om dagen, under hvad dessa arvoden enligt nuvarande lagstadgande i dessa fall af Konungens befallningshafvande och kommunalnämnden i allmänhet bestämmas; derigenom tror jag att Statens inkomster snarare skola ökas än minskas, om Utskottets förslag vinner Riksdagens bifall i dessa delar.

Slutligen har en talare sagt, att krogarnes antal skall ökas, om den särskilda minuterings- och utskänkingsafgiften upphörde. Detta är icke min åsigt. För närvarande ligger det i städernas intresse att hafva så många krogar som möjligt, emedan deras inkomster i samma mån ökas, men om detta förslag antoges, skulle förhållandet icke längre vara detsamma, och då skulle städerna helt sannolikt äfven vara måna om att i ordningens och sedlighetens intresse inskränka krogarnes antal så mycket som möjligt.

I afseende på förslaget i dess helhet anser jag det vara godt, så väl hvad beträffar tillverkningslagen som hvad försäljningslagen angår, och skulle således kunna rösta för ett obetingadt bifall till detsamma utom skattebeloppet som behöfver modifieras. Men genom det beslut som på förmiddagen fattades i afseende på föredragnings sättet af detta betänkande har jag emellertid kommit nära nog i den ställningen, att jag är villrådlig om hvilket yrkande jag särskildt i den nu föredragna punkten skall göra. Skulle jag t. ex. yrka bifall till förslaget, i hvad angår såväl tillverknings- som försäljningslagen, så måste otvifvelaktigt skattebeloppet höjas, så vida statsverket skall göra samma behållning för hvarje tillverkad kanna bränvin som under nuvarande lagstiftning, men icke till en R:dr som motionären föreslagit, hvilket jag anser vara för mycket, utan till 85 öre, som jag tror kan betäcka de utgifter statskassan får vidkännas i och för förslagens verkställighet, och ändå vara i behåll af nuvarande skattebeloppet 70 öre per kanna. Skulle jag åter yrka bifall till de delar af förslaget, som endast afse tillverkningslagen, så vore kanhända den föreslagna skattesiffran den rätta, om ej något för hög, men skulle jag ändå vara sinnad lemna min röst för bifall åt densamma. Då man nu emellertid skulle komma i den ställning, att sedan man bifallit de förhöjningar i skatten som skulle motsvara de fördelar man derigenom skulle vinna genom det framlagda förslaget, är man dock icke förvissad om att erhålla något af dessa stora fördelar, som detta förslags genomförande i min tanke skulle medföra för den länge nog högst betryckta näringen, bränvinstillverkningen i landet. Och vill jag sålunda förena mig med den talare som föreslagit tillverkningskattens bibehållande vid sitt nuvarande belopp, 70 öre; jag gör detta desto mera derföre, att en talare, då han yttrade sig för återremiss af den sista punkten af betänkandet, som handlar om Kongl. Maj:ts proposition om skattens förhöjande från 70 till 80 öre per kanna, tycktes åsyfta att få denna förhöjning förverkligad; och lofvar jag med anledning af detta yttrande att vara till återtjänst, då frågan förekommer om städernas nuvarande rätt att bilda bolag för minuterung och utskänkning af bränvin. Således instämmer jag i det af Herr Lyttkens gjorda förslaget, att tillverkningskattens bibehållas vid 70 öre såsom hittills, och skall jag i det följande, när vi komma till den punkten som

handlar om nederlagsrätten, yttra mig särskildt om denna, som jag anser för att vara af den aldra största betydelse för bränvinsbränningen i landet.

Herr Uhr: Att detta betänkande skulle föranleda en långvarig diskussion, var lätt att inse på förhand, då man visste huru förhållandet tillförene varit vid detta ämnes behandling inom Kammaren. Det dröjde nog länge innan vi kommo till det sunda resultatet, att frågans öfvervägande skulle börjas från början, och måtte vi nu blott äfven komma till att sluta den rätt.

Af hvad som under diskussionen blifvit sagdt har jag visserligen antecknat åtskilligt, mot hvilket jag skulle kunna framställa anmärkningar; men då jag vill vara så kort som möjligt, skall jag endast upptaga hvad som af en talare här midt öfver gången yttrades i den långa predikan han höll om bränvinsupandet; och i hvilken han på det aldra högsta fördömde detsamma. Ja, vi känna litet hvar, att som den värde talaren sjelf icke super, så vill han icke heller tillåta andra att göra det. Detta påminner om en viss gammal gråhårig riksdagsman, som fördömde de lukulliska middagsmåltiderna, derföre att han sjelf icke kunde äta. Det är icke så få som förstöra sin kropp och förkorta sitt lif genom ett omåttligt ätande, utan måhända lika många som de, hvilka förderfva sig genom ett öfverdådigt supande. Ett exempel härpå kan jag anföra: en person, som arbetade hos mig en tid och, sedan vi gjort upp räkning med hvarandra, bestod sig vanligen, visserligen icke ett lukulliskt men ett bastant kalas genom att koka ihop en stor portion mjölröra, hvarmed han sedan smorde kräset, och detta med den påföljd att han blef alldeles oförmögen att arbeta på två hela dagar. Således kan man äfven på det sättet förstöra sig lika väl som genom att då och då taga en ärlig svensk sup.

Hvad sjelfva utlåtandet beträffar, innehåller det otvifvelaktigt åtskilligt godt, men det innehåller äfven ett och annat som jag icke kan gilla; det är visserligen ett steg framåt men med risk att det går två steg tillbaka, hvarföre jag för min del vill afslå det sådant det för närvarande är, på det att saken må ytterligare begrundas och utredas med ledning af hvad nu under diskussionen derom förekommit, och instämmer jag för öfrigt med Friherre Gripenstedt i hans förslag om en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

Herr Brolin: Jag kommer att rösta emot all förhöjning af tillverkningsafgiften utöfver nu utgående belopp, och yrkar att föreliggande punkten måtte återremitteras till Bevillnings-Utskottet för upprättande af nytt förslag, gående ut derpå att tillverknings- och försäljningsafgifterna skola sammanslås och gäldas af tillverkaren med högst 87 öre per kanna, såsom Herr Hæggström föreslagit i sin reservation. Af den föreliggande förändringen af förordningen om bränvinsförsäljning synes många frukta för ett tilltagande superi, men man måste få antaga att upplysningen och en bättre anda bland folket utgöra ett starkt värn emot en sådan fara.

Herr Kinmanson: Då jag sist hade ordet, framlade jag ett yrkande om att de nu vanliga bränvinsbolagen måtte komma att upphöra, och i detta syfte begärde jag återremiss, men som rätta stället för ett

sådant yrkande torde förefinnas vid punkten 45, vill jag nu afstå från denna framställning och förena mig med dem, som å den ifrågavarande punkten yrka afslag.

Herr Grill: Jag har begärt ordet för att för Kammaren tillkännagifva, att jag från mina kommittenter erhållit en opinionsyttring i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Herr Forssbecks förslag, men då jag i flera punkter sjelf skiljer mig från Utskottet, hufvudsakligen med afseende på försäljningslagen, samt den nu förevarande första punkten utgör grunden för hela det öfriga förslaget, så kan jag icke annat än yrka återremiss af densamma.

Herr Tengler: Jag vill icke förlänga diskussionen utan endast anhölla att få förena mig med Herr Wijk uti hvad han på förmiddagen i denna fråga anfört.

Herr Medin: Då jag på förmiddagen hade ordet, trodde jag att diskussionen skulle vända sig endast omkring första punkten, men den har dock sedermera utspunnit sig öfver såväl tillverknings- som försäljningslagen, och derföre torde det nu tillåtas äfven mig att yttra några ord om båda dessa frågor. Äfven då ansåg jag det vara omöjligt att bestämma skattesiffran i denna punkt, innan man fick höra huru tankarne voro i de öfriga punkter som med denna egde sammanhang, äfvensom rörande försäljningslagen. Då jag nu hört, att man icke har utsigt att få försäljningsskatten sammanlagd med tillverkningskatten, så anser jag att man icke här kan på rak arm bestämma den lämpliga siffran för någondera, utan anhåller jag derföre om punktens återremitterande.

Hvad åtskilliga af de afgifna yttrandena beträffar, får jag för min del tillkännagifva, att jag knappast hade väntat att få höra Utskottets förslag klandras på det sätt som skedde från Norrköpingsbänken. Att för öfrigt städerna i allmänhet icke skulle ingå på förslaget, kunde man på förhand motse, hvarföre det ock mindre öfverraskat mig att höra, det förslaget från den sidan rönt det största motståndet.

Öfverläggningen förklarades slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till Utskottets hemställan i öfrigt, men med den förändring att den å Utskottet till 80 öre föreslagna bränvinsskatt skulle höjas till en R:dr, *dels* likaledes bifall till Utskottets hemställan i öfrigt men med bestämmande af skatten till 70 öre, *dels* bifall till Herr Appeltoffts här ofvan anförda förslag, *dels* frågans återförvisande till Utskottet, *dels* vidare afslag men i förening med beslut om en underdånig skrifvelse, på sätt Friherre Gripenstedt föreslagit, *dels* och *slutligen* afslag. Propositioner på samtliga dessa yrkanden framställdes. Herr Talmannen fann ja vara öfvervägande för yrkandet på afslag. Votering blef då begärd, och som meningarne visade sig vara delade, huruvida antingen återremiss eller yrkandet om skattens bestämmande till en R:dr borde uppställas såsom kontraposition, blef, då jemväl härom åskades omröstning, för kontrapositionens bestämmande först uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition.

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver första punkten af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 8, antager deras mening, som yrka punktens återförvisande till Utskottet,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, kommer kontraposition att lyda å bifall till Utskottets hemställan i öfrigt, dock med den förändring att den af Utskottet till 80 öre föreslagna bränvinsskatt höjes till en R:dr.

Omröstningen visade 103 ja mot 74 nej, hvadan den voteringsproposition som för hufvudvoteringens anställande nu uppsattes, justerades och anslogs, erhöi följande lydelse:

Den, som afslår hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i första punkten af dess Betänkande N:o 8,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är den ifrågavarande punkten till Utskottet återförvisad.

Denna votering utföll med 122 ja mot 57 nej, och hade Kammarerna alltså afslagit Utskottets hemställan.

Punkten 2.

Afslogs.

Punkterna 3—7.

Utskottets hemställanden i dessa punkter förklarades hafva förfallit i följd af Kammarernas beslut rörande första punkten.

Punkterna 8—9.

Afslogos.

Punkten 10.

Härvid anförde

Herr Forssbeck: Herrarne hafva nu kommit i sådan fart, att I ej veten hvad I svaren. Herrarne sade vid förra punkten, att bränvinsbränning icke skulle vara tillåten från 1 Oktober till 1 Maj. När viljen

I då att den skall vara tillåten? Tager man bort det stadgandet, kan man gerna taga bort hela bränvinsförordningen.

Då förslaget till tillverkningslag ännu icke är helt och hållet fallet, anhåller jag att Kammaren behagade bifalla förslaget om minimibeloppets nedsättning till 200 kannor på dygn. Detsamma bestämmande till 100 kannor, på sätt jag i motionen föreslagit, hade icke, såsom Utskottet säger, varit ett återgående till husbehofsbränningen, ty det är en icke så betydlig fabriksbränning att bränna 100 kannor på dygnet, hvilket för ett år gör en tillverkning af 30,000 kannor. Då således 200 kannors daglig tillverkning är ganska betydlig, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Friherre Alströmer: Den föregående talaren har, med anledning af Kammarens nyss fattade beslut att afslå den nionde punkten, hvori förslagits att bränvinstillverkning skulle vara tillåten från 1 Oktober till 1 Maj, frågat när sådan tillverkning då skulle få ega rum. Jag ber att få upplysa den värde talaren att, i följd af nämnda beslut, Kammaren endast afslagit den föreslagna nya redaktionen, men derigenom för sin del bibehållit motsvarande paragraf i nu gällande förordning oförändrad.

Herr Ola Månsson: I likhet med den talare, som först hade ordet i denna fråga, yrkar jag att minimum bestämmes till 200 kannor daglig tillverkning. Det är icke rätt att den som har så litet jordbruk, att han icke kan bränna 300 kannor på dagen, blir helt och hållet urståndsatt att bränna det mindre belopp som för hans jordbruk kunde vara gagneligt och derigenom slippa långväga transport till aflägsna brännerier med råvaran, som i betydlig mån verkar skadligt på hans jordbruks skötsel och häfd. Jag yrkar bifall till punkten.

Friherre Fock: Jag tager mig friheten vördsamt hemställa, huruvida, då den första punkten i betänkandet är afslagen, det kan vara skäl att nu i sista stund lappa på bränvinslagstiftningen, och om det icke är bättre att afslå hela förslaget och behålla den gamla lagstiftningen, till dess man vid en kommande riksdag kan uppgöra ett annat förslag. Dessutom borde icke någon punkt bifallas utan återremitteras för att se, om den står i sammanhang med andra punkten, som man vill bifalla.

Jag får på förhand yrka afslag å alla följande punkter i författningsförslaget.

Efter slutad öfverläggning afslogs äfven denna punkt.

Punkterna 11 och 14.

Afslogos.

Punkten 15.

Her Forssbeck: I likhet med hvad Friherre Fock nyss yrkade, hemställer jag, om det icke går an att föredraga och afslå hela den åter-

stående delen af betänkandet i en klump, ty det tyckes icke vara skäl att längre fortsätta så som man hittills gått till väga.

Friherre Fock: Jag skulle icke hafva något emot det af föregående talare framställda yrkande, om icke 55:te punkten i betänkandet vore af beskaffenhet, att den bör till Utskottet återförvisas.

Grefve Sparre: Jag anser att åtminstone nittonde punkten bör diskuteras och ämnar vid föredragningen af densamma begära ordet.

Öfverläggningen var slutad och punkten afslogs.

Punkten 16.

Afslogs.

Punkten 17.

Hemställandet ansågs förfallet till följd af Kammarens beslut angående första punkten.

Punkten 18.

Afslogs.

Punkten 19.

Grefve Sparre: Då jag i dag på förmiddagen yttrade mig i fråga om föredragnings sättet, tillkännagaf jag, att jag icke vidare fäste mig vid förslaget i allmänhet, då jag förutsåg att det skulle afslås, hvilket ock inträffat. Vid denna punkt deremot ber jag att få fästa uppmärksamheten på det egna förhållande som eger rum. Vi hafva till ändamål att förekomma bränvinssupandet genom påläggandet af en hög skatt. Man måste erkänna, att en skatt, som uppgår till mera än hälften af den tillverkade produktens värde, är enorm, men jag gillar den likväl. Jag har sjelf deltagit i bestämelsen derom, och jag tror, att såväl detta som de åtgärder, hvilka i städerna blifvit vid försäljningen vidtagna, bidragit till att höja priset på bränvin; men att, sedan man bestämt en så enorm skatt, företaga sig att utkräfvat skatten af producenten, innan han börjat näringen, anser jag så orimligt, att det ej kan försvaras. Hvar och en som känner till näringarne vet också, att der behöfves förlagskapital, och detta gäller icke minst i afseende på bränvinshandteringen. Hvad skulle man säga om andra näringsidkare vid bedrifvande af sin näring tvingades att erlægga i skatt hälften af produktionens värde och detta i förskott? Om nu gällande bestämmelse bidrog att höja priset på bränvin, skulle jag icke hafva något deremot, men resultatet deraf är endast att producenterna komma i händerna på förläggare, hvilka taga hela vinsten af tillverkningen, under det producenterna otta ruineras. Säsom landshöfding har jag sett alltför många bevis härpå, för att jag skulle längre låta saken

så förblifva, utan att åtminstone nämna något derom. Jag tror ock att en förändring i detta afseende är tänkbar. Ehnru jag mycket väl inser den benägenhet Kammaren har att låta bränvinslagstiftningen i allmänhet förblifva i det skick den är, föreställer jag mig att den ändring i denna paragraf, som Utskottet föreslagit, kan ske utan rubbning af nuvarande bränvinslagstiftning i allmänhet, och jag vågar säga, att den är af behovet i högsta mätto påkallad. Då likväl paragrafens antagande kanske icke skulle stå tillsammans med tillverkningslagen i öfrigt, hemställer jag, att paragrafen må till Utskottet återremitteras, på det att Utskottet må komma i tillfälle att sammanställa den med tillverkningslagen i öfrigt.

Friherre Alströmer: Oaktadt jag icke kan undgå att erkänna, att det vore möjligt att i nuvarande bränvinslagstiftning införa ett sådant stadgande som det af Herr Greve Sparre föreslagna, anser jag det likväl icke vara skäl att nu lappa på denna lagstiftning, då all anledning förefinnes, att denna fråga, sedan den hunnit något mogna, nästa riksdag återkommer. Med den erfarenhet jag har om detta ärendes behandling i Utskottet är jag säker på att, om någon mera omfattande del af förslaget till Utskottet återförvisades, Riksdagens afslutande deraf skulle blifva fördröjdt. Jag anhåller derföre, att Kammaren måtte afslå den nu föredragna punkten.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag är öfvertygad att, om nu gällande bestämmelse i lagstiftningar rörande bränvinstillverkningen fortfarande skall bibehållas oförändrad i afseende på skattens erläggande i förskott, denna näring, som en följd af år, i anledning af denna i mitt tycke högst obilliga lag, varit i ett ständigt aftynande tillstånd, fortfarande skall förblifva det allt mer och mer, så vida ingen lättnad i ett eller annat hänseende beredes densamma. Det måste vara tydligt, att bränvinsbränningen icke länge kan bära en så hög beskattning, isynnerhet om den skall erläggas i förskott, som den hvilken nu är densamma pålagd. Derföre anser jag det vara särdeles välbetänkt att återremittera denna punkt, i syfte att något lämpligt anstånd med skattens erläggande kunde beredas, som skulle vara ganska önskvärdt. Jag instämmer således i yrkandet om återremiss.

Herr Johan Jönsson förenade sig med Herr Sven Nilsson.

Herr Lyttkens: Denna paragraf innefattar i sanning en för bränvinsbrännaren *brännande* fråga. Billiga anspråk äro genom det föreslagna lagstadgandet tillgodosedda, ty det skulle rädda tillverkaren från att ligga i händerna på förläggaren, men jag anser nederlagslagstiftningen icke vara så lätt att skriva som det behöfdes, för att nu kunna få den omarbetad i elfte timmen af Riksdagen. Jag vill derföre icke förorda en återremiss, utan tror att vi göra bäst om vi bereda oss tillfälle att nästa riksdag genomföra en bättre lagstiftning för bränvinstillverkaren. Min afsigt med dessa ord har blott varit att få till protokollet antecknadt, att jag anser en reform vara af behovet påkallad i denna för bränvinsbrännaren viktiga fråga.

Herr O. B. Olsson: Då jag icke kan dela den af Bevillnings-Utskottets ordförande uttalade åsigt, att det skulle blifva så mycket besvär för Utskottet att omredigera förevarande paragraf, utan jag i stället är öfvertygad, att Utskottet, när det redan en gång handlagt frågan, skall, om det så vill, medhinna att inkomma med ett nytt förslag, utan att förorsaka förlängning af Riksdagen, får jag instämna med den talare son: yrkat återremiss.

Herr Ola Månsson: Jag instämmer fullkomligt i hvad Herr Lyttkens yttrade i början af sitt anförande, ända till dess han uttalade såsom sin åsigt att återremiss vid denna riksdag icke skulle vara lämplig. I motsats till honom vill jag just yrka, att en sådan må ega rum, då man vet huru svårt det faller sig för flertalet att betala skatt, innan ens någon tillverkning egt rum, och då jag tror att det ej behöfves en så vidlyftig författning i detta ämne, att den ej kan medhinnas innan riksdagens slut, är det som jag finner mig föranlåten yrka på återremiss.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag tror väl icke att det är meningen att, såsom en talare tyckts föreställa sig, ålägga Bevillnings-Utskottet att skriva nederlagsförfattningen, ty i det afseendet kunde man väl vända sig till Kongl. Maj:t, så att Utskottet icke behöfde spilla mycken tid derpå. Hvad beträffar den lilla omredigering af denna paragraf, som kan ifrågakomma, förefaller det mig, som skulle Utskottet kunna, utan förlängning af riksdagen, åstadkomma densamma; hvarföre jag biträder yrkandet om återremiss.

Grefve Sparre: Många klagomål hafva försports öfver den närvarande bränvinslagstiftningen, och vi hafva till och med sett, att Bevillnings-Utskottet åstadkommit ett vidlyftigt förslag till hela denna lagstiftnings omstötning. Jag har ej förordat detta förslag i sin helhet. Men, jag har under hela min offentliga vandel varit af den meningen, att der en brist visat sig särdeles kännbar, der måste den afhjelpas, och hvad som i sig innebär orimligheter icke gifvas skydd så länge, att det tränger till en möjligen större omgestaltning, än som behöfts om vi i rättan tid gifvit efter. Ty det är icke det vanliga fallet att, när man gör allt för starkt motstånd mot en förändring, denna, då den slutligen genomföres, går längre än behofvet påkallar.

Då jag på det hela icke ogillar bränvinslagstiftningen, och då jag anser att den gjort godt såsom motverkande bränvinsupandet, synes mig klokheten bjuda, att vi afskåra de utväxter derå, som erfarenheten visat vara i högsta måtto förderfliga, och som förnuftet säger oss vara orimliga. Ur denna synpunkt är det jag yrkat på ändring. Vilja vi alldeles utrota supandet, så låtom oss förbjuda det; men vilja vi tillåta bränvinstillverkning såsom näring, må vi då ej i lagen bibehålla stadganden, som för idkaren af denna näring äro ruinerande.

Jag kan icke förstå, huru Bevillnings-Utskottets ordförande, som sjelf deltagit i redigerandet af ifrågavarande förslag, kan anse insättandet af förevarande paragraf i nu gällande lag erfordra så mycket arbete, att
riksdagen

Riksdagen derigenom skulle förlängas. I så fall måtte Utskottet gjort den mycket illa, ty att passa in den i lagen, om den annars är riktig, måtte väl ej taga mycken tid.

Detta är dessutom en ekonomisk åtgärd, som hvilar på Kongl. Maj:t. Hufvudsaken är att Riksdagen beslutar att skatten ej skall uttagas i förväg, utan endast i den mån varan uttages från nederlaget. Gör Riksdagen blott detta, betvivlar jag ej att det skall lyckas Kongl. Maj:t att vidtaga sådana administrativa åtgärder, hvarigenom Riksdagens beslut bringas till verkställighet. Jag fortfar således i påyrkandet af en åtgärd, som jag anser vara för landet af högsta vikt.

Herr Per Nilsson i Kulhuit: Jag är af den tanke, att förevarande punkt bör omredigeras och tror ej att det skall åtgå sådan tid för att inpricka denna paragraf i gamla lagen, att Riksdagen deraf blifver förlängd; hvarföre jag instämmer i yrkandet om återremiss.

Herr Åstrand: Jag beder att få fästa uppmärksamhet derå, att om ändring vidtages och tillverkningen står å samma siffra, som nu antagna medeltal eller tolf millioner kannor, samt tre procent derå finge af tillverkarne afräknas för leakage, så skulle Staten, då nuvarande skatt å bränvinstillverkningen bibehålles, komma att förlora 360,000 R:dr årligen af sina på denna handtering beräknade inkomster, en uppoffring, som icke är förenlig med våra finansers närvarande ställning. Man måste således antaga en högre medeltillverkning, om Grefve Sparres förslag bifalles, och då jag för min del icke vågar det förra, måste jag påyrka afslag å det sednare.

Herr Lyttkens: Jag finner, i hvad den siste värde talaren anförde, intet hinder för genomförande af Grefve Sparres förslag; ty om nederlagsrätt beviljas, kommer naturligtvis nederlagsavgift att bestämmas, och den bör sättas till det belopp, att ej minskning i Statens beräknade inkomst uppkommer, utan så att både kostnader och räntor betäckas.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Min uppfattning i denna fråga är densamma som Herr Lyttkens' och är jag i motsats till en föregående talare af den meningen, att Kammararen ännu icke, i anledning af beslutet i första punkten af betänkandet, bestämt någon särskild tillverkningsavgift, och anser därför, att en återremiss är nödig för att lemna Utskottet tillfälle att föreslå denna, eller ock särskild avgift för nederlagsrätten, hvilken sednare avgift jag anser vara det rättvisaste beskattningssättet, i fall någon ytterligare beskattning för nederlagsrätten anses böra ifrågakomma. Beträffande åter den i punkten föreslagna nederlagsrätten, så har jag i detta fall redan gifvit min åsigt till känna. Det torde väl icke vara något tvifvel underkastadt, att en sådan rätt, som bereder tillverkarne af bränvin frihet från att erlägga tillverkningsavgiften på förhand, skulle lända bränvinsbränningen, som för landet måste anses vara oumbärlig, till stora fördelar. Och min tanke är fortfarande den, att om inga fördelar

i berörda hänseende beredas denna näring, skall den hädanefter, som hittills på sednare åren, ständigt aftaga, och statskassan går miste om betydliga inkomster, som den väl ej gerna kan undvara. Jag vidblifver därför mitt yrkande om återremiss af denna punkt.

Friherre Alströmer: Jag vill fästa uppmärksamheten på att denna fråga, lösryckt från det öfriga förslaget, ställer sig något annorlunda än eljest. Här är nemligen fråga om tillverkningskatten. Då denna föreslogs, var den beräknad under förutsättning att förslaget i dess helhet skulle blifva antaget. Om nu med förkastande af förslaget i öfrigt, denna paragraf kommer att antagas, men den gamla tillverkningskatten 70 öre per kanna får kvarstå, kommer den af Riksdagen till statsregleringen påräknade behållning af bränvinsskatten att nästa år blifva betydligt lägre än som beräknats.

Grefve Sparre: Jag vet icke, att vi här beslutat någon skatt alls. Jag föreställer mig att, om frågan blifver återremitterad till Utskottet, detta då får tillfälle att föreslå nederlagsafgiften.

Efter sålunda slutad öfverläggning blef äfven i denna punkt Utskottets hemställan afslagen.

Punkterna 20--27.

Afslogos.

Punkten 28.

Herr Sven Nilsson i Efveröd yttrade: Till denna punkt, som afses 26 § i tillverkningslagen, tager jag mig friheten att yrka bifall. Enär jag, i likhet med Utskottet, anser en kontrollör, som endast har tillsyn öfver ett bränneri, vara för sitt besvär fullt ersatt med 4 R:dr, samt om han fått anställning vid tvänne med 6 R:dr och vid trenne med 8 R:dr om dagen, anser jag det nuvarande stadgandet, enligt hvilket arfvodet sväfvar mellan 3 och 5 R:dr för ett samt 5 till 7 R:dr för tvänne och 7 till 9 R:dr för trenne brännerier vara högst olämpligt, i synnerhet då man har erfarenhet af att Konungens befallningshafvande, med ganska få undantag, alltid bestämmer det högsta beloppet, hvarföre jag, utan att längre vilja uppehålla Kammarens tid, endast haft för afsigt att påpeka det förmånliga i att arfvodets belopp finnes i lagen bestämdt och af sådant skäl hemställer om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Vidare anfördes ej. Då Herr Talmannen, efter att först hafva framställt proposition på bifall till Utskottets hemställan, fann den dernäst gjorda propositionen på afslag med öfvervägande ja besvarad, begärdes votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 28:de punkten af dess Betänkande N:o 8,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets hemställan i nämnda punkt afslagen.

Voteringen utföll med 61 ja mot 95 nej, hvadan Utskottets förslag afslagits.

Punkterna 29—40.

Afslogos.

Punkten 41.

Bifölls.

Punkterna 42—44.

Afslogos.

Punkten 45.

Herr Kinmanson: Jag får förnya en förut af mig gjord framställning, att Riksdagen måtte fatta beslut derom, att bränvinsförsäljningsbolagen måtte vid de nuvarande kontraktens utgång komma att upphöra, och fäster jag mig härvid, af förut uppgifven anledning, i synnerhet vid utminuteringsbolagen, anhållande i detta syfte om återremiss. Jag hemställer alltså, att, med ändring af Utskottets framställning, Kammarerna ville till Utskottet återförvisa frågan om den uti gällande förordning angående bränvinsförsäljning, 10:de punkten 2:a mom., gifna rättighet för bolag att inom kommunen öfvertaga all handel med eller all utskänkning af bränvin.

Herr Forssbeck: Enligt hvad jag redan i min motion haft tillfälle att yttra, hafva dessa bolag monopoliserat all bränvinshandel i de städer, der de uppstått, ett förhållande, som ledt till ett oskäligt prejeri af så väl egna som omgifvande landtkommuners medlemmar, särdeles de fattigare klasserna. Jag anser dessa bolag derföre icke böra bibehållas vid dessa rättigheter. Enligt kontrakt innehafva de dem vanligen på tre år och skola således kunna lägga ett betydligt hinder i vägen för hvarje omorganisation af bränvinslagstiftningen i den riktning, som här är i fråga. Jag anser det derföre af ganska stor vigt, att dessa bolag upplösas så fort som möjligt och att ingen förnyelse af deras kontrakt måtte få ega rum. Jag förenar mig således till alla delar med den föregående talaren, i hvars yrkande jag instämmer.

Herr Hæggström: Lika med de föregående talarne måste jag motsätta mig bibehållandet af den nuvarande rättigheten för städerna, att till bolag öfverlåta all försäljning af bränvin så i minut som genom utskänkning. Utskottet säger, att denna rättighet "begagnats såsom medel att godtyckligt och allt för strängt beskatta så väl egna som äfven omgifvande landtkommuners medlemmar"; och denna Utskottets tanke tror jag delas af många inom denna Kammare. Jag för min del anser därför dessa bolag ju förr dess hellre böra upphöra och förenar mig därför till alla delar med den förste talaren och instämmer i hans yrkande om återremiss af denna punkt.

Herr Wijk: Redan då jag yttrade mig öfver första punkten af detta betänkande, anförde jag såsom skäl för mitt yrkande på afslag af Utskottets utlåtande, att detsamma fråntager städerna den dem under nu gällande bränvinslagstiftning medgifna rättighet, att till bolag utarrendera all försäljning af bränvin så väl i minut som genom utskänkning och genom hvilken rättighet stadskommunerna erhållit en möjlighet, att i sedligt hänseende ordna och kontrollera denna närings verksamhet. I den kommun jag tillhör har den omständigheten, att det bolag, som erhållit utskänkingsrättigheten, ännu icke kunnat åt sig ensam tillförsäkra äfven minuthandeln med denna vara, motverkat det ändamål man eftersträfvat, att ordna dessa förhållanden med hufvudsakligt afseende på de sedliga intressena, alldenstund utminuterungen antagit nära nog naturen af utskänkning.

Jag fäster mig mindre vid den direkta inkomst, som genom bolagsformen beredes kommunerna, än vid den möjlighet, som derigenom för dem förefinnes att skydda sig mot de sorgliga följderna af bränvinsförbrukningen och af detta skäl yrkar jag afslag på den föredragna punkten af Utskottets betänkande.

Med Herr Wijk förenade sig Herr *Lamberg* och Herr *Falk*.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan afslogs.

Punkten 46.

Bifölls.

Punkten 47.

Afslogs.

Punkten 48.

Utskottets hemställan i denna punkt förklarades hafva förfallit i följd af beslutet rörande 2:dra punkten.

Punkterna 49—52.

Afslogos.

Punkten 53.

Bifölls.

Punkten 54.

Afslogs.

Punkten 55.

Härvid anförde

Herr Nils Larson: Jag hemställer, att Kammaren måtte vid denna punkt förklara sig hafva, genom de beslut Kammaren redan fattat vid behandling af första punkten af betänkandet samt 12 § af förslaget till förordning angående tillverkning af bränvin, besvarat Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Forssbeck: Då första punkten af Utskottets förslag, enligt hvilken skatten skulle utgå med 80 öre, blifvit afslagen, så anhåller jag att äfven den Kongl. Propositionen måtte afslås.

Friherre Fock: Då Utskottets förslag i öfrigt är förkastadt, så kan väl icke den Kongl. Propositionen dermed anses besvarad, utan får jag anhålla om återremiss å den nu föredragna punkten.

Herr Axel Bergström: Redan då jag andra gången uppträdde och yttrade mig i anledning af förevarande betänkande, förklarade jag, att om, såsom jag önskade och hoppades, båda de af Bevillnings-Utskottet framlagda lagförslag blefve af Kammaren förkastade, ifrågavarande 55:te punkt borde till Utskottet återförvisas. Med detta förklarande afsåg jag ingalunda, att, såsom min länskamrat Herr Sven Nilsson tyckes förmena, afgifva något yttrande rörande sjelfva frågan, huruvida Kongl. Maj:ts proposition om förhöjning af bränvinsbränningsafgiften från 70 till 80 öre borde bifallas eller icke. Jemte det jag begagnar det tillfälle, som nu erbjuder sig, att rätta Herr Sven Nilssons felaktiga uppfattning af förhållandet, felaktig ända derhän, att han ansåg mig hafva yttrat mig för förhöjning af bränvinsbränningsafgiften, får jag uttala min åsigt, att, sedan numera betänkandet blifvit af Kammaren i allo ogilladt, frågan om bifall till eller afslag å den Kongl. Propositionen kommit i det förändrade skick, att den icke kan anses vara af Utskottet besvarad. Det torde derföre vara nödigt, att till Utskottet återförvisa ärendet, på det Utskottet måste komma i tillfälle att med fästadt afseende endast å de förutsättningar, hvarunder Kongl. Maj:t proponerat skatteförhöjningen och statsverkets behof af densamma, yttra sig i frågan och lemna Kam-

maren erforderlig ledning för fattande af beslut. Skyldigt afseende å Kongl. Maj:ts proposition och å häfdvunnen form manar till återremiss, hvilken jag och härmed yrkar.

Herr Nils Larsson: Jag har icke kunnat fatta saken annorlunda än att Kammaren, genom afslaget å första punkten och 12 § af författningsförslaget, måste anses hafva beslutat att den gamla bränvinskatten skall behållas oförändrad, och det är naturligtvis på sådan grund som jag anser den Kongl. propositionen vara i och med detsamma afslagen och således besvarad.

Herr Ola Månsson: Jag hemställer blott att Utskottet i alla händelser icke måtte anse sig föranlåtet att tillstyrka något slags höjning af den ifrågavarande skatten, på grund af den Kongl. propositionen.

Herr Staaft: För mig vill det synas så, att svaret på första punkten endast innebär att man icke vill antaga en sammanslagen skatt af 80 öre. Det är i denna punkt alldeles icke fråga om någon förhöjning. Om någon sådan har man alltså icke, genom svaret på första punkten, yttrat sig. Den Kongl. propositionen är således härigenom icke besvarad. Jag yrkar därför återremiss af den föredragna punkten.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Då vi endast med nej besvarat de hittills föredragna punkterna i betänkandet, men Kongl. Maj:ts proposition måste anses förtjena, att svaret på densamma innehåller en verklig och fullständig motivering, så är det efter min tanke nödvändigt, att denna punkt till Utskottet återmitteras.

Herr Jöns Pehrsson: Efter den långa diskussion, som egt rum rörande detta betänkande vid första punkten, har jag tagit för afgjordt, och kan ej finna annat, än att äfven i fråga om den punkt, som nu är föredragen, öfverläggningen redan bör vara utagerad, och jag tror därför, att Kammaren ganska väl skulle kunna förklara, att Kammaren icke ville godkänna Kongl. Maj:ts proposition i denna del, hvilket i allt fall torde blifva Kammarens beslut, hvarföre jag motsätter mig en återremiss, helst det efter mitt förmenande kunde vara ganska vanskligt, om ärendet återkomme ifrån Utskottet vid en tidpunkt, då ett jemförelsevis mindre antal ledamöter vore närvarande; och då man derigenom också finge ett slut på dessa långa bränvinstimmar, tillåter jag mig att framställa yrkande i syftning af tillverkningsafgiftens bibehållande vid sitt nuvarande belopp af 70 öre per kanna, hvarigenom Kongl. Maj:ts proposition äfven blifvit besvarad.

Herr Nils Larson: Jag förstår sannerligen icke, huru man kan påstå, att Kongl. Maj:ts proposition skulle anses *obesvarad*, om Kammaren genom formligt beslut förklarar sig hafva besvarat densamma derigenom, att Kammaren icke vidtagit någon förhöjning i tillverkningskatten; och hvad beträffar nödvändigheten af motivering, tror jag, att någon så-

dan nödvändighet icke förefinnes, emedan Riksdagen ganska ofta i sina svarsskrifvelser å Kongl. propositioner helt enkelt förklarar sig icke kunna godkänna den nådiga framställningen och detta utan all motivering.

Herr Sjöberg: Jag må bekänna, att jag i sanning icke förstår, huru en diskussion kan utspinna sig om en så enkel sak som denna. Det är ju alldeles tydligt och klart, huru den bör behandlas och det förvånar mig, att en så erfaren och med formerna förtrogen man som den föregående värde talaren — för detta talmannen — kan vilja påstå att Kongl. Maj:ts proposition blifvit besvarad genom Kammarens beslut angående första punkten af Bevillnings-Utskottets förevarande betänkande. Denna punkt innefattade ju en fullständig reform af bränvinslagstiftningen. Det förslag, som der framställdes, afsåg sammansläende till en enda, Staten tillfallande bränvinsskatt af de afgifter, som nu äro stadgade dels för tillverkning och dels för försäljning af bränvin. Den Kongl. propositionen äsyftar deremot endast en förhöjning i den nuvarande tillverkningsafgiften. Huru man vid sådant förhållande kan finna, att nämnda proposition blifvit tillfyllestgörande besvarad helt enkelt derigenom, att Kammaren afslagit en af hufvudbestämmingarne i Utskottets förslag, är mera än jag kan begripa.

Men om man icke fäster någon vikt vid *denna* omständighet, utan vill — så att säga — advocera sig till ett dylikt beslut, hemställer jag, om det kan anses vara öfverensstämmande med vanligt parlamentariskt skick, för att icke säga vanlig parlamentarisk anständighet, att icke föregå den Kongl. propositionen till särskild pröfning. Dermed har jag ingalunda velat yttra mig om, huruvida den bör bifallas eller afslås — min mening derom är längesedan fattad — men jag föreställer mig, att Kammaren i följd af den behandling, Utskottets förslag i hufvudsaken rönt, måste återremittera denna punkt och dymedelst lemna Utskottet tillfälle att i grundlagsenlig ordning utlåta sig öfver Kongl. Maj:ts merberörda proposition.

Herr Lyttkens: För min del anser jag att Utskottet redan besvarat denna proposition. Kongl. Maj:t begär här en förhöjning af bränvinstillverkningsafgiften med 10 öre, eller till 80 öre per kanna normalstyrka, i uppgifvet ändamål, att statsinkomsten af denna afgift må kunna i statsbudgeten upptagas till ungefärligen enahanda belopp, hvartill densamma under de båda sednare åren blifvit beräknad. Utskottet har visserligen äfven föreslagit, att bränvinsskatten skulle utgå med samna höga siffra eller med 80 öre per kanna, men detta förslag har tillkommit af *helt andra* grunder och under förutsättning, bland annat, att de hittills till landsting, hushållningsällskap och kommuner utgående försäljningsafgifter skola ersättas af statsmedel med högst 1,617,070 R:dr. Följaktligen har Utskottet icke ansett någon förhöjning å tillverkningskatten vara behöflig för *det* ändamål Kongl. Maj:t ensamt äsyftat; och då Kammaren nu afslagit så väl Utskottets hemställan i afseende å försäljningsafgifternas indragning och ersättningen derför, som äfven det deraf föranledda förslaget om bränvinsskattens bestämmande till 80 öre, kan jag icke annat finna, än att Kammaren derigenom förklarar sig dela Ut-

skottets åsigt om Kongl. Maj:ts förslag och således icke heller lemnat detsamma sitt godkännande. I öfverensstämmelse härmed motsätter jag mig en återremiss såsom obehöffig och yrkar, att bränvinsafgiften bibehålles vid sitt nuvarande belopp, eller 70 öre per kanna.

Herr Hæggström: Jag föreställer mig, att, då Kammaren afslagit hela detta betänkande, har derigenom ock den nu gällande bränvinslagstiftningen blifvit i sin helhet bibehållen oförändrad. Jag vet åtminstone icke för min del utaf, att i detta hänseende skulle förekomma något undantag. Men nu innehåller den gamla tillverkningslagen af den 17 Maj 1867 i dess 17 § mom. I följande stadgande: "Afgiften för bränvinstillverkning utgår med sjutio (70) öre för hvarje tillverkad kanna bränvin af den normalstyrka, som § 4 bestämmer". Jag skulle tro, att der läses svaret å Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition och att densamma derigenom är afslagen.

Herr Ljunggren: Kammaren har förklarat, att bränvinstillverkningsafgiften samt afgifterna å minutförsäljning och utskänkning *icke* skola sammanslås till en enda bränvinsskatt och att denna skatt *icke* skall bestämmas till 80 öre per kanna bränvin, men Kammaren har icke sagt, huru mycket tillverkningsafgiften skall utgöra och jag hemställer, om det kan vara i sin ordning, att Kammaren såsom svar å Kongl. Maj:ts i detta ämne till Riksdagen aflåtna proposition hänvisar till en paragraf, om hvars tydning det visar sig, att Kammaren icke är ense. Jag tillstyrker derföre, att den nu föredragna punkten återförvisas till Utskottet, på det att en klar skrifvelse må åstadkommas.

Herr Friherre Alströmer: Så vidt jag kan finna, är här icke någon strid om *sak* utan blott om *form*. I sak synes diskussionen tillräckligt hafva ådagalagt, att Kammaren icke är benägen att höja beskattningen å denna tillverkning, men så, som den nu föredragna punkten af betänkandet är uppställd, kan Kammaren, enligt min föreställning, icke genom bifall till Utskottets här gjorda framställning anses hafva besvarat Kongl. Maj:ts proposition. För att åstadkomma ett svar derå lär det derföre vara nödvändigt att återförvisa punkten till Utskottet.

Herr Gumælius: Med flera föregående talare är jag ense derom, att ett bestämdt svar bör afgifvas å Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, men i likhet med flera andra talare anser jag, att denna fråga redan blifvit tillräckligt utredd, och detta dels under dagens diskussion, dels genom tillkännagifvandet från statsrådsbänken en gång tillföre under denna riksdag, att den förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften, som blifvit äskad i nämnda proposition, icke numera torde vara behöffig. Mig synes alltså, att frågan befinner sig i det skick, att den *nu* kan afgöras; och jag tillåter mig då hemställa, det Kammaren måtte besluta, att den nuvarande tillverkningskatten skall bibehållas oförändrad.

Herr Printzensköld: Då Riksdags-ordningens 56 § uttryckligen innehåller, att "Konungens Propositioner — — kunna icke till afgörande i Kamrarne företagas, innan Utskott deröfver afgifvit yttrande", och då jag icke tror någon här kunna påstå, att det yttrande, som Utskottet afgifvit under denna punkt, innefattar svar å Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet samt då det beslut Kammaren fattat om bränvinstillverkningsafgiften desto mindre lärer vara för Utskottet bindande, som Utskottet deraf är oförhindradt att, om det anser sådant behöfligt, föreslå en förhöjning i denna afgift — något som jag dock för min del ingalunda vill önska — finner jag vid dessa förhållanden grundad anledning till en återremiss, hvarom jag anhåller.

Herr Lyttkens: Jag anhåller endast att få formulera mitt yrkande. Det lyder sålunda: Jag hemställer, att Kammaren måtte förklara, att den afslår Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga Proposition om bränvinstillverkningsafgiftens förhöjande med 10 öre till 80 öre per kanna och bibehåller denna afgift vid sitt nuvarande belopp; och hemställer jag, att Herr Talmannen behagade framställa proposition derå.

Med Herr Lyttkens förenade sig Herr *Gumælius*.

Öfverläggningen förklarades slutad och Herr Talmannen upptog de framställda yrkandena, nemligen *dels* att Kammaren måtte förklara att den genom sina öfver föregående punkter fattade beslut ansåge sig redan hafva besvarat den i förevarande punkt omförmälda Kongl. Propositionen, *dels* att Kammaren skulle afslå samma nådiga Proposition, *dels* slutligen att punkten borde återförvisas. Härvid ville likväl Herr Talmannen hafva fästat Kammarens uppmärksamhet å det förändrade förhållande som förefunnes, sedan Utskottets föregående hemställanden numera blifvit af Kammarerna afslagna. Det svar å Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, som genom ett bifall till Utskottets förslag skulle hafva blifvit gifvit, kunde nemligen icke anses vara meddeladt genom det afslag å samma förslag som Kammarerna lemnat. Likaledes torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke, sedan Utskottets förslag afslagits, den nådiga Propositionen, innan Kammarerna företog densamma till slutligt afgörande, borde hos Utskottet erhålla en ytterligare ompröfning än den som Utskottet, under förutsättning att dess eget förslag skulle vinna Kammarernas bifall, haft anledning att deråt egnä. Vid detta förklarande af Herr Talmannen återtog nu Herr Lyttkens, Gumælius och Nils Larsson sina särskilda förslag, hvarefter punkten i enlighet med det återstående yrkandet, blef till Utskottet återförvisad.

§ 8.

Föredrogs och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 21, angående stämpelpappersafgiften.

§ 9.

Anmäldes till bordläggning:

Stats-Utskottets Utlåtanden och Memorial:

N:o 67, i anledning af väckt motion angående befrielse för Skillinge fiskeläges åboar från erläggande af nu utgående afgäld till borgmästaren i Christianstad.

N:o 68, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 46, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om fortsatt utgifvande af teknisk-ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägsbyggnader;

N:o 69, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 48, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om rättighet för Göta kanalbolag, att af de till säkerhet för kanalens framtida underhåll i Riksgälds-kontoret deponerade medel lyfta en summa af etthundratusen Riksdaler mot aflemnande af 1,000 stycken aktier i Kinda kanalverk å sammanlagdt enahanda belopp;

N:o 70, angående ifrågasatt godtgörelse för en vid eldsvåda förkommen Svensk statsobligation;

N:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående beviljande åt Storbrittanniske undersåterna Audley C. Gosling och Hugh C. Smith af vissa förmåner i och för jernvägsanläggning mellan Frövi och Ludvika;

N:o 72, i anledning af väckt fråga om Kamereraren G. C. Norlings öfverflyttande på Riksgälds-kontorets pensions-stat; och

N:o 73, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om 2:dra och 3:dje punkterna i Stats-Utskottets Memorial N:o 56, angående erhållna återremisser å trenne punkter i Utlåtandet N:o 19, rörande dels anslag till fortsattande af Statens jernvägsbyggnader, dels stambanornas spårvidd och anläggningssätt m. m.

Kammaren beslöt att alla dessa ärenden skulle uppföras främst å den lista, som komme att upprättas för föredragningen i nästa sammanträde.

§ 10.

Ledighet beviljades:

Herr Johan Erik Eriksson	från den 4 Maj	under 14 dagar,	
” Gustaf Jonsson	” ” 6	” ” 14	”
” Ola Lasson	” ” 7	” ” 14	” och
” Ola Jönsson	” ” 9	” ” 14	”

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m.

In fidem
H. Husberg.